

ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

Η ΚΥΡΙΑ ΒΡΥΣΙΑΝΗ

(Τά νεώτερα ιστορικά στοιχεῖα)

ΑΘΗΝΑ 1981

2

ΣΙΜΟΥ Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ

(3)

Η ΚΥΡΙΑ ΒΡΥΣΙΑΝΗ

(Τά νεώτερα ιστορικά στοιχεῖα)

ΑΘΗΝΑ 1981

4

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελίδες
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ	7-8
ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ ΠΗΓΩΝ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ	9
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1ο	
Τό Καθολικό της Βρυσιανής ἀρχαιότερο κτίσμα ἀπό τό μοναστήρι.....	11-13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2ο	
‘Ο Βασίλης Λογοθέτης ἀνοικοδομεῖ στή Βρυσιανή ἀνδρικό μοναστήρι	14-19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3ο	
‘Ανακήρυξη της Βρυσιανής σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο	20-22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4ο	
‘Έκμετάλλευση τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ Θεολόγου ἀπό τή Βρυσιανή.....	23-25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5ο	
Οἱ οἰκονομικές ὑποχρεώσεις τῆς Βρυσιανῆς	26-28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6ο	
Τό «τυπικό» ἢ κανονισμός λειτουργίας	29-34
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7ο	
Συμπληρωματικές εἰδήσεις, καί διορθώσεις στόν κατάλογο τῶν ἡγουμένων	35-37
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8ο	
‘Αποκατάσταση ιστορικῶν ζητημάτων	38-42
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ	43-56

Η εικόνα της Βρυσιανής στό τέμπλο τοῦ Καθολικοῦ

ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Γιά τό μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης ἔχουμε γράψει ίδιαι-
τερη πολυσέλιδη πραγματεία μέ τόν τίτλο «Ἡ Κυρία Βρυσιανή, ἡ-
γουν συμβολή εἰς τήν ιστορίαν τῆς ἐν Σίφνω Ἱερᾶς Μονῆς τοῦ Γε-
νεθλίου τῆς Θεοτόκου; Ἀθῆναι 1966». Στήν ἔκδοση ἐκείνη εἶχε γί-
νει προσπάθεια νά προσδιοριστεῖ ἡ ἐποχή τῆς ὕδρυσής του μέ μιά
σειρά συλλογισμῶν πού εἶχαν τή βάση τους σέ ιστορικές εἰδήσεις
ἀνεπαρκεῖς καί ἀσύνδετες. Καί ὁ χρονολογικός ἐκεῖνος προσδιορι-
σμός καί ὁ ὅμοιος πού ἔχουν ἐπιχειρήσει ἄλλοι συγγραφεῖς ύπηρξαν
ἀνεπιτυχεῖς. Οι ἀπόψεις μάλιστα γιά τήν ίδιότητα πού εἶχε ὁ ίδρυτής
τοῦ μοναστηριοῦ, βρίσκονται κυριολεκτικά ἔξω ἀπό τά πράγματα. Στά
συμπεράσματα αὐτά ὀδηγοῦν τά νεώτερα ιστορικά στοιχεῖα πού
συγκεντρώσαμε ἀπό τότε μέχρι σήμερα.

Στό συμπληρωματικό αὐτό βιβλίο παρουσιάζουμε τίς νεώτερες
εἰδήσεις πάλι ὡς συμβολή στήν ιστορία τῆς Βρυσιανῆς, μέ σκοπό
τήν ἀποκατάσταση ἀνακριβεῶν καί τή συμπλήρωση ἀριθμοῦ κενῶν.
Πρόκειται γιά στοιχεῖα πού προέρχονται ἀπό δύο σπουδαῖες ἀρχεια-
κές πηγές, τοῦ μοναστηριοῦ τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου Θεολόγου τῆς Πά-
τρου καί τῆς *Propaganda Fide Sacra* τοῦ Βατικανοῦ. Ἡ παρουσίασή
τους γίνεται τόσο σέ παράρτημα ἑγγράφων, ὅσο καί μέ ἀνάλυσή
τους σέ κεφάλαια, ὅπου γίνεται καί χρήση βιβλιογραφικῶν ἀναφο-
ρῶν γιά τήν ἐπιτυχέστερη σύνδεσή τους.

Τά ἑγγραφα τοῦ Ἀρχείου Πάτρου ἔκδίδονται μέ σημαντική ἀπο-
κατάσταση τῆς ὀρθογραφίας τους, τῶν στίξεων κλπ. γιά νά εἶναι εύ-
κολοκατανόδητα, χωρίς αὐτό νά σημαίνει ὅτι προστίθεται ἡ ἀφαιρεῖται
τό παραμικρό στό νόημα τους. Τά ιστορικά στοιχεῖα τῶν Ἀρχείων
τῆς Προπαγάνδας δέν δημοσιεύονται σέ αὐτούσια κείμενα, γιατί ἡ
ὅλική τους χρησιμοποίηση γίνεται σέ ἄλλη μελέτη μας πού ἔχει θέμα

τήν προσωπικότητα καί τή δράση τοῦ Σίφνιου μεγαλέμπορου Βασίλη Λογοθέτη, πού ύπηρξε ὁ ἰδρυτής τῆς Βρυσιανῆς. Φυσικά δέν παραλείπεται ἡ κατάλληλη παραπομπή στούς φακέλλους τοῦ Ἀρχείου.

Ἄπο τή θέση αὐτή ἐκφράζουμε εὐχαριστίες, τόσο στό ἡγουμενούσυμβούλιο τῆς Πατριαρχικῆς Μονῆς τοῦ Θεολόγου (ἰδιαίτερα στόν ἡγούμενο καί πατριαρχικό ἔξαρχο Πάτμου κ. Ἰσίδωρο Κρικρῆ καί τόν βιβλιοφύλακα αἰδεσιμολ. κ. Χρυσόστομο Φλωρεντῆ) γιά τήν ἔγκριση νά μᾶς χορηγηθοῦν τά ἔγγραφα σέ μικροφίλμς, ὅσο καί στόν διευθυντή τῶν Ἀρχείων τῆς *Propaganda Fide Sacra* αἰδεσ. κ. Josef Metzler γιά τήν πολύτιμη συμπαράστασή του κατά τίς ἔρευνές μας στή Ρώμη.

Τέλος, τό συμπληρωματικό αὐτό βιβλίο εἶναι ἀφιερωμένο στή μνήμη τοῦ Γιάννη Λεων. Δημητριάδη, πού ύπηρξε ὁ χορηγός τῆς ἔκδοσης «Ἡ Κυρία Βρυσιανή».

Αθήνα, 21-5-1981.

Σ.Μ.Σ.

Επίσημη

ΒΡΑΧΥΓΡΑΦΙΕΣ ΠΗΓΩΝ – ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ

‘Αρχεῖο Ιερᾶς Μονῆς Ἀγίου Ιωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου. Φάκελλος 63 Σίφνου καὶ Ἀρχειακός Κώδικας 1004, φ. 50^ν.

ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ

‘Αρχιμ. Φιλαρέτου Βιτάλη. Ἀνέκδοτον Σιγίλλιον τοῦ Πατριάρχου Κων/λεως Γρηγορίου Ε' περί τῆς Ιερᾶς Μονῆς Βρύσεως Σίφνου «Κυκλαδικά», 1956, Α'.

Δ.Ι.Ε.Ε.

Δελτίο Ιστορικῆς Εθνολογικῆς Εταιρείας.

Ε.Ε.Κ.Μ.

Ἐπετηρίδα Εταιρείας Κυκλαδικῶν Μελετῶν.

P.F.S/SOCG.

Archivio di Propaganda Fide Sacra. Scritture Originali Congregazioni Generali.

ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ

Σίμου Μ. Συμεωνίδη. Ἡ Κυρία Βρυσιανή, ἥγουν Συμβολή εἰς τήν ιστορίαν τῆς ἐν Σίφνῳ Ιερᾶς Μονῆς τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου. Ἀθῆναι 1966.

ΦΛΩΡΕΝΤΗ, ΒΡΑΒΕΙΟΝ

Διακόνου Χρυσοστ. Φλωρεντῆ. Βραβείον τῆς Ιερᾶς Μονῆς Ἀγ. Ιωάννου τοῦ Θεολόγου Πάτμου. Ἀθῆναι 1980.

2683 collected 1,

March 2000

Bethel 7-1-82

Πανομοιότυπο ἐπιστολῆς Βαβλούργειαν (Ἐγγραφό 8)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Ιο

ΤΟ ΚΑΘΟΛΙΚΟ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟ ΚΤΙΣΜΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

Στίς 27 Ιουλίου 1587, ή κυρ "Αννα Ἀγγελέτου Καναβάρη καί ὁ σύζυγός της μαστρο Ἰωάννης Θεολογίτης μέ διαθήκη τους προικίζουν «τῆς ἐκκλησίας δνόματι θεοτόκος εύρισκομένη στό πέραμα», προφανῶς ίδιοκτητή τους, σημαντική κτηματική περιουσία καί ταύτοχρονα τήν ἀφιερώνουν στό μοναστήρι τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου Θεολόγου τῆς Πάτμου. Ή ἀφιέρωση ἔγινε ὑπό τούς δρους: α) «νά ἐορτάζει καί ἡ ἐκκλησία στίς ὅκτω τοῦ σεπτεμβρίου μηνὸς στό γενέσιον», πρᾶγμα πού σημαίνει πώς ἡ καθιέρωση τῆς Βρυσιανῆς στό Γενέθλιο τῆς Θεοτόκου ἔγινε αὐτή τήν ἐποχή, β) «ὅπγιος δπου θέλει εύρισκεται στό μοναστήρι» κληρικός ἐκπρόσωπος τῆς Πάτμου «νά λειτουργᾶ τήν μίαν κυριακήν στόν σωτήραν καί τήν ἄλλην στήν Παναγία στή βρύση» καί γ) ἀπό τά εἰσοδήματα τῶν κτημάτων μέ τά δποῖα προικίζεται ἡ ἐκκλησία τά μισά νά περιέρχονται στούς διαθέτες «ἔως τῆς θανῆς » τους.⁽¹⁾

Τό τοπωνύμιο «Πέραμα» ἀποδίδεται στή θέση πού βρίσκεται περίπου τό μοναστήρι τῆς Βρύσης. Οι διαθέτες μέ τή διαθήκη τους προσδιορίζουν τήν τοποθεσία τῆς ἐκκλησίας «δνόματι θεοτόκος» καί ταύτοχρονα τῆς ἀποδίδουν καί τό ἄλλο γνωστό δνομά τῆς («παναγία στή βρύση») πού τό πῆρε ἀπό τήν πηγή νεροῦ πού βρίσκεται στούς πρόποδες τοῦ λοφίσκου, πάνω στόν ὅποιο ἦταν κτισμένη. Ή κτηματική περιουσία πού τῆς καταλίπουν ἀποτελεῖται ἀπό «ἀμπέλι τῶν ἔξαμπέλω καθώς εύρισκεται πού εἶναι γονικόν» τής κυρ "Αννας Καναβάρη «άκόμη καί τό ἐπίλοπον πού ἀγοράσασιν δμάδι μέ τό μάστρο Ἰωάννη τόν δντρα τῆς», ἀπό «χοράφι πού τῆς εύρισκεται στή λαγκάδα», ἀπό «τό μισόν περιβόλι τῆς Βρύσης...καί ἔν χοράφι στό βαθύ στά φυργιαλούδια...μέ ἔφτά δένδρα...»

Οι διαθέτες, παρακινημένοι φαίνεται ἀπό τό παράδειγμά ἄλλων συμπολιτῶν τους, ἀφιερώνουν τήν ἐκκλησία καί τά ἀνωτέρω κτήματα στό Θεολόγο τῆς Πάτμου, ὁ ὅποιος είχε στή Σίφνο καί ἄλλη κτηματική περιουσία, τήν ἔκμετάλλευση καί τή συντήρηση τῆς ὅποιας φρόντιζε ἔνας ιερομόναχος του, ἔνας «οἰκονόμος», ἐγκατεστημένος ἔκει.⁽²⁾ Ἀπό ἔγγραφα τοῦ Ἀρχείου Πάτμου⁽³⁾, εἶναι γνωστό πώς ἡ κτηματική περιουσία τοῦ Θεολόγου στή Σίφνο ἀποτελεῖτο ἀπό «ἐκκλησίας, δνόματι σωτῆραν καί ἀγίους ἀναργύρους καί ἄλλας, μετά τῶν σκευῶν καί ὅσπητίων καί χωραφίων καί ἀμπελίων καί πε-

(1). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφο No1

(2). ΧΡ. ΦΛΩΡΕΝΤΗ. ΒΡΑΒΕΙΟΝ, σελ. 35 κ.ά γιά μετόχια τοῦ Θεολόγου σέ διάφορα νησιά.

(3). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφα No10, No11, No12

ριθολίου καὶ ἄλλων πινῶν. Τήν ἑκκλησία τοῦ Σωτῆρα κατεῖχε ὁ Θεολόγος πρίν ἀπό τό 1587, ἀφοῦ στή διαθήκη της ἡ κυρ Ἀννα Καναβάρη ζητᾶ «νά λειτουργᾶ» ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Πάτμου «τὴν μίαν κυριακήν στὸν σωτῆραν καὶ τὴν ἄλλην στὴν παναγία στὴ Βρύση». Γιά τά εἰσοδήματα τοῦ Θεολόγου Πάτμου ἀπό τήν κτηματική περιουσία του στή Σίφνο ἔχουμε εἰδήσεις ἀπό τό 1638-1642. Στά πέντε αὐτά χρόνια εἰσέπραξε ἀπό τίς «πακτωσίές» (ἐνοικιάσεις) τό συνολικό ποσό τῶν 88 ρεαλῶν.⁽⁴⁾

Γιά μισό αἰώνα ἡ ἑκκλησία τοῦ Γενεθλίου τῆς Θεοτόκου στή Βρύση ἔξακολούθησε νά είναι μετόχι τοῦ Θεολόγου τῆς Πάτμου καὶ νά διοικεῖται ἀπό τούς ἀποστελλόμενους οἰκονόμους του. Φαίνεται δημοσίας πώς ύπηρξε μιά τροποποίηση στούς δρους πού είχαν θέσει μέ τή διαθήκη τους ἡ κυρ Ἀννα Καναβάρη καὶ ὁ μαστρο Ἰωάννης, ἀναφορικά μέ τό εἰσόδημα τῶν κτημάτων τῆς ἑκκλησίας. Συμφωνήθηκε δηλαδή τό μισό ἀπό αὐτό, πού κατά τόν ὅρο τῆς διαθήκης θά ἔπερναν οἱ διαθέτες «ἔως θανῆς» τους, νά διατίθεται ύπέρ τῆς ἑκκλησίας, προφανῶς γιά τή συντήρησή της καί τό ἄλλο μισό νά περιέρχεται στό Θεολόγο τῆς Πάτμου. Ἡ συμφωνία αὐτή ἔγινε ἀπό τόν πατέρα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη, δημοσίας πάναφέρεται σέ γράμμα τοῦ τελευταίου τῆς 10 Ὁκτωβρίου 1642 πρός τόν ἡγούμενο Πάτμου: «...Ἄς καθώς φαίνονται τά γράμματα τά συνοδικά δποῦ ἔχει καμιμένα ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου μέ τούς πρώην πατέρες (τοῦ Θεολόγου), γράμματα τοῦ μακαρίτη τοῦ φασουλα καὶ οἱ πατέρες ἀπογραμένοι μέ τή βούλα τοῦ Θεολόγου καὶ λέγει δτι ὁ οἰκονόμος νά λειτουργᾶ κυριακή παρά κυριακή τόν ναόν τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ νά παγάνει ἡ ἐσοδειά ἡ ἐμισή στήν μπαναγία καὶ ἡ ἐμισή στό μετόχι καὶ νά ἑορτάζεται καὶ νά φωταγωγῆται παντοτεινά καὶ πᾶσαν κερόν δποῦ νά ἥθελεν μανκάρει ὁ οἰκονόμος ἀπό τά ἄνωθι νά ἔχει εξουσία ὁ πατέρας μου γή οἱ κληρονόμοι του νά βγάλουν τό μετόχι ἀπό τόν Θεολόγον νά τό προσηλώνει δποῦ τόν ἥθελεν φανεῖ».⁽⁵⁾

Τά ἔρωτήματα πού ἀνακύπτουν ἀπό τό ἀπόσπασμα αὐτό τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Βασίλη Λογοθέτη είναι: α) πότε ἔγινε ἡ συμφωνία-τροποποίηση τοῦ δρου τῶν διαθετῶν, β) πώς ὁ πατέρας τοῦ Β. Λογοθέτη, δηλαδή ἔνα τρίτο πρόσωπο, τροποποίησε τή βούληση τῶν διαθετῶν σέ τέτοιο μάλιστα σημεῖο πού, σέ περίπτωση πού οἱ πατέρες τῆς Πάτμου δέν ἔκαναν λειτουργία στή Βρύση Κυριακή παρά Κυριακή, νά ἔχει αὐτός ἡ οἱ κληρονόμοι του τό δικαίωμα νά ἀφαιρέσουν τήν ἑκκλησία καὶ τά κτήματά της ἀπό τή δικαιοδοσία τοῦ Θεολόγου.

Ἡ ἀπάντηση στό πρῶτο ἔρώτημα είναι δυνατή ἀπό τίς πηγές, ἔστω προσδιοριστικά. Στό δεύτερο δημοσίου ἀπό συλλογισμούς μπορεῖ νά προκύψει γιαυτό καὶ δέν είναι ἀπόλυτη, ἐλλείψει τεκμηριώσεως.

‘Από τή φράση τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Β. Λογοθέτη «γράμματα τοῦ μακαρίτη τοῦ φασουλα...» μποροῦμε νά προσδιορίσουμε πώς ἡ συμφωνία ἔγινε ἀρκετό διάστημα πρίν τίς 25 Μαρτίου 1602, ήμέρα κατά τήν δποία «έκοι-

(4). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἀρχ. Κώδικας 1004, φ. 50V

(5). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. “Ἐγγραφο No4

μήθην δ δούλος τοῦ Θεοῦ ἐν τῇ κρήτῃ δανιήλ ιερομόναχος, δ φασούλας» ή «φασουλάς»⁽⁶⁾ τοῦ θεολόγου Πάτμου, δ δοῖος πρὶν σταλεῖ ἀπό τὸ μοναστήρι του στή διοίκηση τοῦ μετοχοῦ πού εἶχε δ θεολόγος στήν Κρήτη, εἶχε ὑπογράψει μαζί μέ τούς ἄλλους θεολογίτες πατέρες καὶ τόν πατέρα τοῦ Λογοθέτη τήν ἀνωτέρω συμφωνία. Δηλαδή αὐτή πρέπει νά ἔγινε μετά τό 1587 καὶ ὅπωσδήποτε ἀρκετά πρὶν ἀπό τίς 25. Μαρτίου 1602.

Γιατί δημως ἔκανε τή συμφωνία αὐτή δ πατέρας τοῦ Β. Λογοθέτη; Μιά, παρακινδυνευμένη βέβαια, σκέψη εἶναι μήπως δ πατέρας τοῦ Λογοθέτη καὶ δ σύζυγος τῆς κυρ Ἀννας Ἀγγελέτου Καναβάρη, δ μαστρο Ἰωάννης, εἶναι ἔνα καὶ τό αὐτό πρόσωπο. Μόνο αὐτός, ἀν πέθανε πρώτη ἡ κυρ Ἀννα, θά μποροῦσε νά ἀρνηθεῖ τήν περιέλευση σαυτόν τοῦ εἰσοδήματος τῶν κτημάτων πού καθορίστηκε μέ τή διαθήκη τοῦ 1587. Στή διαθήκη δημως αὐτή δ σύζυγος τῆς κυρ Ἀννας ἀναφέρεται ώς «μαστρο Ἰωάννης θεολογίτης». Ό μαστρο Ἰωάννης αὐτός θά μποροῦσε νά εἶναι δ πατέρας τοῦ Λογοθέτη μόνο ἀν ἡ λέξη «θεολογίτης» δέν εἶναι ἐπώνυμο, ἀλλά ίδιότητα προσώπου. Δηλαδή προσώπου ἀφιερωμένου στό μοναστήρι τοῦ θεολόγου Πάτμου, γιαυτό καὶ θεολογίτης, ὅπως δ ἀφιερωμένος λ.χ. στή Μονή Βατοπεδίου ἀποκαλεῖται «βατοπεδίνος», δ ἀφιερωμένος στή Λαύρα «λαυριώτης», στή Μονή Σινᾶ «σιναΐτης» κλπ.

“Ολες αύτές οι σκέψεις εἶναι φυσικά ύποθετικές χωρίς ιστορική τεκμηρίωση. Τό βέβαιο ἀπό τίς δημοσιευόμενες τώρα πηγές εἶναι πώς, μετά τούς πρώτους ἀφιερωτές Ἀννα Καναβάρη καὶ Ἰωάννη Θεολογίτη, ἔνα τρίτο πρόσωπο, δ πατέρας τοῦ Βασίλη Λογοθέτη, εἶχε ἀμεση σχέση μέ τήν ἀφιέρωση τῆς Βρυσιανῆς στό θεολόγο Πάτμου καὶ μάλιστα μέ ἐπίσημα ἐνσφράγιστα ἔγγραφα τῶν πατέρων τοῦ τελευταίου. Καί δ πατέρας Λογοθέτης, ἀλλά καί οι κληρονόμοι του, δηλαδή καὶ αὐτός δ Βασίλης Λογοθέτης εἶχαν τό δικαίωμα, σέ περίπτωση πού οι πατέρες τοῦ θεολόγου ἀθετοῦσαν τούς ὅρους — προϋποθέσεις τῆς δωρεᾶς, νά τήν ἀνακαλέσουν καὶ νά ἀφιέρωσουν τόσο τήν ἐκκλησία, δσο καὶ τά κτήματά της δην αὐτοί θεωροῦσαν καλύτερα.

‘Από τά δσα ἀναπτύχθηκαν ἀνωτέρω προκύπτει δτι ἡ ἔκκλησία τῆς Βρυσιανῆς (δχι δημως καὶ τό μοναστήρι) ὑπῆρχε ἥδη ἀπό τό 1587 καὶ δτι αὐτό τό χρόνο καθιερώθηκε στό Γενέσιο τῆς Θεοτόκου καὶ ἀφιερώθηκε (προσηλώθηκε) στό μοναστήρι τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου θεολόγου τῆς Πάτμου ὑπό δρισμένες προϋποθέσεις. Αὐτή τήν ἐποχή δέν ὑπῆρχε στή Βρυσιανή μοναστηριακό — κτιριακό συγκρότημα.

(6). ΧΡ. ΦΛΩΡΕΝΤΗ. ΒΡΑΒΕΙΟΝ, σελ. 13

Ο Καταχόμενος
διπλό τον ειργιο θεολόγο =
13 Ερεύνας

Ο ΒΑΣΙΛΗΣ ΛΟΓΟΘΕΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΕΙ ΣΤΗ ΒΡΥΞΙΑΝΗ ΑΝΔΡΙΚΟ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙ

1. Ποιός ύπηρξε ο Βασίλης Λογοθέτης

“Οπως μαρτυρεῖται άπό σειρά δόκιμηρη έγγραφων (τά δοκιμασιεύονται στό Παράρτημα) ή λέξη Λογοθέτης δέν άποτελεῖ τό γνωστό άξιωμα, τό δόφικιο πού άπονέμετο σέ κληρικούς ή λαϊκούς, άλλα έπωνυμο. Τό έπωνυμο τοῦ Βασίλη Λογοθέτη. Συνεπώς ή αποψη ότι δι μισέρ Βασίλης είχε τό άξιωμα τοῦ λογοθέτη⁽¹¹⁾ καταρρίπτεται.

‘Ο Βασίλης Λογοθέτης ύπήρξε *mercante famoso*, διάσημος δηλαδή ἔμπορος τῆς ἐποχῆς του και γαλλικός κόνσολος (πρόξενος) Σίφνου⁽²⁾. Μιά σπουδαία πολιτική φυσιογνωμία πού δέσποσε γιά πολλά χρόνια στά κυκλαδονήσια. Εἶχε συγκεντρώσει στά χέρια του δλόκληρο τό ἐμπόριο τους πού τό διακινοῦσε πρός Κωνσταντινούπολη, Σμύρνη, Βενετία και Ἀγκύνα, ὅπου διατηροῦσε ἀνταποκριτές και συνεργάτες. Ως γαλλικός κόνσολος ύπηρξε προστάτης τοῦ καθολικοῦ δόγματος στίς Κυκλαδές, μολονότι ὁ Ἰδιος φαντικός ὄρθοδοξος.⁽³⁾ Εἶχε φιλικές σχέσεις μέ τούς Τούρκους ἀλλά και τούς Βενετούς ναυάρχους και ἦταν φιλάνθρωπος και εὐεργέτης τῶν φτωχῶν και τῶν καταπιεζόμενων. ‘Ο Ἰησουΐτης Michele Almberitino γράφει σέ ἑκθεση τοῦ 1638: «...τό σπίτι του μπορεῖ νά χαρακτηριστεῖ σάν τό καταφύγιο τῶν φτωχῶν και τῶν καταπιεζόμενων ἀλλά και κάθε διερχόμενου ξένου, τόσο κληρικοῦ ὅσο και λαϊκοῦ, πρός τούς όποιους παρέχει πλήρη φιλοξενία...».⁽⁴⁾ Ἀκόμη οἱ κύκλοι τοῦ Βατικανοῦ ἀπέδιδαν ἴδιαίτερη σημασία στό πρόσωπό του και τίς ἔξυπηρετήσεις πού πρόσφερε σαυτούς.⁽⁵⁾ Γιά τή μεγάλη του δραστηριότητα γράφει ὁ Ἰδιος σέ γράμμα του τῆς 3 Σεπτεμβρίου 1643 πρός τόν ἡγούμενο τοῦ Θεολόγου Πάτμου: «...εἶχα γνώμη νά ἔλθω διά νά προσκυνίσω τόν μέγαν Θεολόγον και νά σμήξω και τήν ἀνιοσύνην σας διά

(1). Φ. ΒΙΤΑΛΗ. ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ, σελ. 230. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ. ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 25

(2). P.F.S./SOCG.165, f.f. 59RV, 60V, 93R, κ.ά. SOCG. 161, f. 129R ὅπου μάλιστα ἀναφέρεται ᾧ γαλλικός πρόξενος Ἀρχιπελάγους. Τό ἔγγραφο είναι ἐπιστολή τοῦ Λογοθέτη στήν Προπαγάνδα. Στό περιθώριό του ἔχει σημειώσει δὲ Πάπας: «νά ἀπαντήσετε στὸν κ. Βασίλειο Λογοθέτη, πρόξενο τῆς Γαλλίας, διτὸν τὸν εὐχαριστῶν γιὰ δύσα προσφέρει στοὺς καθολικοὺς τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τὸν παρακαλῶ νά ἔξυπηρτετεῖ τοὺς λατίνους ἐπισκόπους καὶ διορίζω τὸν δόν Αντώνιο Σέρρα ἐκ Χίου, ᾧ μισσιονάριο Ρόδου».

(3). P.F.S. a) SOCG. 185, f.f. 200R-204V b) SOCG. 186, f.f. 3R-7R. v) SOCG. 187, 419R.

(4) P.F.S./SOCG.185. f.f. 200B-204V.

(5). Βλ. σύντιτέρω αριθμό 2.

νά μιλήσωμε λόγια χρειαζόμενα δημαρχίας διαφέροντα νά άμποδιστώ, σύνομη, πώς δέν δρίζω τούλι λόγου μου διά νά έσκλαβώθηκα, δχι μόνο εις ύπηρεσίες τών διφεντάδω μας μάς άκόμη καί τών νησιών όλοντα...»⁽⁶⁾

Στή μεγάλη πολιτική φυσιογνωμία τοῦ Βασίλη Λογοθέτη διφέρεται τό γεγονός ότι ή Σίφνος, άντιθετα μέ τά ἄλλα Κυκλαδονήσια, δέν ἔπαθε σοβαρές ζημιές ἀπό ναυτικές ἐπιδρομές. Κιαυτό γιατί εἶχε φίλους άκόμη καί τούς ἀντιμαχόμενους, Βενετούς καί Τούρκους. Μολονότι ἔμπορος καί ἀνθρωπος μέ τεράστια οἰκονομική καί πολιτική δύναμη στά χέρια του ἦταν εύσεβής καί ἀφοσιωμένος στήν δρθόδοξη πίστη, προστάτης τοῦ χριστιανισμοῦ γενικά καί μεγάλος εὐεργέτης τῆς δρθόδοξης Ἑκκλησίας. Γράφει δὲ Michele Almbertino στήν ίδια ἀναφορά: «...εἶναι εύσεβέστατος...πολύ θεοφιβούμενος, ἔντιμος στίς ἐμπορικές συναλλαγές του...ἀπόλυτα ἀφοσιωμένος στούς Ἑλληνες (έννοεῖ δρθόδοξους) στούς ὅποιους ἔχει δωρήσει μέχρι σήμερα τέσσερις ἢ πέντε Ἑκκλησίες θαυμάσιας κατασκευῆς πληρώνοντας μεγάλα ποσά στούς Τούρκους ἔξαγοράζοντας τή σχετική ἔγκρισή τους». Ο ίδιος αὐτός Almbertino, δὲ ὅποιος ἐπισκέφθηκε πολλές φορές τά νησιά μέ ἐντολή τών προϊσταμένων του σημειώνει ίδιαίτερα τήν πραότητα τοῦ Λογοθέτη καί τήν ἀπόδοση ἀπό μέρους του κάθε ἐμπόδιου ἢ κακοῦ σέ θεία ἐπέμβαση γιά δοκιμασία. Τόν θαύμαζε άκόμη γιατί διαρκῶς ἔψελνε τά τροπάρια τῆς Θεοτόκου.

‘Υπήρξε τό δίχως ἄλλο ἀνθρωπος μέ μεγάλη πολιτική διορατικότητα καί φαντασία. Πληρώνοντας σεβαστά χρηματικά ποσά ἔξαγοράζε ἀνθρώπους πού εἶχαν πιαστεῖ σκλάβοι, τούς ἔδινε τήν ἐλευθερία τους καί στή συνέχεια φρόντιζε νά τούς παντρεύει καί νά τούς ἀποκαθιστᾶ οἰκογενειακά, τόσο στή Σίφνο, ὅσο καί σέ ἄλλα νησιά, ὅπου ἔργαζονταν γιά λογαριασμό του, γιά τίς ἐπιχειρήσεις του. Μέχρι πού στά 1653 ἔστειλε στή Μάλτα τόν ύπαλληλό του Βιττόριο γιά νά ἀπελευθερώσει ἀπό τά χέρια τών Ἰπποτῶν τῆς Μάλτας, πληρώνοντας λύτρα τόν διαβόλητο πειρατή καρα-Πατακῆ. ‘Ενέργεια μεγάλης πολιτικής σημασίας, ἀφοῦ ἔτσι θά κέρδιζε τή φιλία ἐνός ἀνθρώπου πού διέβλεπε πώς ἀργότερα θά ἀποκτοῦσε μεγάλη δύναμη.

Γιά τριάντα περίπου χρόνια (1630-1659) δὲ Λογοθέτης ἦταν στόν κολοφώνα τῆς δόξας του. ‘Ο λόγος του εἶχε πέραση στά ζητήματα ὅλων τών νησιών τών Κυκλαδῶν, ἡ δέ Σίφνος εἶχε γίνει τό πιό σπουδαῖο ἐμπορικό κέντρο τῆς περιοχῆς. Μετά τό θάνατό του (1659) συνέχισε ἐπάξια τό ἔργο του δὲ ἀνεψιός καί συνεργάτης του Πετράκης Ρόζας⁽⁷⁾ πού δημαρχός πέθανε πολύ γρήγορα (1662) μέ ἀποτέλεσμα νά ξεφτίσει σιγά-σιγά η οἰκονομική δύναμη τῆς Σίφνου.

(6). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Έγγραφο No8.

(7). ΚΩΝ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ. Μία διαθήκη ἐκ Σίφνου τοῦ 1662, στήν Επετηρ. Αρχείου Ιστορίας Ελλην. Δικαίου, 1958, τεῦχος 8, σελ., 103-111.

2. Η άποφαση άνιδρυσεως μοναστηριού

Όντας λοιπόν πάμπλουτος καί θεοφοβούμενος δὲ Λογοθέτης, πέρα ἀπό τίς ἐκκλησίες πού εἶχε ἀνοικοδομήσει, θέλησε νά ἀνεγείρει στή Σίφνο καὶ ἔνα μεγάλο ἀντρικό μοναστήρι, μιά καί στό νησί δέν ύπῆρχε τέτοιο ιερό κατάστημα, Ικανό δηλαδή νά στεγάσει πολλούς μοναχούς, παρά μόνο μονύδρια μικρῆς δυναμικότητας.⁽⁸⁾ Σχετικά γράφει δὲ ίδιος σέ γράμμα του, δτι ἐπῆρε τήν άποφαση αὐτή «διά ψυχικόν ἐδικόν του, ἀκόμη καί διά βοήθειαν πολλῶν πτωχῶν καί ὀφέλεια ψυχῶν...»⁽⁹⁾ Καί ἐπειδή ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας στή Βρύση εἶχε τύχει παλαιότερα τής φροντίδας τοῦ πατέρα του, αὐτή δέ τήν ἐποχή εἶχε παραμεληθεῖ σέ τέτοιο σημειοῦ ὥστε στό χῶρο της νά βρίσκουν καταφύγιο ζῶα,⁽¹⁰⁾ σκέφτηκε, ἀπό λόγους συναισθηματικούς, νά ἀνοικοδομήσει τό μοναστήρι του στόν γύρω χῶρο της πού, μαζί μέ τήν ἐκκλησία, ἦταν ίδιοκτησία τοῦ Θεολόγου Πάτμου ἀπό τό 1587. Ἀλλωστε, θεωροῦσε τόν Θεολόγο προστάτη του "Ἄγιο κιαυτό ἦταν ἄλλος ἔνας λόγος πού θέλησε νά κτίσει τό μοναστήρι στό χῶρο του. Καί ἐνῷ, δπως γράφει δὲ ίδιος «έμποροῦσα νά κάμω ἄλλοῦ τήν δρεξή μου καί εἰς καλύτερον τόπο, μά διά τήν τιμήν τοῦ μοναστηρίου διά ταυτό δέν ἐθέλησα παρά νά γενή εἰς τόν τόπον τοῦ θεολόγου...»⁽¹¹⁾, τοῦ δποίου «εἴμαι σκλάβος παντοτεινός..-διότις ἡ βοήθεια του καί ἡ χάρη του μέφερε εἰς τά τέρμενα δποῦ ἑβρίσκουμε...»⁽¹²⁾

Τήν άποφασή του αὐτή γνωστοποίησε στούς μοναχούς τῆς Πάτμου, οἱ δποίοι, ἔχοντας καί μεγάλες υποχρεώσεις ἀπένταντί του⁽¹³⁾, δέν ἀντέδρασαν στήν ἐπιθυμία του. Ἀντίθετα, τοῦ ἔγραψαν «νά κάμει ὡσάν νοικοκύρης, ὡσάν θέλει...»⁽¹⁴⁾. Ἀλλωστε, θά σκέφτηκαν πώς ἔτσι μεγάλωνε καί ἡ κτηματική περιουσία τους στή Σίφνο. Σχετική νύξη ύπάρχει σέ δύο ἐπιστολές τοῦ Βιττόριο, ύπαλλήλου τοῦ Λογοθέτη, πρός τόν ἡγούμενο Πάτμου: «...τό γράμμα τό πῆρεν δὲ ἀφέντης μου· ἔτσι καί ἔτσι μή διλπίζοντας πώς δέν ἤθελεν γενή σωστό τό θέλημαν του καί δχι νάναι διά ἐζημιά τοῦ ἀγίου τοῦ μο-

- (8). α) Τό ἀντρικό μοναστήρι τοῦ Προφήτη Ἡλία ἀρχισε κιαυτό νά ἐπεκτείνεται στά 1654
(βλ. Δ. Ζακυθινοῦ, 'Ανέκδοτα πατριαρχικά ἔγγραφα τῶν χρόνων τῆς Τουρκοκρατίας, «Ἐλληνικά», τομ. Β' 1929 — Φιλ. Βιτάλη, Προφήτης Ἡλίας Ὑψηλός καί Ἰωάννης Θεολόγος Μονγκού, «Ε.Ε.Κ.Μ.» τόμ. Ε' 1965, σελ. 125 καί σέ ἀνάτυπο — Σ.Μ. Συμεωνίδη. Μνημεία Σιφναϊκῆς Ἰστορίας, ἔφημ. «Σίφνος», 'Απρ. Μάιος 1961)
β) Τό μοναστήρι τοῦ 'Αγίου Ἀρτεμίου ἀνιδρυμένο στά 1629 ἀπό τόν Ἱερεμία Ὁρφανό, σίφνιο ἀγιορείτη ιερομόναχο, εἶχε μικρή δύναμη, τεσσάρων- πέντε περίπου μοναχῶν.

γ) Πολυάνθρωπα ἦταν τά δύο γυναικεῖα μοναστήρια τοῦ 'Αγίου Ἰωάννου Θεολόγου-Μονγού καί τοῦ 'Αγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου-Φυτειά.

(9). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No4.

(10). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No4

(11). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No6

(12). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No4, No6

(13). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No7.

(14). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No4

ναστηρίου μόλον τοῦτο χαρίζει τοῦ ἀγίου...»⁽¹⁵⁾ καί «...σοπισφάρετέ τονε εἰς τό θέλημαν ἐτοῦτο οπου σᾶς γυρέβγει διότις ἔξημιά σας δέν είναι...»⁽¹⁶⁾.

Ἐτσι λοιπόν ἀρχισε νά ἀνοικοδομεῖ τό νέο μοναστήρι τῆς Σίφνου γύρω ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Παναγίας στή Βρύση. Φαίνεται δέ πώς ἔνα μεγάλο μέρος τοῦ κτιρίου σέ κελλιά ἥταν ἔτοιμο τόν Ὁκτώβριο τοῦ 1642, ἀφοῦ σέ γράμμα του πρός τούς πατέρες τῆς Πάτμου ἔγραφε «ἐπήρα λοησμό καί ἐτελείωσα τά καθίσματα εἰς τής παναγιᾶς...έξόδιασα καί ἡκαμα ἐκεῖνο ὅποι μέ ἐφώτισε δ ἀφέντης δ Θεός καί εἴναι καί καπγοι πατέρες ὄρδινιασμένοι νά πᾶσιν ἔκει...»,⁽¹⁷⁾ ἥταν ἔτοιμοι δηλαδή καί μοναχοί νά ἐγκατασταθοῦν στή Βρυσιανή.

Ταύτοχρονα ἐπισκεύασε καί ἀνακαίνισε τήν ἐκκλησία, ή ὅποια φαίνεται πώς εἶχε ὑποστεῖ σοβαρές ζημιές.

3. Πολυχρόνια διαφωνία Λογοθέτη καί τῶν πατέρων τοῦ Θεολόγου

Κατά τή διάρκεια τῆς ἀνοικοδομήσεως τοῦ κτιριακοῦ συγκροτήματος στή Βρύση ἀνέκυψε ἔνα ζήτημα, τό ὅποιο ἔγινε ἀφορμή νά δημιουργηθεῖ κάποια ψυχρότητα στίς σχέσεις τοῦ Λογοθέτη μέ τούς πατέρες τοῦ Θεολόγου.

Πρόθεσή του φαίνεται πώς ἥταν ἡ Βρύση νά γίνει ἔνα σπουδαῖο μοναστήρι, ἔνα πνευματικό καταγώγιο καί φυτώριο τῆς ὁρθόδοξης ἐκκλησίας πού αὐτός, καλύτερα ἀπό ὅποιονδήποτε ἄλλον, διέβλεπε τούς κινδύνους πού τήν ἀπειλοῦσαν, εἰδικά τήν ἐποχή ἐκείνη.⁽¹⁸⁾ Θεώρησε λοιπόν πώς, γιά νά προκόψει τό μοναστήρι καί νά ἐργαστοῦν οι μοναχοί του μέ ζῆλο καί δημιουργικότητα, ἐπρεπε νά ἔχει αὐτοδιοίκηση, νά ἔχει ἡγούμενο ἐκλεγόμενο μεταξύ τῶν μοναχῶν του καί ἀπλῆ μόνο οἰκονομική ἔξαρτηση ἀπό τόν Θεολόγο τῆς Πάτμου.

Τίς σκέψεις καί ἐπιθυμίες του γνωστοποίησε στούς πατέρες τοῦ Θεολόγου μέ ἀπεσταλμένους του καί μέ ἐπιστολή στήν ὅποια σημείωνε, μεταξύ ἄλλων, πώς δέν εἶχε πρόθεση νά βλάψει τό μοναστήρι τους ἔξαπατώντας τήν ἀγιότητά τους μέ ἀφαίρεση περιουσιακῶν στοιχείων, ἄλλά ἐκεῖνο πού ἐπιζητοῦσε ἥταν ἡ ἀναγνώριση στή Βρύση κάποιου ἴδιατέρου προνόμιου καί εὐεργετήματος, νά εἴναι δηλαδή κάτι παραπάνω ἀπό ἀπλό μετόχι τους. Οι πατέρες τοῦ Θεολόγου, βλέποντας δτί τά πράγματα ἔπαιρναν ἄλλη τροπή, δίσταζαν νά τοῦ δώσουν ἀμεση ἀπάντηση. «Οταν δέ ὁ Λογοθέτης ἔμαθε πώς εἶχαν ἔτοιμο οἰκονόμο νά τόν στείλουν στή Βρύση γιά νά τήν «κουμαντάρη», τούς ἔγραψε νά τοῦ ξεκαθαρίσουν ἀμέσως τά πράγματα δίνοντας

(15). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No2

(16). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No5

(17). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No4

(18). Πρόκειται, βασικά, γιά τήν προσληπτιστική δραστηριότητα τῆς λατινικῆς ἐκκλησίας γιά τήν ὅποια βλέπε περισσότερα στό σπουδαῖο βιβλίο τῆς ΕΛΕΝΗΣ ΚΟΥΚΚΟΥ ΑΙ Διομολογήσεις καί ἡ Γαλλική Προστασία εἰς τήν Ἀνατολήν, 'Αθῆναι 1967, σ. 66 κ.ά.

22
ένα τέλος στό ζήτημα. "Αλλωστε, αύτοί τοῦ είχαν γράψει «νά κάμη ώσάν νοικοκύρης, ώσάν θέλει» καί δέν μποροῦσε νά διανοηθεῖ τώρα γιά ποιό λόγο τοῦ ἔφερναν τόσες δυσκολίες. Δέν παρέλειψε μάλιστα νά τούς τονίσει πώς, μολονότι αύτοί είχαν παραβεῖ τή συμφωνία τους μέ τόν πατέρα του καί θά μποροῦσε νά διεκδικήσει τά διακαιώματά του στά δικαστήρια, αύτός συζητοῦσε μαζί τους ἀκριβῶς ἐπειδή ἦθελε νά γίνουν δλα σωστά καί δχι φυσικά σέ βάρος τοῦ Θεολόγου. Τέλος τούς ἔκανε τήν πρόταση νά διαλέξουν μία ἀπό τίς ἐπόμενες τρεῖς λύσεις:

ἢ α) τήν καταβολή ἐνός ἑτήσιου ἐνοικίου ἀπό τούς πατέρες τῆς Βρυσιανῆς

ἢ β) τήν παραχώρηση στή Βρυσιανή γιά ἐκμετάλλευση καί τής ύπόλοιπης μετοχιακῆς περιουσίας τους στή Σίφνο (γνωστῆς μέ τό δνομα «μετόχι τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων») μέ ἔνα ηγέτημένο φυσικά ἐνοίκιο, «διότις εἶναι πολλά χαλασμένο» ἔγραφε, δηλαδή δέν είχε κατάλληλη ἐκμετάλλευση λόγω ἔγκαταλείψεως, σέ σημεῖο μάλιστα νά μήν ἀποδίδει οὔτε τό ποσόν τῆς ἑτήσιας φορολογίας του καί ἢ γ) τήν πώληση τοῦ κτήματος πού ἦταν μέσα ἡ ἐκκλησία τῆς Βρυσιανῆς ἢ καί τήν ἀνταλλαγή του ἀκόμη μέ κάποιο ἄλλο δικό του.

Τίς δυό πρῶτες λύσεις τίς θεωροῦσε πιό σωστές, γιατί εἴτε μέ τή μία εἴτε μέ τήν ἄλλη, ἡ Βρύση θά ἦταν πάντοτε ἔξαρτημα τοῦ Θεολόγου, ἀν δέ οἱ μοναχοί τῆς πρώτης δέν ἐκπλήρωναν κάποτε τίς οἰκονομικές τους ύποχρεώσεις, οἱ πατέρες τοῦ δεύτερου θά είχαν τό δικαίωμα νά ἀναλάβουν στήν πλήρη ἔξουσία τους δχι μόνο τήν ἐκκλησία, ἄλλα καί δλα τά κτίσματα πού ἀνοικοδομοῦσε μέ ἔξοδά του γύρω ἀπό τήν ἐκκλησία καί τής προσαρτοῦσε μετατρέποντάς την σέ μοναστήρι. Τήν τρίτη λύση δέν τήν θεωροῦσε σωστή ὅφοῦ «Ἐτζὶ ἀποξενώνεται ἡ Παναγία ἀπό τό μοναστήρι». ⁽¹⁹⁾ Στό τέλος τοῦ γράμματος σημείωνε: «...ἀπό τά 3 ζητήματα ὅποι σᾶς γυρέβγω ἄν) δέν κάμετε τό ἔνα φαίνεται ὅτι πού τό κάνετε διά πεισματικό καί ἔχω τό εἰσέ μεγάλη μου ἐντροπή καί δέν δλπίζω παρά μέ τή γνώση σας νά μοῦ δώσετε σοτισφατζίον πᾶσα κάνοντας πᾶσα χρειαζόμενον ἀτοῦ ὅποι στέλω τόν Βητόριο τόν ἐδικόν μασ».

Παρόλο δημως πού ἐπήγε στήν Πάτμο δὲ ἀπεσταλμένος τοῦ Λογοθέτη καί ἀνέπτυξε τό θέμα καί προσφορικά, τό ζήτημα δέν ἐπήρε τέλος. Γιατί γράφοντας ἔνα χρόνο μετά, στίς 7 Ιανουαρίου 1643, δὲ Βιττώριο πρός τόν ἡγούμενο Πάτμου Γερμανό, σημείωνε: «δέσποτά μου ἴδου ὅποι ἐμιλήσαμε τά χρειαζόμενα εἰς τόν ἀφέντη μου καί εύχαριστά τήνε πολλά πῶς πάντα γυρέβγει νά ἔχη σοτισφατζίον καί ἐπειδή ἀναπαύεται εἰς δλα σοτισφάρετέ τονε εἰς τό θέλημαν ἐτούτο ὅποι σᾶς γυρέβγει διότις ἔξημία σας δέν εἶναι καί ἔτζὶ θέλει τελειώσει κιδλας καί μήν ἀκούγεις ἐκεινῶν ὅποι δέν ἤτανε ποτέ δξιοι νά κάμουν κάνενα καλό τοῦ μοναστηρίου, μήτε κάνουν...». ⁽²⁰⁾ Τονίζοντάς του δέ πώς δὲ ἴδιος δέν εἶναι ἐναντίον τῶν συμφερόντων τοῦ Θεο-

(19). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο Νο4

(20). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο Νο5

λόγου, τόν πληροφορεῖ πώς δла του τά ὑπάρχοντα, «κρουχαλάκια του, ἀσπρα⁽²¹⁾ του» τά προορίζει γιαυτόν καὶ εἰσηγεῖται νά δοθεῖ ἔνα τέλος στό ζήτημα γιά νά μή χάσουν τήν εύνοια τοῦ Λογοθέτη.

Τρεῖς ήμέρες μετά, στίς 10 Ιανουαρίου 1643, ἔγραψε καὶ ὁ Λογοθέτης στόν ἡγούμενο Πάτμου ἀπαντώντας σέ γράμμα του.

‘Ο τελευταῖος φαίνεται πώς τοῦ εἶχε γράψει μέ μεγάλη διπλωματικότητα, γιατί στό γράμμα του ὁ Λογοθέτης σημείωνε σέ ἥπιο τόνο: «πέρ βία τῆς χίου⁽²²⁾ ἡλαβα τό τίμιόν σας γράμμα τ(δ) ὅποιο εὐλαβῶς εἴδα καὶ τά γραφόμενα ἐκατάλαβα. Τό λοιπόν δέσποτά μου ἡ γνώμη σας καλή καὶ ἄγια εἴναι καὶ ἔτζι εἴναι καὶ ἡ ἐδική μου. μόνο ἔνας λόγος εἴναι ὅποι θέλει ξεκαθαρίσει, δτι νά γίνεται καὶ ἔνας ἡγούμενος ἀπό τήν ἀδελφότητα καὶ ὁ ἀπεσταλμένος οἰκονόμος ἀπατοῦ νάναι ἐπίτροπος καὶ νοικοκύρης νά δεσποτέθη τά πάντα καὶ χωρίς τήν βουλήν του κανένα πρᾶγμα νά μή γίνεται καὶ ὁ ἡγούμενος νά μνημονεύεται κατά τήν τάξη τοῦ Θεολόγου. δέν βάνω τίποτας ντεφηκολτ⁽²³⁾ εἰς τήν γνώμην σας διότις μέ τήν ἐδική μου ἔνα εἴναι, μόνο διά νά μπορεῖ νά στερεωθῆ» νά προκόψει δηλαδή τό μοναστήρι τῆς Βρύσης, εἴναι λογικό «πάστα ἀνθρωπος ὅποι ἐμπῆ μέσα γη νά βάλῃ τό πεδίν του, ἀνημένη καὶ κεῖνος κατά καιρόν νά τιμηθῆ καὶ νά γενή προεστός», ἐνώ ἂν ὑπάρχει μόνο ὁ οἰκονόμος τῆς Πάτμου «φαίνεται πάντα πώς οἱ ὄλλοι δέν εἴναι (παρα)μόνο διά νά σκάφτου(ν) τά ἀμπέλια γη νά κάνου(ν) τό ζευγάρι».

Τοῦ πρότεινε δηλαδή νά είναι ὁ οἰκονόμος τους ἐπίτροπος μέ ἀποφασιτική γνώμη, ἄλλα νά ἐκλέγεται καὶ ἔνας ἡγούμενος ἀπό τούς πατέρες τῆς Βρυσιανῆς, οἱ ὅποιοι, ἐφόσον θά τό ήθελε ὁ οἰκονόμος, θά μποροῦσαν νά τόν ἐκλέγουν καὶ ἡγούμενο. Κλείνοντας δύμας τό γράμμα του δέν παράλειψε νά σημειώσει πώς αύτός θά μποροῦσε ἂν ήθελε «νά κάνη ἀλλοῦ τήν δρεξή του καὶ εἰς καλύτερο τόπο, μά διά τήν τιμήν τοῦ μοναστηρίου διά ταύτο δέν ἔθέλησε παρά νά γενή εἰς τόν τόπο τοῦ Θεολόγου». “Αλλωστε, συνέχιζε «ἐπροέγραψά σας πώς ἔγω ἔχω πάτους⁽²⁴⁾ μεγάλους καὶ μπορῶ νά κάμω τό Θέλημά μου καὶ μέ δικαιοσύνη, μά νά μήν τό δρίση δ Θεός καὶ ἔγω κόντρα τοῦ Θεολόγου ποτέ νά πάγω, διότις γνωρίζω πώς ἡ εὔχή του καὶ τό ψωμίν του μέχει εἰς τά τέρμενα ὅποι με. δοξασμένη ἡ χάρη του καὶ διμιστός μου ἐμένα δέν θέλει πάλι λείψη».⁽²⁵⁾

Παρά τίς ἀνωτέρω προτάσεις καὶ ἀπειλές τοῦ Λογοθέτη ἡ ὑπόθεση δέν ἐπῆρε τέλος μέ συμφωνία. ‘Η ἐπιθυμία του νά ἔχει ἡ Βρυσιανή αὐτοδιοίκηση ἔγινε πραγματικότητα μέσα στό 1643 καὶ μάλιστα μετά ἀπό ὑποβολή τοῦ αἰτήματός του στό Οἰκουμενικό Πατριαρχεῖο.

(21). Ἐννοεῖ τή χρηματική του περιουσία

(22) Μέσω τῆς Χίου

(23). Ἰταλ. Dificoltà=δυσκολία, ἐμπόδιο

(24). Ἰταλ. pato = ἔγγραφο δικαίωμα

(25). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ, "Ἔγγραφο Νο6

ΑΝΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ ΣΕ ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟ ΣΤΑΥΡΟΠΗΓΙΟ

Στίς άρχες του 1643 ό καπουδάν πασᾶς είχε ειδοποιήσει τόν Βασίλη Λογοθέτη πώς θά τόν περίμενε τό Πάσχα στή Χίο γιά νά διακανονίσουν τούς λογαρισμούς τῶν νησιῶν ἀπό τίς φορολογικές τους ὑποχρεώσεις πρός τήν Υψηλή Πύλη.⁽¹⁾ Ο Λογοθέτης, ώς πρόσωπο ἔμπιστο τοῦ μεγάλου Βεζύρη, είχε ἀναλάβει τήν εὐθύνη γιά τή συγκέντρωση τῶν ἐτήσιων φόρων ὅλων τῶν νησιῶν.⁽²⁾ Ἐτσι , στίς 24 Ἀπριλίου ἐπήγε στή Χίο, όπου βρίσκονταν ἡδη ἀπό τήν προηγούμενη ημέρα ό καπουδάν πασᾶς ἐτοιμάζοντας «4 φεργάδες ἀρματωμένες ναρθοῦν ἀτόρνο τά νησιά...»⁽³⁾ προκειμένου νά ἀναγκάσουν τούς νησιώτες νά ἐκπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους, πρᾶγμα πού δέν είχαν μέχρι τότε κάνει ἔξαιτιας τῆς ἐπιδημίας χολέρας πού είχε σάν ἀποτέλεσμα τή μείωση τῆς παραγωγῆς καί τῆς οἰκονομικῆς τους δραστηριότητας.

Ο Λογοθέτης ἔξήγησε πῶς ἀκριβῶς είχαν τά πράγματα καί ἔπεισε τόν πασᾶ «πῶς ἦτον καλήτερο νά μήν κατεβοῦσιν» οἱ ναυτικές του δυνάμεις στίς Κυκλαδες γιά τό σκοπό αύτό, «διά νά περάσουν πλιά ἀλαφρομένα τά νησιά», νά ἀναλάβουν ἀπό τήν «πποχήν καί θανάτους ὅποι ἔπεισε οφέτος» νά μπορέσουν νά ἐργαστοῦν γιά νά ξεπληρώσουν τίς ὑποχρεώσεις τους. Στή συνέχεια ό πασᾶς τοῦ ἔδειξε δύο κατάστιχα φορολογικῶν ὑποχρεώσεων, 55.400 καί 54.800 ρεαλιῶν ἀντίστοιχα, ἀλλά ό Λογοθέτης τοῦ ἀντέτεινε πῶς «αφτανά τά κατάστιχα δέν ξίζουν, μόνο ἐτούτο ὅποι δίχνο τῆς αφεντιάς σου όπου τόκαμε ό πολήχρονος ό βηζήρης...καί τούτο ηνε 38 χιλιάδες». ⁽⁴⁾ Τελικά συμφωνήθηκε νά γίνει ή πληρωμή τῶν φόρων βάσει τοῦ

(1). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἐγγραφο No7

(2). P.F.S./SOCG. 185, f. 204RV, όπου ἔκθεση πρός τό Βατικανό τῆς 17.12.1638 τοῦ ἵπσουτη μοναχοῦ Michele Almberitino ό όποις σημειώνει: «Ἄπό τή Ναζια περάσαμε στήν Πάρο καί ἀπό αὐτήν στή Σίφνο, όπου βρισκόταν ό Ἀγάς, δηλαδή ό ὀξιωματούχος ὡπό τόν όποιο ὑπάγονται δла τά νησιά καί συγκέντρωνε τούς φόρους τοῦ Μεγάλου Κυρίου (Σουλτάνου). Ἐστειλε καί μᾶς κάλεσε νά παρουσιαστοῦμε μπροστά του. Γεμάτοι φόβο ἐπήγαμε χωρίς νά ξέρουμε γιά ποιό λόγο ἦθελε νά μᾶς δεῖ. Δέν γύρευε δύμας τίποτε ἄλλο, παρά νά μάθει ὃν είχαμε πληροφορίες γιά τό χριστιανικό στόλο ἢ γιά κουρσάρους, ἀπό φόβο βέβαια γιά τό τεράστιο ποσό πού είχε συγκεντρώσει ἢ γιά τόν ἔαυτό του. Ἀκριβῶς γιαυτό τό λόγο, ἐκτός ἀπό τούς ἀντρες του, πού ἦταν περισσότεροι όποι 200, ἤθελε κάθε βράδυ καί 60 ντόπιους ἀρματωμένους πού ἔρχονταν ἀπό τά ἔξω (τῆς πόλεως) χωριά καί φρουροῦσαν τό σπίτι πού ἔμενε καί κλείδωνε καί τίς πύλες τοῦ Κάστρου. Ή πόλη καί τά χωριά ἦταν ἀνάστατα ἔδω καί ἔνα μήνα πού ὅλοι αὐτοὶ οι ἀνθρωποι βρίσκονταν ἔδω. Ή κατάσταση αὐτή κράτησε μιά ἀκόμη ἐβδομάδα καί περισσότερο ἀπό τήν ἀφίξη μας σή Σίφνο». 1638
Almberitino
Rocca
M. Polla
socia. 165, 63rd

(3). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἐγγραφο No7

(4). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἐγγραφο No7

τελευταίου καταστίχου μέ τήν καταβολή τοῦ ποσοῦ σέ δύο δόσεις, τῆς μίας μέσα στό Μάιο καί τῆς ἄλλης μέχρι τίς 14 Σεπτεμβρίου. Τοῦ εἴπε ἀκόμη ὁ πασᾶς «καὶ τὸ σετέβρι ὅντε νά πάγω μέσα (δηλαδή στὴν ΚΠολη) ἐλάτε καὶ θέλω σασεκάμη χάρη (έξυπηρέτηση) ὅτι θετε διά τήν ἀγάπη σου» γιά τήν ἔκτιμηση δηλαδή πού ἔτρεφε στό πρόσωπο τοῦ Λογοθέτη. Μετά τοῦ «ῆγραψε δλα τά χαρτιά δλονῶν τῶν νησιῶν...» καί «τὸ ἐδικό σας χαρτί», πληροφοροῦσε τόν ἡγούμενο Πάτμου ὁ Λογοθέτης μέ γράμμα του τῆς 24 Μαΐου 1643, δηλαδή τήν ἀπόδειξη τοῦ χρέους τῆς Πάτμου, τό δόποιο κατάφερε νά μειώσει σέ 2.835 ρεάλια. Ἀλλά δέν τήν παρέλαβε, γιατί εἶχε μάθει «πώς εἰς κάποιον δινθρωπον τά λόγια μου τῶς κακοφαίνεται καί μηδὲ ρεσπόστα (ἀπάντηση) είδα ὅντε σᾶς ἥγραψα»,⁽⁵⁾ σημείωνε, ὑπονοώντας πιθανῶς τό ζήτημα τῆς Βρυσιανῆς.

Μέ ἀφορμή τά οἰκονομικά αύτά ζητήματα θά ἐπῆγε ὁ Λογοθέτης στήν ΚΠολη στά 1643, δόποτε καί ἔθεσε τό ζήτημα τῆς Βρυσιανῆς στόν Πατριάρχη Παρθένιο Α'. Δέν εἶναι βέβαια ἔξακριβωμένο ὅτι ἐπῆγε αὐτοπροσώπως (ὅπως εἶναι βέβαιο πώς εἶχε πάει στήν ΚΠολη στά 1641)⁽⁶⁾, ἀλλά εἶναι ἀπόλυτα σίγουρο πώς μέσα στό χρόνο αύτό ἐτέθη τό ζήτημα στό Πατριάρχειο, τό δόποιο μέ πατριαρχικό συνοδικό ἔγγραφο τοῦ ἕδιου χρόνου ἀποκατέστησε «τὸ ἱερόν μοναστήριον τῆς βρύσης ἐλεύθερον, αὐτόνομον, σταυροπηγιακὸν μοναστήριον, μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον».⁽⁷⁾ Τά πατριαρχικά καί σταυροπηγιακά αύτά προνόμια τῆς βρυσιανῆς ἐπιβεβαίωθηκαν μέ «ἔτερον σιγγιλιώδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ δοιδίμου Πατριάρχου καί τῆς ἀγίας καὶ ἱερᾶς συνόδου κατά τό χρημάτη (1644) σωτήριον ἔτος...τῇ προτροπῇ τοῦ βασιλείου λογοθέτου...»⁽⁸⁾ καί αύτό, δέν μποροῦσαν νά ίκανοποιήσουν τόν Λογοθέτη.

Από τό 1643 λοιπόν ή Βρυσιανή ἀπόκτησε αὐτοτέλεια καί αὐτοδιοίκηση καί ἔπαψε νά ἔξαρτᾶται ἀπό τόν Θεολόγο τῆς Πάτμου ώς μοναστήρι «μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον». Οπως θά καταδειχτεῖ δύμας πιό κάτω ὁ Θεολόγος δέν ἔχασε τό είσόδημά του ἀπό τήν κτηματική του

(5). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No7

(6). P.F.S./SOCG. 161, 54RV. Τότε φρόντισε καί χορηγήθηκε, χωρίς τήν καταβολή χρημάτων, τό μπεράτι ἀσκήσεως τῶν καθηκόντων του στόν βικάριο Σίφνου πρέ Μάρκο Νταπόλλα. Κιαυτό «λόγω τῆς ἀγάπης πού εἶχε ὁ καπούδάν πασᾶς στό πρόσωπο τοῦ Βασιλη Λογοθέτη» (SOCG. 165, 49RV).

(7). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No14

(8). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No14

26

περιουσία στή Σίφνο, προφανώς μέ πρόταση τοῦ Λογοθέτη, δ ὅποιος σέ δλα τά γράμματα του πρός τούς θεολογίτες πατέρες δήλωνε: «...νά μήν τό δρίση δ Θεός καὶ ἐγώ κόντρα τοῦ θεολόγου ποτέ νά πάγω...». Φαίνεται λοιπόν πώς δ Λογοθέτης στήν αἵτησή του πρός τό Πατριαρχεῖο γιά αὐτοδιοίκηση τῆς Βρυσιανῆς θά ξεκαθάριζε καὶ τό οίκονομικό ζήτημα καὶ ἀνάλογος δρος θά εἶχε περιληφθεῖ στά πατριαρχικά ἔγγραφα ἀνακήρυξής της σέ σταυροπήγιο. Ἀτυχῶς τά κείμενα τῶν πατριαρχικῶν ἔγγραφων τοῦ 1643 καὶ τοῦ 1644 δέν ἔχουν διασωθεῖ, γιαυτό καὶ οἱ ἀναφορές μας σαυτά εἶναι ὑποθετικές, δηλαδή χωρίς ἀπόλυτη βεβαιότητα, δχι ὅμως καὶ πολύ μακριά ἀπό τήν πραγματικότητα. Εἶναι πραγματικά μεγάλο ἀτύχημα πού τά κείμενα τῶν πατριαρχικῶν ἔγγραφων τοῦ 1643 καὶ 1644 δέν ἔχουν διασωθεῖ γιαυτό καὶ ἀγνοοῦμε τίς λεπτομέρειες καὶ τό περιεχόμενο τῶν αἴτησεων τοῦ Λογοθέτη. Ἔρευνα τοῦ ἀρχειοφύλακα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στούς σχετικούς κώδικες, μετά ἀπό αἴτησή μας στὸν Οἰκουμενικό Πατριάρχη κ. Δημήτριο, δέν ἀπέδωσε καρπούς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει τά ἔγγραφα αὐτά ὑπῆρχαν στό ἀρχεῖο τῆς Βρυσιανῆς τούλαχιστον μέχρι τό 1813 γιατί, δταν τόν χρόνο αὐτό οἱ μοναχοί τῆς Πάτμου ἔθεσαν ζήτημα ἔξαρτησης τῆς Βρυσιανῆς ἀπό τό μοναστήρι τους, οἱ δημογέροντες τῆς Σίφνου, πρός τούς δποίους ἀπευθύνθηκαν στέλνοντας ἐπιστολή τους μέ τόν ἄλλοτε διδάσκαλο Σίφνου ιερομόναχο Μισαήλ Μαργαρίτη (μέ ήμερομηνία 16 Μαΐου 1813), ἔγραφαν στή σχετική ἀπάντησή τους: «...οἱ πατέρες δέ τοῦ μοναστηρίου τῆς βρύσης...παρέστησαν ἡμῖν ἔνα πατριαρχικόν συνοδικόν γράμμα τοῦ ἀειδούμου πατριάρχου κυρίου Παρθενίου γεγραμμένον κατά τό αχμγ^{ον} σωτήριον ἔτος καὶ ἔνα ἔτερον σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ δειδοίμου Πατριάρχου καὶ τῆς ἀγίας καὶ ιερᾶς συνόδου κατά τό αχμδ^{ον} σωτήριον ἔτος, ἐν ἀμφοτέροις τοῖς δποίοις τῇ προτροπῇ τοῦ βασιλείου λογοθέτου ἀποφαίνεται καὶ ἀποκαθίσταται τό ιερόν μοναστήριον τῆς βρύσης ἐλεύθερον, αύτονομον, σταυροπηγιακόν μοναστήριον, μόνω τῷ οίκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον...»⁽⁹⁾

Ἐτσι ἡ ἐπιθυμία τοῦ Λογοθέτη γιά ἀνεξαρτοποίηση τῆς διοίκησης τῆς Βρυσιανῆς εἶχε γίνει πραγματικότητα μέ ἐπέμβαση τοῦ Πατριαρχείου πού αὐτός δ ἴδιος εἶχε προκαλέσει, προφανῶς μέ τή μεσολάβηση φιλικῶν του προσώπων ἢ μέ τήν οίκονομική δύναμη πού διέθετε δ ἴδιος.

Δευτέρη

(9). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφο No14

ΕΚΜΕΤΑΛΛΕΥΣΗ ΤΗΣ ΚΤΗΜΑΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΛΟΓΟΥ ΑΠΟ ΤΗ ΒΡΥΣΙΑΝΗ

‘Ο Πατριάρχης Παρθένιος Α΄ «τῇ προτροπῇ τοῦ Βασιλείου Λογοθέτου» άνακρυξε λοιπόν τό 1643 τή Βρυσιανή μοναστήρι αύτόνομο παραχωρώντας του σταυροπηγιακά προνόμια, τόν ἀμέσως δέ ἐπόμενο χρόνο 1644 καί ὅπωσδήποτε πρίν ἀπό τίς 8 Σεπτεμβρίου (τήν ἡμέρα αὐτή ἀνῆλθε στόν πατριαρχικό θρόνο δ Παρθένιος Β΄, δ ἀπό Ἰωαννίνων καί Ἀδριανουπόλεως) καί πάλι μέ αἴτηση τοῦ Λογοθέτη, ἔξαπέλυσε «σιγγλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα» μέ τό διόπιστο ἐπιβεβαίωνε τά προνόμια αὐτά. “Ἐτσι δ σκοπός τοῦ Λογοθέτη νά ἔχει ἡ Βρύση αὐτοδιοίκηση είχε γίνει πραγματικότητα. Γνώριζε δημοσίως γιά νά ἐπιβιώσει ὡς αὐτεξούσιο μοναστήρι ἔπειτε νά ἔχει καί τά κατάλληλα οἰκονομικά μέσα, περιουσιακά δηλαδή στοιχεῖα καί σωστή ἐκμετάλλευσή τους. Πρώτος αὐτός τοῦ ἀφιέρωσε διάφορα κτήματα, καθώς καί ἄλλοι πού θά ἤθελαν νά τόν εύχαριστήσουν, τόσο ἀκίνητα στή Σίφνο, Πάρο, Ἀντίπαρο, δσο καί διάφορα κινητά πράγματα ἀπό «ἀγωρᾶς τε καὶ ψυχικά». ⁽¹⁾

Σκέφτηκε ἀκόμη πώς ἡ ἀκίνητη περιουσία πού είχε δ Θεολόγος τῆς Πάτμου στή Σίφνο δέν είχε κατάλληλη ἐκμετάλλευση γιαυτό καί ἡ ἀπόδοσή της δέν ἦταν ἡ πρέπουσα. “Ολα ἔκεΐνα τά χωράφια, ἀμπέλια, περιβόλια, σπίτια, ἔκκλησίες κλπ. πού ἀνήκαν ἀπό ἀφιερώσεις στό Θεολόγο καί ἀποτελοῦσαν μέ μιά λέξη τό «μετόχι» του στή Σίφνο, μποροῦσαν νά ἀξιοποιηθοῦν καλύτερα ἀπό τούς πατέρες τῆς Βρύσης μέ μιά ἀμεση ἀπό αὐτούς καλλιέργεια καί συστηματική ἐκμετάλλευσή τους, πρᾶγμα πού ἀδυνατοῦσαν νά κάνουν οἱ μοναχοί τῆς Πάτμου μέ ἔνα μόνο ἀνθρωπο τόν οἰκονόμο πού ἔστελναν κάθε τόσο στή Σίφνο. Τά ἔσοδα πού ἀπέδιδε τό «μετόχι» τῆς Σίφνου στό Θεολόγο αὐτή τήν περίοδο, δέν ἦταν ἱκανοποιητικά. Μέσα σέ πέντε χρόνια (1638-1642) είχαν συγκεντρωθεῖ συνολικά 88 ρεάλια.⁽²⁾ Πρότεινε λοιπόν δ Λογοθέτης στούς μοναχούς τοῦ Θεολόγου νά πακτώσουν (ένοικιάσουν) τό «μετόχι» τους στή Σίφνο στό μοναστήρι τῆς Βρυσιανῆς ἀντί 100 ρεαλίων «κάθα τρεῖς χρόνους».⁽³⁾ Μέ τήν οἰκονομικά συμφέρουσα πρότασή του ἤθελε προφανῶς νά ἀποκαταστήσει καί τίς σχέσεις του μαζί τους, ύστερα ἀπό τήν αὐτονόμηση τῆς Βρυσιανῆς, ἀλλά καί νά διασφαλίσει τό οἰκονομικό ὄφελος πού είχε δ Θεολόγος ἀπό τή μετοχιακή του περιουσία στή Σίφνο.

(1). Βλ. κατωτέρω Κεφάλαιο 6ο, ἀρθρο ιε'

(2). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἀρχ. Κώδικας 1004, φ.50V

(3). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἐγγραφα No10 No11, No12

Μέ τόν οίκονόμο λοιπόν τής Πάτμου «παπά κυρ ἀθανάση⁽⁴⁾ ἐμίλησα
ὅλα τά χρειαζόμενα» τούς ἔγραφε στίς 3 Σεπτεμβρίου 1643 «νά μιλήση τῆς
ἀγιοσύνης σας καί παρακαλῶ σας νά μετρήσετε σαν φρόνιμοι νά κάμετε
ὅλα τά χρειαζόμενα... διατί θέτε μάθη ἀπό τόν ὅγιο πνευματικό παπά κυρ
ἀθανάσιον τήν γνόμιν μου καί τόν πόθον ὅποι ἔχω εἰς τόν μέγα θεολόγον
καί μηδέ δλπίζω εἰσέ μετά νά φανήτε κοντράριοι εἰς τήν γνόμη ὅποι ἔχω
καί ὅποι τρέχει διά καλόν καί βοήθεια πάντα τοῦ μοναστηρίου...».⁽⁵⁾ Τί άκρι-
βῶς τοῦ ἀπάντησαν δέν εἶναι γνωστό. Πρέπει ὅμως νά μή δέχτηκαν τήν
πρότασή του, γιατί στίς 22 Μαΐου 1644 τούς ξαναέγραφε: «...ἔρχομαι νά
παρακαλέσω τήν πανοσιότη σας νά στείλετε κανέναν πατέρα νά γίνη τό τέ-
λος καί ἂν δέ λάχη πασάζιο ἄς πιάση ἔνα βαρκάκι καί ἔγώ πληρώνων τήν
ἔξοδο καί πάλι ἂν μοῦ βολέση σέ δλίγες ἡμέρες θέλω ἔρθη καί ἀτός μου τό
λοιπόν στέκω ἀκατέρόντας καί ὅποτε δρίσετε ἄς κοπιάσει...».⁽⁶⁾

Τελικά ή συμφωνία στό ζήτημα αὐτό ἔγινε μετά ἀπό δύο χρόνια ἀκρι-
βῶς, στίς 11 Μαΐου 1646. Τό σχετικό ἔγγραφο ὑπέγραψαν «δόμοθυμαδόν..-
.μιά βουλῇ καί γνώμη» δλοι οι πατέρες τοῦ Θεολόγου, δέκει εὐρισκόμενος
πρώην Κώου Σεραφείμ καί δή γνωμένος Σάββας, δίπλα στήν ὑπογραφή τοῦ
ὅποιου ἀποτυπώθηκε καί ἡ σφραγίδα τοῦ Θεολόγου. Μέ αὐτό παραχωρή-
θηκε στή Βρυσιανή γιά ἐκμετάλλευση «καί τό λοιπόν μετόχιον δ ἔχομεν ἐν
τῇ αὐτῇ νήσῳ σύφνῳ, ἥγουν ἐκκλησίας, δνόματι σωτήραν καί ἀγίους ἀναρ-
γύρους καί ἄλλας, μετά τῶν σκευῶν καί ὁσπητίων καί χωραφίων καί ἀμπε-
λίων καί περιβολίου καί ἄλλων τινῶν, καθὼς εἰσὶ γεγραμμένα ἐν τῷ ἡμετέ-
ρῳ πίνακι, εἰς κυβέρνησιν καί ἀνάστησιν αὐτῶν, μέ τοῦτο οἱ κατά καιρόν
π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, δίδειν καί παρέχειν τοῦ ἡμετέρου μονα-
στηρίου, ἥγουν τοῦ μεγάλου θεολόγου, κάθα τρεῖς χρόνους, ριάλια ἑκατόν,
διά πάκτος τῶν αὐτῶν πραγμάτων».⁽⁷⁾ Συμφωνήθηκε ἀκόμη πώς ἂν οι πα-
τέρες τῆς Βρύσης δέν ἐκπλήρωναν κάποτε τίς ὑποχρεώσεις τους, ὅλα αὐτά
τά κτήματα, ἀκόμη καί «ἡ παναγία τῆς βρύσης μετά τοῦ χωραφίου της»
(μέσα στό ὅποιο εἶχε ἥδη ἀναγερθεῖ τό κτιριακό συγκρότημα τοῦ μοναστη-
ρίου), «νά στρέφονται εἰς τόν μέγαν θεολόγον, ώσάν ἵδιά του πράγματα δ-
ποῦ εἶναι».

Στό Ἀρχεῖο Πάτμου ὑπάρχουν δύο ἀκόμη ἀντίγραφα τῆς συμφωνίας
αὐτῆς καί τά δύο τῆς 11 Μαΐου 1646. Ἀπό αὐτά μόνο τό ἔνα ἔχει αὐτό-
γραφη ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη ἐνώ καί τά δύο δέν ὑπογράφονται ἀπό
τούς πατέρες τοῦ Θεολόγου.⁽⁸⁾

Τό ἀντίγραφο πού φέρει τήν αὐτόγραφη ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη εἶναι

- (4). Πρόκειται γιά τόν ιερομόναχο Ἀθανάσιο ἐκ Μήλου, ἀδελφό τῆς Μονῆς Πάτμου καί
οίκονόμο της στή Σίφνο, δ ὅποιος καί ἀπέθανε «ἐν τῇ νήσῳ Σίφνῳ» στίς 6 Ἰουλίου
1657 (ΦΛΩΡΕΝΤΗ, ΒΡΑΒΕΙΟΝ, σελ. 34) καί πού δ Β. Λογοθέτης ἐκτιμοῦσε ἰδιαίτε-
ρα (βλ. καί ἔγγραφα 3 καί 4 τοῦ Παραρτήματος).
- (5). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφο Νο8
- (6). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφο Νο8
- (7). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφα Νο10, Νο11, Νο12
- (8). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Ἔγγραφα Νο10, Νο11,Νο12

δμοιο μέ τό ἐνσφράγιστο πού ἔχουν ὑπογράψει οι πατέρες τοῦ Θεολόγου, μέ μιά ἐπιπλέον διευκρίνηση, ή ὅποια στήν ούσια ἀναιρεῖ τό περιεχόμενο τῆς ὅλης συμφωνίας ἀφοῦ δηλώνεται πώς:

α) αὐτή εἶναι διαρκής, χωρίς χρονικούς περιορισμούς («ὅ σασμός πού γράφομε σήναθε νά στέκεται παντοτινός»),

β) οὔτε οι πατέρες τοῦ Θεολόγου, οὔτε οι πατέρες τῆς Βρυσιανῆς ἔχουν τό δίκαιωμα τροποποίησής της στό ἐλάχιστο,

γ) σέ περίπτωση πού οι πατέρες τῆς Βρυσιανῆς ἀθετοῦσαν ποτέ τίς οἰκονομικές ὑποχρεώσεις τους (τά 100 ρεάλια), περιέρχονται στό Θεολόγο ὅλα τά πράγματα, ἀκόμη καί ή ἐκκλησία τῆς Βρύσης μέ δλα τά κινητά καί ἀκίνητα πού ἥθελε ἀποκτήσει, οι δέ πατέρες τοῦ Θεολόγου ἐγκαθιστοῦν ἀντιπροσώπους τους στή Σίφνο γιά τή διοίκησή τους καί

δ) ἂν οι πατέρες τοῦ Θεολόγου ἀποφάσιζαν ποτέ ~~νά~~ διαλύσουν τή συμφωνία, ἐπανέρχονται στήν ἔξουσία τους ὅλα τά κινητά καί ἀκίνητα τοῦ ὑπόλοιπου «μετοχιόυ» τους σή Σίφνο, δπως περιγράφονται στό σχετικό πίνακα τῆς συμφωνίας, δχι δμως καί ή Παναγία τῆς Βρύσης καί ή γύρω ἔκτασή της, ἔναντι τῶν δποίων θά τούς μετρηθοῦν 100 ρεάλια.⁽⁹⁾

Ίδιο περιεχόμενο ἔχει καί τό δεύτερο ἀντίγραφο πού δέν φέρει ίδιο-γραφη τήν ὑπογραφή τοῦ Λογοθέτη.⁽¹⁰⁾ Ας σημειωθεῖ, τέλος, πώς καί τά τρία κείμενα εἶναι τοῦ ίδιου γραφέα.

Άπο τίς ἀνωτέρω προσθήκες διαπιστώνεται καθαρά ή πρόθεση τοῦ Σιφνιοῦ μεγαλεμπόρου νά μή θιγεῖ οἰκονομικά δ Θεολόγος Πάτμου, ἀλλά καί ή βαθύτατη ἐπιθυμία του νά μείνει η Βρυσιανή ἀνεξάρτητο καί αύτεξούσιο μοναστήρι, δπως καί τελικά ἔμεινε στούς αἰώνες πού ἀκολούθησαν.

Κεφαλ. 20

(9). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο Νο11

(10). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο Νο12

ΟΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΒΡΥΣΙΑΝΗΣ

Από τά δσα έξιστορήσαμε ήδη φαίνεται πώς η Βρυσιανή εἶχε σημαντικά έξοδα λειτουργίας της. Δηλαδή α) έτησια φορολογική ύποχρέωση πρός τό πατριαρχεῖο ώς σταυροπήγιο, β) καταβολή ένοικίων κάθε τρία χρόνια στό Θεολόγο Πάτμου γιά τά κτήματα τού μετοχίου του στή Σίφνο, γ) έτησια φορολογία (χαράτσι) πρός τήν Ύψηλή Πύλη, άλλα καί παράλληλη πρός τή Βενετία, δσο αύτή, λόγω τῶν ένετουρκικῶν πολέμων (1644-1669, 1684-1699) δέσποζε καί στίς Κυκλαδες καί δ) έξοδα καλλιεργείας καί συντηρήσεως τῆς κτηματικῆς περιουσίας, άλλα καί διαβιώσεως τῶν μοναχῶν της.

Τό ύψος τοῦ «έπήσιου» πού πλήρωνε στό Πατριαρχεῖο δέν εἶναι γνωστό. "Έχουμε δμως είδήσεις, διαδοχικές μέχρι τό 1700 (μέσα στά πρώτα δηλαδή πενήντα χρόνια λειτουργίας της) έπισκεψεων πατριαρχικῶν έξαρχων γιά τήν είσπραξη τοῦ φόρου αύτοῦ."⁽¹⁾ Τό τούρκικο χαράτσι καί ή βενέτικη φορολογία εἶχαν ύψος πού έρρυθμιζαν κατά βούληση οι κρατοῦντες. Καί έχουμε παράδειγμα τό ύπερογκο ποσό τῶν 150 γροσίων «τό βενέτικο χαράτζι» πού «έπέρριψεν δ ύψηλότατος γενεράλες» τό 1686 στή Βρυσιανή, γιά τό όποιο οι πατέρες της ἔστειλαν γράμμα στόν Πάπα νά μεσιτέψει γιά τή διαγραφή του.⁽²⁾

Άναφορικά μέ τήν έκπλήρωση τῶν ύποχρεώσεών της άπο τά ένοικια πρός τόν Θεολόγο Πάτμου, έχουμε τίς έπόμενες είδήσεις:

α) τήν 1 Όκτωβρίου 1657 (καί δχι 1651, δπως έσφαλμένα έδιάβασε άπο τόν Α' Κώδικα δ ἀντιγραφέας του) δ ήγούμενος τῆς Βρύσης Ίωνᾶς Άποστόλης έπληρωσε στόν ἀπεσταλμένο τῆς Πάτμου, προηγούμενο Ίωσήφ Φραδέλο, τά ένοικια τεσσάρων τριετιῶν (1646-1658), δηλαδή 400 ρεάλια καί άλλα 100 ρεάλια προπληρωμή μιᾶς ἀκόμη τριετίας καί έξόφλησε ύποχρεώσεις μέχρι τό Μάιο τοῦ 1661.

Σχετική πράξη καταστρώθηκε στόν Α' Κώδικα τῆς Βρύσης άπο τόν Παῦλο Άναγνώστη τοῦ Σερμαρτῆ⁽³⁾ καί έγινε ἀντίγραφο πού δόθηκε στόν Ίωσήφ Φραδέλο άπο τόν πρωτονοτάριο τῆς κοινότητος Σίφνου διάκο Σερμαρτῆ.⁽⁴⁾ Ή πληροφορία αύτή, δτι δηλαδή στά 1657 ή Βρυσιανή έπληρωσε μαζεμένα 500 ρεάλια γιά ύποχρεώσεις μιᾶς δεκαπενταετίας, δηλώνει πώς ήδη εἶχε ἀποκτήσει σημαντική οἰκονομική έπιφάνεια.

β) Τήν ίδια ημέρα (1 Όκτωβρίου 1657) δ Ίωσήφ Φραδέλος καί δ ή-

(1). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 157 κ. εξ.

(2). Σ.Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ. "Ἐνα Γράμμα τῆς Βρύσης στόν Πάπα τῆς Ρώμης, στά «Σιφναϊκά Νέα», Φεβρ. 1971, ἀναδημοσιεύμενο στό Παράρτημα ώς έγγραφο Νο15

(3). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. Έγγραφο Νο13

(4). Ο διάκονος Σερμαρτῆς διετέλεσε κατζιλιέρης Σίφνου ἀπό 1657-1678. (Γιά τούς κατζιλιέρηδες Σίφνου έχουμε ἔτοιμη μελέτη γιά δημοσίευση)

81

γούμενος Ἰωνᾶς Ἀποστόλης ἔκλεισαν συμφωνία γιά κάποιο ζήτημα, διγνώστο ποιό, πού ἀπασχολοῦσε τά δύο μοναστήρια ἀπό τὴν κληρονομιά τοῦ παπά κύρου Ἀθανασίου Καζανόβη.⁽⁵⁾

γ) Τὸ ἐνοίκιο τῆς τριετίας 1661-1664 πληρώθηκε στὸ Θεολόγο τὸ 1664, 23 Αὐγούστου.⁽⁶⁾

δ) Στὸν ἀρχειακὸν κώδικα 1015 (φ.52v) τοῦ Θεολόγου Πάτμου ἀναγράφεται: «1755 σεπτεμβρίου ἐπῆγεν ὁ διάκονος ἀθανάσιος εἰς τὰ νησία καὶ ἐκεῖ ἀπέθανε εἰς τὴν πάρον καὶ ἦλθε τὸ καὶ καὶ μᾶς ἔφερεν ὁ καραβοκύρης γρύλος 173-20, ἀπὸ τὰ ὅποια εἶναι τῆς Πάρος καθὼς μᾶς ἔγραφαν γρύλος 30 καὶ ἀπὸ τὴν σύφουνο γρύλος 20. Τὰ λοιπὰ δὲν ἡξεύρομεν πόσα ἐπῆρε ἀπὸ κάθε νησί. εἰς τὴν ἀξιὰ καὶ ἀμοργό δὲν ἐπῆγε καὶ ἔμειναν αὐτά»⁽⁷⁾

ε) Ἄλλες βεβαιωμένες πληροφορίες γιά τὴν καταβολή τῶν ἐνοικίων αὐτῶν δέν ἔχουμε. «Οπως δῆμος προκύπτει ἀπό τὴν ἀνωτέρω ἀναγραφή τοῦ ἀρχειακοῦ κώδικα Πάτμου, τὸ μοναστήριο τοῦ Θεολόγου πληρώθηκε ἀπό τὴν «σύφουνο», δηλαδὴ τὴν Βρυσιανή, ἔναν αἰώνα μετά τὴν εἰδηση τοῦ 1664, πρᾶγμα πού σημαίνει πώς ἡ Βρυσιανή δέν ἔπαψε νά ἐκπληρώνει τίς σχετικές ὑποχρεώσεις της δόλο αὐτό τὸ διάστημα. Μεταγενέστερη εἰδηση ἐπιβεβαιώνει τὴν ἀποψην αὐτῆς. Πρόκειται γιά ἔγγραφο τῆς 11 Ιουνίου 1813 τῶν δημογερόντων Σίφνου πρός τὸν ἡγούμενο Πάτμου Ἰάκωβο στὸ ὅποιο ἀναφέρεται: «...προτρέπεται ἡμᾶς, ἵνα συμβουλεύσωμεν τοὺς πατέρας, τοὺς ἐν τῷ Ἱερῷ μονοστηρίῳ τῆς βρύσης, δημος ἀποδῶσιν τῷ αὐτόθεν ἔξαποστελλομένῳ σοφολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ κύρῳ Μισαήλ⁽⁸⁾ συναδελφῷ τοῦ Ἱεροῦ μονοστηρίου ὑμῶν, τὰ πρό ἐτῶν διδόμενα χάριν πάκτου κατ' ἔτος δέκα γρόσια ἀπό τὸ μοναστήριον τῆς βρύσης πρός τὸ ὑμέτερον μοναστήριον...».⁽⁹⁾

Δηλαδὴ δχι κάθε τρία χρόνια, δημος είχε συμφωνηθεῖ μέ τὸν Βασ. Λογοθέτη, ἀλλά κάθε χρόνο ἐπλήρωνε ἡ Βρύση 10 γρόσια γιά ἐνοίκιο τῶν κτημάτων τοῦ Θεολόγου, κατά μεταγενέστερη προφανῶς συμφωνία. Καὶ τά ἔδινε μέχρι καὶ μερικά χρόνια πρὶν τὸ 1813 καὶ μάλιστα μέχρι τὸ 1798. Αὐτὸ τὸ χρόνο ὁ Πατριάρχης Γρηγόριος Ε', ἀνανεώνοντας τὰ σταυροπηγιακά προνόμια τῆς Βρυσιανῆς μέ σχετικό σιγγύλιο δρίζε, μεταξύ ἀλλων, «λόγω ὑποταγῆς ἀποδιδῶ καθ' ἔκαστον ἔτος ἀπαραιτήτως γρόσια πεντήκοντα μηδ' ὅλως εἰς τὸ ἐν πάτμῳ μοναστήριον, ἀλλ' εἰς μόνην τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν

(5). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 35. Ἰσως πρόκειται γιά τὸν ιερομόναχο Ἀθανάσιο ἐκ Μήλου τοῦ Κεφαλαίου 4, σημ.4.

(6). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 35

(7). ΦΛΩΡΕΝΤΗ, ΒΡΑΒΕΙΟΝ, σελ. 63, ὑποσ. 4

(8). Πρόκειται γιά τὸν περίφημο διδάσκαλο Μισαήλ Μαργαρίτη πού δίδαξε στὴ διάσημη Σχολή τοῦ Παναγίου Τάφου Σίφνου ἀπό 1781-1792. Βλ. I. ΣΑΚΕΛΛΙΩΝΟΣ. «Ἐγγραφα εἰς τὴν Ἑλλην. Σχολὴν τῆς Σίφνου ἀναφερόμενα, «Δ.Ι.Ε.Ε.», Β' 1885 σελ. 321-322-Σ.Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ. Τὰ Γράμματα στὸ Νησί τῆς Σίφνου, Πειραιεύς 1962 σὲ ἀνάτυπο ἀπό τὴν ἐφημερ. «Κυκλαδικὸν Φῶς».

(9). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. «Ἐγγραφο Νο14

82

καὶ λαμβάνειν ἔξοφλητικήν ἀπόδειξιν κατά τὸ ὑφος τῶν ἐπαρχιῶν»⁽¹⁰⁾ 'Η ἀμ-
φιβολία πού ὑπῆρξε ἀναφορικά μέ τῇ φράσῃ «μηδ' ὅλως εἰς τὸ ἐν πάτμῳ
μοναστήριον κλπ.», δτὶ δηλαδή οἱ πατέρες τῆς Βρυσιανῆς «ἢ ἔτερός τις διά
λογους εὔνοήτους ἀπέξεσαν»⁽¹¹⁾ τά σημειούμενα πράγματι στὸ πατριαρχικό
σιγγίλιο μέ πρόθεση παραπόνησής του, δέν ἔχει πλέον βάση. 'Η διόρθωση
πρέπει νά ἔγινε ἀπό τὸν γραφέα τοῦ πατριαρχικοῦ γράμματος, δταν οἱ πα-
τέρες τῆς Βρυσιανῆς πρότειναν ἢ συμφώνησαν νά πληρώνουν αὐξημένο
«ἔτήσιο» 50 γροσίων στὸ πατριαρχεῖο, προκειμένου προφανῶς νά ἀπαλλα-
γοῦν ἀπό τίς δποιεσδήποτε ἔξαρτησεις ἀπό τὸν Θεολόγο Πάτμου. Αύτά τά
50 γρόσια ἐπλήρωνε ἡ Βρυσιανή στὸ πατριαρχεῖο ἐπί τρία χρόνια, μολονότι
ώς ἔτήσια φορολογία τὴν ἔβαρυνε πολύ, μέχρι πού ὁ πατριάρχης Καλλίνι-
κος μέ ἔγγραφο τῆς 23 Δεκεμβρίου 1802 ἀπάλλαξε τή Βρυσιανή καὶ τὸ ἄλ-
λο ἀντρικό μοναστήριο τῆς Σίφνου, τὸν Προφήτη Ἡλία, ἀπό τὴν καταβολή
ἔτησίων γιατί πληροφορήθηκε δτὶ «εἰσίν ἐν ἄκρᾳ δυστυχίᾳ καὶ ἀπορίᾳ καὶ
οὐκ ἔξαρκοῦσιν ὅλως ν' ἀποδίδωσιν κατ' ἔτος τὰ διορισθέντα πρό καιροῦ
ἔκκλησιαστικῶς τε καὶ κοινῶς ἔτήσια, τό ἐν πεντήκοντα γρόσια καὶ τό ἔτε-
ρον εἰκοσιπέντε...»⁽¹²⁾ Μάλιστα ἡ Βρυσιανή, προκειμένου νά ἀντιμετωπίσει
φορολογίες κλπ. ἔξοδά της εἶχε ἀναγκασθεῖ νά συνάψει δάνειο ἀπό «τὸν
σιόρ νικολάκην παλαιόν, γρόσια ἐπτακόσια τεσσαράκοντα δύο...»⁽¹³⁾ πού
ἔξοφλήθηκε στά 1803 μέ φροντίδες τοῦ ἡγουμένου Ἰωαννίκιου ἀρχιδιακό-
νου. Εἶχε δύμας ἐπιτύχει τήν ἀπόλυτη ἀνεξαρτησία της ἀπό τὸ μοναστήριο
τοῦ Θεολόγου Πάτμου.

'Από τήν ὅλη ἔξιστόρηση τῶν οἰκονομικῶν τῆς Βρυσιανῆς φαίνεται πώς
τά πρώτα χρόνια τῆς λειτουργίας της μέ τήν προστασία τοῦ Βασίλη Λογο-
θέτη, τήν καλή διαχείριση τῆς περιουσίας της καὶ τῶν κτημάτων τοῦ μετο-
χιοῦ τῆς Πάτμου πού νοίκιαζε, εἶχε ἰκανοποιητική εύρωστία, τέτοια πού νά
τήν διατηρήσει σέ ἀκμαιότητα μέσα στούς αἰώνες πού ἀκολούθησαν. 'Αλ-
λωστε, ὅπως φαίνεται καὶ στούς Κώδικες Α' καὶ Β' ἀπό τίς καταγραφές ἀ-
φιερώσεων διαφόρων κτημάτων ἡ περιουσία της αὐξήθηκε σημαντικά, συ-
νεπῶς καὶ τά ἔσοδά της. Σαυτό συνετέλεσε βέβαια καὶ ἡ μεγάλη αἴγλη πού
ἀπόκτησε τό μοναστήριο ἀπό ἡγουμένους μέ χρηστή διοίκηση καὶ συμπά-
θειες στό λαό, ὅπως ἦταν ὁ Νεκτάριος, μετά ἐπίσκοπος Πάφου, «ἐν παν-
τοίαις ἀρεταῖς κεκοσμημένος καὶ ἐν ἀσκήσει ὑπέρ τὰ νε' (55) ἔτη εύδοκιμή-
σαντα ἐν πάσῃ εὐλαβείᾳ καὶ σεμνότητι...»⁽¹⁴⁾ ἡ δη ἡγουμένος Ἰωνᾶς 'Απο-
στόλης, δη ὁ ποιοῖς ἦταν καὶ ἐμπειρικός γιατρός ξακουστός σέ δλα τά νη-
σιά.⁽¹⁵⁾

(10). Φ. ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ, σελ. 233

(11). Φ. ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ, σελ. 230

(12). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 160

(13). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 77

(14). ΕΘΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΕΛΛΑΔΟΣ. Χειρόγραφο No 411 «ἐκ τῶν συμμίκτων τοῦ μα-
καριωτάτου πατριάρχου Ἱεροσολύμων Χρυσάνθου», ὅπου πράξη τῆς 28.12.1676 ἐκ-
λογῆς τοῦ μητροπολίτου Πάφου Νεκταρίου.

(15). ΘΕΟΔΟΣ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ. 'Η Παναγία ἡ Χρυσοπηγή τῆς Σίφνου. 'Αθῆναι 1949, σελ. 47

ΤΟ «ΤΥΠΙΚΟ» Ή ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

Στόν Κώδικα Α' τοῦ μοναστηριοῦ (φύλλα 1α—2α) διόρυτής του Βασίλειος Λογοθέτης κατάστρωσε τό κτητορικό «τυπικό», δηλαδή τόν κανονισμό τῆς λειτουργίας του. Τό κείμενο τοῦ «τυπικοῦ» αὐτοῦ εἶναι γνωστό ἀπό ἀντίγραφο τοῦ Κώδικα πού εἶχε τήν πρόνοια νά κάνει διάδεση. πρωτοπρεσβύτερος κ. Ἰωάννης Ράμφος πρίν 45 χρόνια (τό 1936) σέ μια ἐπίσκεψή του στή Σίφνο⁽¹⁾.

Ως χρονολογία καταστρώσεώς του φέρεται ἡ κ' Μαΐου αχνδ' (20 Μαΐου 1654), δηλαδή μιά δλόκληρη δεκαετία μετά τήν ἀνακήρυξη τῆς Βρυσιανῆς σέ σταυροπήγιο. Τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ βέβαια ἔνα πρόβλημα. Γιατί εἶναι τούλαχιστο παράξενο πώς, δι Λογοθέτης πού ἐπί χρόνια προσπαθοῦσε νά πείσει τούς πατέρες τῆς Πάτρου νά δεχτοῦν μιά μορφή αὐτονομίας τοῦ μοναστηριοῦ, ἀφοῦ ἐπέτυχε τήν αὐτεξουσιότητά του διά τοῦ Πατριαρχείου στά 1643 καί 1644, δέν ἔσπευσε ἀμέσως τότε νά συντάξει τόν ἐσωτερικό διοργανισμό του καί ἄφισε νά περάσουν δέκα δλόκληρα χρόνια γιά νά τό ἐπιχειρήσει. Τό πρόβλημα δέν ἔχει λύση ἀπό ιστορικές πηγές. Συνεπῶς ὅποιαδήποτε προσπάθεια ἔχηγησής του δέν μπορεῖ νά ἔχει αὐθεντικότητα. Θεωροῦμε πώς τό ίδιο τό κείμενο τοῦ «τυπικοῦ» δέν ἐπιτρέπει νά γίνει ἀμφισβήτηση τῆς χρονολογίας συντάξεώς του, ἀπό ἐκφραστικά του σημεία, παρά τήν ἀπορία πού ὑπάρχει καί σημειώσαμε δινωτέρω.

Τό «τυπικό» αὐτό περιλαμβάνει μιά μικρή εἰσαγωγή (πού προφανῶς δέν ἔγινε δυνατό νά ἀντιγραφεῖ ἀπό τό πρωτότυπο τοῦ Κώδικα δλόκληρη) καί δεκαεννέα ἄρθρα. Στήν εἰσαγωγή γίνεται ἀναφορά στό σκοπό ἀπό τόν διποίο δόηγήθηκε διόρυτής γιά νά πραγματοποιήσει τό ἔργο του («... μέ σκοπόν καλόν καί θεϊκόν ἔρωτα καί διά μνημόσυνον πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καί διά τίνα βοήθειαν τῆς πατρίδος...») καί στά ἄρθρα ἀποτυπώνονται οἱ κανόνες λειτουργίας τοῦ μοναστηριοῦ.

Τό κείμενο:

«Ἐπειδὴ μέ σκοπόν καλόν καί θεϊκόν ἔρωτα καί διά μνημόσυνον πάντων τῶν ὀρθοδόξων χριστιανῶν καί διά τίνα βοήθειαν τῆς πατρίδος ὥκοδόμησα τό μοναστήριον ἐτούτο τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης: καί καθώς ἐπιποθεῖ διέλαφος ἐπί τάς πηγάς τῶν ὑδάτων, οὕτως ἐπιποθεῖ καί ἐμέναι ἡ ψυχή μου τοῦ ταπεινοῦ Βασίλη Λογοθέτου νά εἶναι κυβερνισμένον εἰς τά ἀρμόδια ὅποι χρειάζονται, διά ἐπίσκεψιν καί κυβέρνησιν τοῦ ἀνωθεὶ μοναστηρίου, διά τοῦτο λοιπόν ἔκαμα ἔνα λίμπρον⁽²⁾ δνομαζόμενον μαρέγολα⁽³⁾ εἰς τό ὅποιον θέλουν γραφεῖ τά ὅρδινε⁽⁴⁾ ὅποι ἔγώ

(1). Πρωτοπρ. ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΠ. ΡΑΜΦΟΥ. Τό Κτητορικόν Τυπικόν τῆς Ιερᾶς Μονῆς τῆς Βρύσεως, στή «Σιφναϊκή Φωνή» Ιανουαρ. 1968.

(2). Ίταλ. libro = βιβλίο.

(3). Παράφρ. τοῦ Ίταλ. regolare = κανονίζω, ρυθμίζω καί ἐδῶ κανονισμός.

(4). Ίταλ. ordine = διάταξη, διαταγή, παραγγελία.

κάμνων τά δόποια Θέλω καί οι πατέρες οι κατά καιρούς νά δσερβάρουν⁽⁵⁾ καί νά τά φυλάγουν εἰς τό τυπικόν καί δποιος ήθελεν ἐμποδίσει.....

Εἰς τό ὄνομα τοῦ πατρός καί τοῦ υἱοῦ καί τοῦ ἀγίου πνεύματος, ἀμήν.

Ἐν μηνὶ μαῖω καὶ κατὰ τὸ αχνὸ ἔτος τό σωτήριον
ασον: Πρώτον Θέλω οἱ πατέρες νά διάγωνται ἐν ἐναρέτῳ πολιτείᾳ καὶ νά εἶναι ἀ-
ναμέσον αὐτῶν ἀγάπη κατά Θεόν· κεφάλαιον γάρ τῆς ἀρετῆς ἦν ἡ ἀγάπη· καθά-
περ τό μαρτυρεῖ τό Ἰδιον στόμα τοῦ ἀφέντη μας τοῦ Χριστοῦ.

Βον: Στοχαζόμενος πώς τό κοινόβιον νά εἶναι εὐάρεστον τῷ κυρίῳ, καθώς ἐκεί-
νος δ πάνσαφος καὶ θεῖος Ἰωάννης τῆς Κλιμακος τό παραγγέλλει καὶ πλείστοι ἄ-
γιοι καθώς μαρτυρεῖ ἡ ἀγία μας ἑκκλησία· ἔτσι Θέλω καὶ ἔγω πάντοτε τό μονα-
στηράκι ἐτοῦτο νά πορεύεται κοινόβιον.

γον: Θέλω νά κάμουσιν ἡγούμενον ἀπομέσο τοῦ μοναστηρίου, πατέρα μέ βούλη-
σι καὶ Θέλησι... καὶ ὅταν (ἔλθῃ) τό Θέλημα τοῦ Χριστοῦ καὶ περάσω εἰς τὴν καλ-
λιότερην ζωήν, τότες νά εἶναι ἐκεῖνος ὅποι Θέλει εὐρίσκεται ἀπό τό μέρος τῆς⁽⁶⁾
καὶ νά εἶναι πάντοτε δίο γέροντες τοῦ κονόμου διά νά στοχάζονται τά ἵντερέσε⁽⁷⁾
τοῦ μοναστηρίου, καὶ νά μή κάνῃ ὁ ἡγούμενος τίβοτις χωρίς τό Θέλημά της κα-
θώς εἶναι ἡ τάξις τοῦ κοινοβίου».

Σύμφωνα μέ τά δσα διαλαμβάνονται στό ἄρθρο αύτό, ἡγούμενος ἐκλέ-
γεται μοναχός ἀπό τούς πατέρες τῆς Βρυσιανῆς («ἀπομέσο τοῦ μοναστη-
ρίου»). Τό σημεῖο δμως πού προξενεῖ ἐντύπωση εἶναι ἡ παράγραφος «καὶ ὅ-
ταν (ἔλθῃ) τό Θέλημα τοῦ Χριστοῦ καὶ περάσω εἰς τὴν καλλιότερην ζωήν,
τότες νά εἶναι ἐκεῖνος ὅποι Θέλει εὐρίσκεται ἀπό τό μέρος τῆς», πρᾶγμα
πού σημαίνει πώς, τούλαχιστο κατά τή σύνταξη τοῦ «τυπικοῦ» στά 1654 τή
διοίκηση τοῦ μοναστηρίου ἀσκοῦσε δ Ἰδιος δ Λογοθέτης. Κι αύτό θά κρα-
τοῦσε μέχρι τοῦ θανάτου του, μετά τόν δποιο οι πατέρες θά διάλεγαν τόν
ἡγούμενο.

Εἶναι γνωστό πώς δ Λογοθέτης πέθανε στά 1659. Μέχρι τότε δηλαδή,
σύμφωνα μέ τίς διατάξεις τοῦ ἄρθρου αύτοῦ, ύποθέτει κανείς πώς δέν εἶχε
ἀκόμη ἐκλεγεῖ ἡ δέν ἔπρεπε νά ἐκλεγεῖ ἡγούμενος. Εἶναι δμως γνωστό πώς
ἡδη ἀπό τό 1656 ἡγούμενος ἦταν δ Ἰωάννης Ἀποστόλης⁽⁷⁾. Συνέπως ἡ
διάταξη αύτῆς τῆς παραγράφου δέν ἔχει βασικά νόημα, οὔτε εἶναι εύκολη ἡ
ἔξηγησή της.

Στό Ἰδιο ἄρθρο δ Ἰδρυτής καθιερώνει «καθώς εἶναι ἡ τάξις τοῦ κοινο-
βίου» τό δργανο οίκονομικῆς διαχειρίσεως τοῦ μοναστηρίου πού ἀποτελεῖ-
ται ἀπό τρία μέλη, δηλαδή ἀπό δύο ἐκλεγόμενους γιά τό σκοπό αύτό μονα-
χούς καὶ τόν ἡγούμενο, δ δποιος, δν δέν εἶναι σύμφωνης γνώμης καὶ τά
δύο ἄλλα μέλη, δέν μπορεῖ νά ἐπιχειρήσει καμία οίκονομική πράξη.

δον: «Θέλω καὶ τάς ἀκόλουθας τως νά τάς περνοῦσι καθώς ἔως τώρα τάς περ-
νοῦσι καὶ νά μήν τάς ἀμελήσουν, μάλιστα νά τάς αύξανουν».

(5). Ίταλ. osservare = τηρῶ, σέβομαι.

(6). Ίταλ. interesse = τό συμφέρον.

(7). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 60 καὶ κατωτ. κεφάλ. 7ο, 2.

Λευκός

εον: «Θέλω τό μνημόσυνον ὅπου ἐκαταστήσαμεν νά γίνεται πᾶσα Παρασκευήν εἰς τό μνημόρι μέ τό κόλυβο. καὶ ἡ λειτουργία πᾶσα σάββατον. ἔτζι νά κοντινονάρη⁽⁸⁾ νά γίνεται δειννάως».

Τό κείμενο τῶν δύο προηγουμένων ἄρθρων ἐπιβεβαιώνει πώς ἡ ἔναρξη λειτουργίας τῆς Βρυσιανῆς ἔγινε παλαιότερα ἀπό τό 1654. Τοῦτο δηλώνεται μέ τίς παραγράφους «καθῶς ἔως τώρα τάς περνοῦσι» καί «ὅπου ἐκαταστήσαμεν» πού φανερώνουν παρελθόν. Εἶναι δμως παράλληλα καί ἀπόδειξη καταστρώσεως τοῦ «τυπικοῦ» σέ χρόνο μεταγενέστερο τῆς ἐνάρξεως λειτουργίας τοῦ μοναστηρίου.

στον: «Θέλω νά μήν ἔμπενουσιν εἰς τό μοναστήρι γυναῖκες. Πάρεξ καί τύχη καμία ἀναγκαία μεγάλη χρεία. καὶ τότες μέ θέλημα τῶν γερόντων καί πάσης τῆς συνάξεως».

Μέ τή διάταξη αὐτή διογοθέτης θέλει νά προστατέψει τήν ἡθική τάξη τῆς Βρυσιανῆς. Ἀπό τό κείμενό της συνάγεται ἀκόμη ὅτι, ἀνάμεσα στούς μοναχούς, ὑπάρχουν καί οι «γέροντες», δηλαδή ἐκεῖνοι οἱ πατέρες πού ἔχουν κάποιες ἴδιαιτερες ἔξουσίες, διοικητικές καί πνευματικές καί ἀποτελοῦν, μαζί μέ τόν ἡγούμενο, τό ἡγούμενοντού.

ζον: «Θέλω καὶ τινάς ἀπό τούς πατέρας, ἔτζι ἀπό μικρόν ἔως μεγάλον νά μήν ἔχῃ φιλίες εἰς κανένα κοσμικόν δσπήτη νά παγένη. μήτε συντεκνίαις νά κάνουν. μήτε εἰς τά μοναστήρια τά γυναίκια νά ἔμπενουν».

‘Ο Λογοθέτης εἶχε πρόσφατο παράδειγμα καί κακή πείρα γύρω ἀπό τά ἡθικά ζητήματα κληρικοῦ. Γιά τό λόγο αὐτό ἀπαγορεύει αύστηρά τή δημιουργία σχέσεων τῶν μοναχῶν μέ λαϊκούς ἢ μέ τίς μοναχές τῶν γυναικίων μοναστηριῶν τῆς Σίφνου, τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου ἢ Φυτειά καί τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἢ Μονκοῦ. Σκανδαλοποίος ὑπῆρξε διαθολικός βικάριος Ἀθηνῶν Φραντσέσκο Μικελούτσι, ὁ ὅποιος μέ τό πρόσχημα θαλάσσιων κινδύνων παρέμενε προσωρινά στή Σίφνο ἀπό τό 1648 κάνοντας τόν γραφέα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη καί ἄλλων ἔμπόρων, κρατώντας τούς λογαριασμούς τους ἢ διεκπεραιώνοντας διάφορες ἔμπορικές ἀποστολές. Ἡ «προσωρινή» παραμονή του στή Σίφνο κράτησε δεκατέσσερα τούλαχιστον χρόνια, ἀφοῦ ἔχουμε ὑπόψη καί γράμμα του τοῦ 1662 ἔτους⁽⁹⁾. Στό διάστημα αὐτό δημιούργησε ἐρωτικές σχέσεις μέ δύο μοναχές τοῦ Θεολόγου Μονκοῦ, γεγονός γιά τό ὅποιο διάρχειπίσκοπος Σίφνου Ἀθανάσιος ἐνήργησε ἀνακρίσεις καί γίνεται νύξη γιά σχέσεις καί μέ ἔνα νεαρό Σίφνιο γιά τόν ὅποιο ξόδευε χρήματα νά τόν ντύνει στά μεταξώτα καί νά γλεντοκοπάει μαζί του. “Οταν ξέσπασε τό σκάνδαλο, διογοθέτης τόν προστάτεψε στό σπίτι του ἀπό τίς κακές προθέσεις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐναντίον του, ἀλλά καί ἔκανε προσπάθειες γιά νά τόν νουθετήσει. ‘Ἐν πάσῃ περιπτώσει διογοθέτης αὐτός παρέμεινε στή Σίφνο καί μετά τόν θάνατο τοῦ Λογοθέτη, ἀλλά καί τοῦ ἀνεψιοῦ καί διαδόχου τοῦ τελευταίου Πετράκη Ρόζα, ἀφοῦ στά 1662/3 διογοθέτης αὐτός παπᾶς μέ γράμμα του

(8). Παράφρ. τοῦ Ἰταλ. continuare = συνεχίζω, ἔξακολουθῶ.

(9). P.F.S./SOCG. 276, f.342^R.

τῆς 20 Φεβρουαρίου πρός τήν Ἀγία Προπαγάνδα ἐγνωστοποίησε τό θάνατο τοῦ Ρόζα.

ην: «Θέλω καὶ νὰ μήν ἡμπορῇ τινάς ἀπό τοὺς εὐρισκομένους τοῦ μοναστηρίου νὰ τηγένη πούβετις χωρὶς τὸ θέλημα τοῦ προεστοῦ, καὶ ὃ δέν λάχῃ ὁ προεστός καὶ τúχη τίθοτισ σερβίτζιον χρειαζόμενον, νὰ πέρνη θέλημα ἀπό τῶν γερόντων».

‘Ο ήγουμενος καὶ οἱ γέροντες καθίστανται οἱ ὑπεύθυνοι γιά τίς ἔξδους τῶν μοναχῶν ἀπό τὸ μοναστήρι. Οἱ ἔξερχόμενοι χωρὶς τήν ὅδεια τους θεωρούνται παραβάτες τοῦ «τυπικοῦ» καὶ ἔχουν συνέπειες.

θν: «Νά μήν ἀπομείνη ποτὲ τὸ μοναστήριον ἄψαλτον. μῆτε τήν Κυριακήν ἥ ἀλλην ἔօρτήν ἥ παραμικρότερη ὅποι τύχη νὰ μήν ἀφήσουν ἀλειτούργητα».

ιν: «Νά μήν ἔχουν παιδιά ὅποι νά εἶναι διά σκάνδαλον».

‘Η ἔγκαταβίωση στό μοναστήρι νεαρῶν ἀγοριῶν ἀπαγορεύεται γιά τήν ἀποφυγή σκανδάλων ἡθικῆς τάξεως. ‘Ο Λογοθέτης μέ τίς αὐστηρές αὐτές διατάξεις θέλει νά κατοχυρώσει τήν ἡθική ὑπόσταση τῆς Βρυσιανῆς ἀκριβῶς γιατί τήν ἐδημιούργησε νά διαδραματίσει ρόλο ὑψηλό καὶ σπουδαῖο. ‘Οποιαδήποτε μείωση τοῦ γοήτρου της συντελεῖ στήν ἀπομάκρυνση τοῦ μεγάλου σκοποῦ πού εἶναι ἡ ἡθική συντήρηση τοῦ χειμαζόμενου δρθόδοξου λαοῦ. Καὶ τό ἐπόμενο ἄρθρο, πού ἀναφέρεται σέ τυχόν διαφορές καὶ ἀντιγνωμίες τῶν μοναχῶν, αὐτήν ἀκριβῶς τήν ἔννοια ἔχει. Μ' αὐτό δέν ἐπιτρέπεται ἡ προσφυγή σέ τρίτους γιά τήν ἐπίλυση διαφορῶν. Μόνο δταν δέν «ἡμποροῦν νά τό διορθώσουν» μόνοι τους, τότε καὶ πάλι νά «κάμουν τό καλλιέρτερον ὅποι νά τώς φαίνεται».

ιαν: «Νά μήν ἀποβαίνουν τινά τοῦ μοναστηρίου διά παραμικρόν πέσιμον στοχαζόμενοι πρώτα ὃν ἡμποροῦν νά τό διορθώσουν. ἀλέως καὶ δέν ἡμποροῦν τότεσ ἀς κάμουν τό καλλιέρτερον ὅποι νά τώς φαίνεται».

ιβον: «Εἰς τήν Τράπεζάν τως νά στέκωνται μέ σιωπήν καὶ φόβον Θεοῦ. καὶ οὐχὶ μέ ἀργολογίαν καὶ φιλονικείαν. καὶ ὅταν ἔχωσι τόν μόδον⁽¹⁰⁾ νά βάνουν εἰς τήν Τράπεζαν ἀνάγνωσιν».

Τά ἄρθρα πού ἀκολουθοῦν ἀναφέρονται στήν κατασφάλιση τῶν περιουσιακῶν στοιχείων καὶ στήν οίκονομική διαχείριση τοῦ μοναστηριοῦ.

ιγον: «Θέλω καὶ εἰς τό παρόν λίμπρον, λεγόμενον μαρέγολα, νά γραφοῦν ὅλα τά σκεύη καὶ ιερά καὶ χαρτία καὶ ὅτι ὅλο εἶναι τής ἐκκλησίας».

ιδον: «ἀκόμη καὶ ροῦχα, πεύκια⁽¹¹⁾, παπλώματα στρομάτζα, μαχέρια πυρουνοκούταλα καὶ αὐτά νά εἶναι εἰς φύλαξιν. δταν κάνουν χρεῖαν νά τά ἐπιχειρίζωνται καὶ νά εἶναι κονσερβάδα⁽¹²⁾ νά ἔχη τήν φροντίδα κάθε φοράν ὅποι θέλει ἀλάστει ὁ ἡγούμενος νά τά κονσενιάρη⁽¹³⁾ ἔκείνος ὅποι ἐμπαίνει. καὶ νά κάνη ὁ ἔνας τοῦ ἀλλού ρετζέβερε».⁽¹⁴⁾

Στά ἀνωτέρω δύο ἄρθρα δρίζεται ἡ καταγραφή ὅλων τῶν κινητῶν πραγμάτων, τόσο ἔκείνων πού βρίσκονται στό χῶρο τῆς ἐκκλησίας, δσο καὶ

(10). Ἰταλ. modo = τρόπος.

(11). Πεύκια = χαλιά.

(12). Ἰταλ. conservare = διατηρῶ, συντηρῶ, φυλάσσω.

(13). Ἰταλ. consegnare = παραδίω, παρακαταθέτω.

(14). Ἰταλ. ricevuta = ἀπόδειξη.

έκείνων πού άποτελούν τόν λοιπό έξοπλισμό τοῦ μοναστηριοῦ. Τό έπόμενο ἄρθρο ἀναφέρεται στήν ἀκίνητη περιουσία:

ιεον: «ἀκόμη εἰς τὸ παρὸν λίμπρον, νά γράψουν δσα χωράφια, ἀμπέλια, δένδρα ὅ-ποι ἔχει ἔως τὴν σήμερον τὸ μοναστῆρι ἔνα καὶ ἔνα. καὶ ξέχωρα καθένα μέ τούς καιρούς τως καὶ σύνορα διά νά εἶναι εἰς παντοτεινόν κονσερβάδα. καὶ νά μήν ἡμ-πορῆ τινάς ἡγούμενος νά δώσῃ μήτε νά λάζη. μά διν εἶναι τίθοτις συμφέρον τοῦ μοναστηρίου, τότες νά γίνεται μέ βούλησι καὶ θέλησιν τῶν γερόντων καὶ πάσης τῆς συνάξεως καθώς εἶναι ἡ τάξις τῶν κοινοβίων. ἀκόμη καὶ δια ἐκεῖνα τὰ πράγ-ματα διοῦ εἶναι καὶ εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀντίπαρον κινητά καὶ ἀκίνητα ἀγωραῖς τε καὶ ψυχικά⁽¹⁵⁾ ἀμπέλια, χωράφια καὶ δοπήτια καὶ κάθε ἄλλον. δμοίως καὶ ἐκεῖνο τό ἀμπέλι διοῦ εὐρίσκεται καὶ εἶναι εἰς τὰ ἐπισκοπανά εἰς τὴν Πάρον, τό διοῖον τό ἀγώραστα φαίνεται καὶ γράφει ἀγορᾶς ἀπό τό γιάκουμο ἀλησάφη, νά εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὡς ἄνωθεν ἀφιερωμένα».

“Ολα τά ἀκίνητα πρέπει νά καταγραφοῦν μέ λεπτομέρειες στόν Κώδικα, δηλαδή μέ τή χρονολογία ἀποκτήσεως τους καὶ τά δριοθέσια γιά πλήρη ἔ-ξασφάλιση. Δέν ἐπιτρέπεται πώληση ἡ ἀνταλλαγή τους. Μόνο σέ περίπτω-ση μεγαλύτερου συμφέροντος καὶ μέ σύμφωνη γνώμη δλων τῶν πατέρων.

Ἐκτός ἀπό τά ἀκίνητα πού βρίσκονται στή Σίφο, θά καταγραφοῦν κα-τά τόν ἵδιο τρόπο καὶ δια τά εύρισκόμενα στήν Ἀντίπαρο ἀμπέλια, χωρά-φια, σπίτια μέ τά διάφορα κινητά ἀντικείμενά τους. “Ολα αὐτά προέρχονται εἴτε ἀπό ἀφιερώσεις δωρητῶν γιά σωτηρία τῆς ψυχῆς τους, ἀλλά καὶ ἀπό ἀγορές πού ἔκανε ὁ Λογοθέτης. Γιατί καὶ τό ἀμπέλι πού εἶχε ἀγοράσει στά ἐπισκοπανά τῆς Πάρου ἀπό τόν Γιάκουμο Ἀλησάφη καὶ δι τού εἶχε ἀγοράσει στήν Ἀντίπαρο, ἀλλά καὶ τή Σίφο «νά εἶναι καὶ ἐκεῖνα ὡς ἄνωθεν ἀφιερω-μένα», δηλαδή προσφορά του στό μοναστῆρι.

ιστον: «Ἀκόμη νά κάμουσιν ἄλλον λίμπρον μικρόν νά γράφουν τά βουτζιά, τζά-ρες, χαλκώματα, σιδερικά, πιάτα, κασέλες καὶ δι τούλην μακαρίαν⁽¹⁶⁾ εἶναι εἰς τό μοναστῆρι».

ισον: «Θέλω καὶ δ ἡγούμενος νά φροντίζῃ καὶ νά ἐννοιάζεται εἰς τά χρειαζόμενα τῶν ἀδελφῶν, καὶ τά πρός χρέιαν τροφῆς δσα χρειάζονται».

ιθον: «Νά κρατῇ δ ἡγούμενος λίμπρον νά γράφῃ τά δι τού σοδιάζει καὶ ξοδιάζει νά δίδη λογαριασμόν τῆς μέσης⁽¹⁸⁾».

Βασίλης λογοθέτης βεβεόνω τά ἄνοθε καὶ διά πλειο βεβεο θελο βαλι κε τυ βού-λα κατοθέ

(Τ.Σ.)

† ζαχαρίας ιερομόναχος»

Δέν εἶναι γνωστό ἄν δ σφραγίδα (βούλα) πού ἀποτύπωσε δ Λογοθέτης «κάτοθε» τοῦ κειμένου εἶναι δ προσωπική του σφραγίδα δ αὐτή τῆς Βρυ-σιανῆς. Ἐν πάσῃ περιπτώσει οὔτε σέ ἔνα ἀπό τά δεκάδες γράμματα τοῦ

(15). Ψυχικά = ἀφιερώσεις γιά ψυχική σωτηρία.

(16). Ἐννοεῖ πιθανῶς λοιπά κινητά πράγματα.

(17). Ἔγγραφες ἀποδείξεις.

(18). Τό ἡγουμενοσυμβούλιο.

Λογοθέτη πού ἔχουμε ὑπόψη δέν ὑπάρχει προσωπική του σφραγίδα παρά μόνο ή ὑπογραφή του ἴδιογραφη. Φαίνεται λοιπόν πώς ή Βρυσιανή εἶχε τή δική της σφραγίδα, αὐτήν πού δημοσιεύσαμε στήν πρώτη ἔκδοση τοῦ βιβλίου «Ἡ Κυρία Βρυσιανή»⁽¹⁹⁾. Τό ἀποτύπωμα τῆς σφραγίδας εἶχαμε τότε ἀπό ἔγγραφο τοῦ ἔτους 1829. Εἶναι ὅμως ἀκριβῶς ἕδιο μέ τό ἀποτύπωμα τῆς σφραγίδας στό ἔγγραφο ἔτους 1686 τοῦ ἡγουμένου πρώην Πλάφου Νεκτάριου πρός τὸν πάπα τῆς Ρώμης⁽²⁰⁾. Δέν θά ἤμαστε, νομίζουμε, μακριά ἀπό τὴν Ιστορική ἀλήθεια ἃν δεχτοῦμε πώς τό ἀποτύπωμα αὐτό εἶναι τῆς ἀρχαίας σφραγίδας τοῦ μοναστηριοῦ.

Ἐναὶ ἄλλο θέμα εἶναι τοῦ «ζαχαρία λειρομόναχου» πού προσυπογράφει μέ τό Λογοθέτη τό τυπικό. "Αν δέν εἶναι ὁ πρῶτος ἡγούμενος τῆς Βρύσης (ἅν δεχτοῦμε πώς ὁ Λογοθέτης κράτησε τή διοίκησή της στά πρῶτα χρόνια λειτουργίας της) πρέπει νά εἶναι ὁ ἀνθρωπος μέ τόν δποῖο ὁ Ιδρυτής εἶχε μεγάλη συνεργασία γιά τά ζητήματα τοῦ μοναστηριοῦ, ὁ ἔξεχων δηλαδή μοναχός μεταξύ τῶν ἄλλων συναδέλφων του, αὐτός πού θά εἶχε καθιερωθεῖ ἀπό τόν Λογοθέτη ὡς ὁ πρῶτος ἀνάμεσα στούς ἄλλους. Καί ἔτσι πρέπει νά ἦταν γιατί ὁ Ιδρυτής, μολονότι μεγάλος πιά στήν ἡλικία καί ἐνώπιον τοῦ ἔρχομένου Θανάτου, δέν εἶχε περιβληθεῖ τό μοναχικό σχῆμα. Ο Ζαχαρίας λοιπόν αὐτός εἶχε ἐπιλεγεῖ ἀπό τόν Λογοθέτη ὡς «προεστός» τῆς Βρυσιανῆς καί πρέπει νά ἦταν ὁ ἀνθρωπος πού τοῦ ἔβαλε τήν ίδεα τῆς αὐτοδιοίκησής της. Ἐπίσημες ὅμως μαρτυρίες δέν ὑπάρχουν γιαυτόν.

(19). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 27.

(20). Σ.Μ. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ "Ἐνα Γράμμα τῆς Βρύσης στόν Πάπα τῆς Ρώμης, στά «Σιφναϊκά Νέα», Φεβρ. 1971 καί στό Παράρτημα ἔγγραφο No 15.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΚΑΙ ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΑΤΑΛΟΓΟ ΤΩΝ ΗΓΟΥΜΕΝΩΝ

1. Άπο τό έτος 1643, κατά τό δποϊο ή Βρυσιανή πρωτοανακηρύχθηκε σταυροπήγιο, μέχρι τό 1654 πού ὁ Βασίλης Λογοθέτης κατάστρωσε τό «*τυπικό*» λειτουργίας της ως άντρικου κοινοβίου, δέν ἔχουμε ιστορικές εἰδήσεις γιά τό ποιοί διετέλεσαν ἡ ἀκόμη καί ἄν διετέλεσαν ήγούμενοί της. Στό συμπέρασμα αύτό καταλήγουμε ἀπό τά άναγραφόμενα στό ἄρθρο γο τοῦ «*τυπικοῦ*», ὅπου ὁ Λογοθέτης ἔγραψε: «*Θέλω νά κάμουσιν ήγούμενον ἀπομέσο τοῦ μοναστηρίου, πατέρα μέ βούλησι καί θέλησι... καί δταν (ἔλθη) τό θέλημα τοῦ Χριστοῦ καί περάσω εἰς τήν καλλιότερην ζωήν, τότες νά είναι ἐκεῖνος δποῦ θέλει εύρίσκεται ἀπό τό μέρος της...*». Όπως ἔχουμε ἡδη ἀναφέρει στό σχετικό κεφάλαιο, ἡ παράγραφος αύτή δημιουργεῖ τήν ἐντύπωση πώς, τούλαχιστο μέχρι τό χρόνο συντάξεως τοῦ ἐσωτερικοῦ διοργανισμοῦ της, ἡ Βρυσιανή διοικήθηκε ἀπό τόν ίδιο τόν Ι-δρυτή της, μολονότι ὁ τελευταῖος γιά τό ζήτημα ἐκλογῆς ήγουμένου ἀπό τούς μοναχούς της είχε ἔλθει σέ ρήξη μέ τούς πατέρες τοῦ Θεολόγου Πάτμου. «*Ἄν ή σκέψη αύτή ἀνταποκρίνεται στά πράγματα, ὁ Λογοθέτης θά ἀκολούθησε τήν τακτική αύτή γιά ἔνα διάστημα προκειμένου νά μειώσει τήν ἔνταση πού είχε δημιουργηθεῖ ἀπό τό ζήτημα ἐκλογῆς ήγουμένου καί ἄς είχε ἀποκτήσει ἡ Βρυσιανή αύτονομία μέ τήν ἀνακήρυξή της σέ πατριαρχικό σταυροπήγιο.*

2. Μολονότι στό «*τυπικό*» μετά τήν ύπογραφή τοῦ Λογοθέτη ἔχει ύπογράψει καί ὁ Ζαχαρίας Ιερομόναχος (ἴσως ως ἐκπρόσωπος ἡ καί ὁ πρώτος μεταξύ τῶν ἄλλων μοναχῶν), πρώτος ήγούμενος μετά τήν σύνταξη τοῦ «*τυπικοῦ*» στά 1654, θεωρεῖται ὁ Ἰωνᾶς Ἀποστόλης⁽¹⁾. Δύο ἦταν οἱ ιστορικές μας εἰδήσεις γιαυτόν, ἡ μία τῆς 1.11.1656 καί ἡ ἄλλη τῆς 1.7.1657. Καί στίς δύο αύτές εἰδήσεις ἀναφέρεται ως «*προεστός τῆς Παναγίας τῆς Βρύσης*»⁽²⁾. Σέ ἔγγραφο τοῦ Ἀρχείου Πάτμου, πού ἀποτελεῖ ἀντίγραφο πράξης πού καταστρώθηκε στόν Α' Κώδικα τῆς Βρυσιανῆς τήν 1.10.1657, ὁ Ἰωνᾶς ἀποκαλεῖται «*προεστός καί ἐπίτροπος*»⁽³⁾. Δηλαδή δέν χρησιμοποιεῖ τόν τίτλο τοῦ «*ήγουμένου*», ἄν καί ἡ ἔννοιά του είναι ταύτοσημη περίπου μέ τοῦ «*προεστοῦ*» ίσως γιατί γνώριζε τήν πολιτική πού ἀκολουθοῦσε ὁ Λογοθέτης στό ζήτημα αύτό. Ἐν πάσῃ περιπτώσει ὁ Ἰωνᾶς ὑπῆρξε μιά σπουδαία φυσιογνωμία τῆς ἐποχῆς πού συνετέλεσε πολύ στήν ἀνάπτυξη τοῦ νέου μοναστηριοῦ τῆς Βρυσιανῆς, τόσο γιατί διακρίνονταν γιά τή μοναχική του πολιτεία καί εύσεβεια, ὅσο καί γιατί μέ τήν ιατρική του τέ-

(1). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 60.

(2). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 60.

(3). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ, "Ἔγγραφο No 13.

χνη είχε γίνει άκουστός σέ δλες τίς Κυκλάδες καί τίς Σποράδες. Ό ιερομόναχος Παρθένιος Χαιρέτης, πρόσφυγας από τήν Κρήτη πού μόναζέ καί έφημέρευε στό μοναστήρι τοῦ Θεολόγου Μονύκοϋ τής Σίφνου καί συγγραφέας, στά 1677, τῶν θαυμάτων τῆς Παναγίας Χρυσοπηγῆς, σημειώνει: «...πρός τὸν ἐπιτήδειον Ιατρὸν κύριον Ἰωνᾶν, τοῦ ὅποιου τὸ κλέος ἐπὶ μοναδικῇ πολιτείᾳ καὶ τέχνῃ Ιατρικῇ λάμπει εἰς πάσας τὰς Κυκλάδας καὶ Σποράδας νήσους»⁽⁴⁾.

Ο Ἰωνᾶς παρέμεινε στή διοίκηση τῆς Βρυσιανῆς μέχρι τά τέλη τοῦ 1657. Μετά φαίνεται πώς ἀπουσίασε από τή Σίφνο μέχρι τόν Ἀπρίλιο τοῦ 1660⁽⁵⁾, ὅπότε καί ἐπανῆλθε στήν ήγουμενία γιά μιά διετία. Άλλες εἰδήσεις γιαυτόν, δχι ὡς ήγουμένου, ἀλλά ὡς μοναχοῦ τῆς Βρύσης ἔχουμε τοῦ ἔτους 1668 καί τοῦ 1671⁽⁶⁾, κατά τά ὅποια ἔξακολουθοῦσε νά προσφέρει τίς Ιατρικές του ὑπηρεσίες.

3. Σπουδαία φυσιογνωμία ὑπῆρξε ἐπίσης διάδοχος τοῦ Ἰωνᾶ Νεκτάριος. Ἀνέλαβε ήγούμενος στά 1658 γιά δύο χρόνια. Ἐπανῆλθε στή διοίκηση τῆς Βρύσης στά 1662 καί ἐπί δεκαπέντε συνεχῶς χρόνια. Στά 1676 κατατάχθηκε στήν Αγιοταφική Ἀδελφότητα καί ἐπῆγε στήν Κύπρο, ὅπου ἀνέλαβε ήγούμενος τῆς Μονῆς Χρυσοστόμου. Στό τέλος τοῦ χρόνου αὐτοῦ καί ἀφοῦ είχε φέρει σέ αἴσιο πέρας δσες ἐργασίες τοῦ είχε ἀναθέσει δ ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, ἔγινε σέ σύνοδο «εύλαβεστάτων Ιερέων καὶ ἐντιμοτάτων κληρικῶν ἐν τῶν εὔαγεστάτω ναῷ τῆς ὑπεραγίας Θεοτόκου ἐν λευκωσίᾳ τῷ ἐπιλεγομένῳ τῆς φανερωμένης, κη' δεκεμβρίου Ινδ.Ιε'» ὑπό τόν ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου, τόν πρώην Κύπρου Νικηφόρο, τούς μητροπολίτες Κυρηνείας Λεόντιο, Ἀμαθούντος καί Νέμεσοῦ Βαρνάβα καί πρώην Πάφου Λεόντιο, ἡ ἐκλογή καί ἀνάδειξή του σέ μητροπολίτη Τριμυθούντος, καί Πρόεδρο Πάφου⁽⁷⁾. Λόγω τῶν μεγάλων δμως οίκονομικῶν ύποχρεώσεων τῆς Μητροπόλεως Πάφου παραιτήθηκε σύντομα καί ξαναγύρισε στή Σίφνο καί στήν ήγουμενία τῆς Βρυσιανῆς από τόν Ἰανουάριο τοῦ 1679⁽⁸⁾, στήν δοποῖα ἀνευρίσκεται μέχρι καί τῆς 29 Οκτωβρίου 1686⁽⁹⁾.

4. Κατά τήν ἀπουσία (1676-1679) τοῦ Νεκτάριου στήν Κύπρο, τόν διαδέχθηκε δ Νικηφόρος Δροσᾶς, γεγονός πού ἀγνοούσαμε μέχρι τώρα. Τήν εϊδηση ἔχουμε από ἔγγραφο τῆς 29 Οκτωβρίου 1686 πού ἔστειλε τό μοναστήρι τῆς Βρύσης στόν πάπα τῆς Ρώμης παρακαλώντας τον νά μεσιτέψει στό Βενετό ναύαρχο «ἵνα κόψῃ τὰ ἐκατόν πεντήκοντα γρῶσσα ἐκ τοῦ χαρατζίου τοῦ ἐπιπεσόντος εἰς τήν νήσον ταύτην τῆς Σίφνου, τό βενετικόν χαράτζι δηλονότι ἐκ τοῦ μονυδρίου τοῦ καθ' ἡμᾶς»⁽¹⁰⁾. Τό ἔγγραφο

(4). ΘΕΟΔΟΣ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ, Ή Παναγία ή Χρυσοπηγή, σελ. 47.

(5). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 61.

(6). ΘΕΟΔΟΣ. ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ, Χρυσοπηγή, σελ. 49, 65.

(7). ΧΡΥΣ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ. Κατάστασις τῆς Ορθοδόξου Εκκλησίας Κύπρου κατά τόν ΙΖ αἰώνα. «Θεολογία», τομ. 6, 1928, σελ. 125.

(8). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 62.

(9). Παράρτημα, ἔγγραφο No 15.

(10). Παράρτημα, ἔγγραφο No 15.

(91)

ύπογράφεται άπό τόν ήγούμενο πρώην Πάφου καί Τριμυθοῦντος Νεκτάριο άρχιερέα καί άπό τόν Νικηφόρο ώς ἔξης: «νικηφόρος λειρομόναχος δροσδῆς καί πρώην ήγούμενος τῆς βρύσεως», πρᾶγμα πού σημαίνει πώς εἶχε διατελέσει ήγούμενος καί παλαιότερα άπό τό 1686. Καί ἀφοῦ μέχρι τό χρόνο αὐτό καί άπό τόν Ἰανουάριο 1679 ήγούμενος ἦταν δὲ Νεκτάριος, δὲ Νικηφόρος ήγουμένευσε πρό τοῦ 1679, δηλαδή κατά τήν περίοδο ἀπουσίας τοῦ Νεκταρίου στήν Κύπρο.

5. Πόσο διάστημα μετά τόν Ὀκτώβριο 1686 παρέμεινε στήν ήγουμενία δὲ Νεκτάριος δέν γνωρίζουμε. Ἀπό τά στοιχεῖα πού ἔχουμε ὑπόψη, τήν διοίκηση τῆς Μονῆς ἀνέλαβε πρίν τό 1696 δὲ Γαβριήλ⁽¹¹⁾, μετά δέ ἀπό αὐτόν καί άπό τό 1696-1698 ἐπανῆλθε δὲ Νικηφόρος Δροσδῆς⁽¹²⁾.

6. Ἀπό τίς 5 Σεπτεμβρίου 1698 ἀνευρίσκεται ήγούμενος δὲ άρχιμανδρίτης Ἰάκωβος⁽¹³⁾, τόν διποῖο διαδέχτηκε, πρίν τίς 27 Νοεμβρίου 1703 δὲ Νικηφόρος Β'⁽¹⁴⁾ καί αὐτόν πάλι δὲ άρχιμανδρίτης Ἰάκωβος δὲ διποῖος στίς 15 Ἰουλίου 1707 ὑπέγραψε σέ μαρτυρία γιά τό ἀγιορειτικό μετόχι τοῦ Ἅγιου Ἀρτεμίου Σίφνου ώς «ὁ ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος καί καθηγούμενος τῆς Μονῆς Παναγία Βρύσης»⁽¹⁵⁾. Ἐπομένως ἡμασταν ἀνακριβεῖς ὅταν τοποθετούσαμε τήν ήγουμενία τοῦ Γερασίμου μεταξύ 1705-1716⁽¹⁶⁾, ἀφοῦ καί στά 1707 ήγούμενος ἦταν δὲ Ἰάκωβος. Δηλαδή δὲ Γεράσιμος ήγουμένευσε κάποιο διάστημα μεταξύ 1707-1716.

Πρέπει νά σημειωθεῖ δτι πολύ σωστά ἔχει γίνει διάκριση τοῦ ἀρχιμανδρίτη Ἰακώβου Α' ἀπό τόν λειρομόναχο Ἰάκωβο Β'⁽¹⁷⁾. Γιατί δὲ Ἰάκωβος Α', σέ δλες τίς εἰδήσεις πού ἔχουμε γιαυτόν, εἴτε ώς ήγούμενου εἴτε ώς προηγούμενου, μνημονεύει πάντα τήν ίδιότητα πού εἶχε τοῦ ἀρχιμανδρίτη.

7. Ἀντίθετα δὲ Ἰάκωβος Β' ὑπογράφει πάντα ώς «καθηγούμενος Ἰάκωβος» ἢ ώς «καθηγούμενος Ἰάκωβος ἐν λειρομόναχοις». Οι εἰδήσεις μας γιαυτόν ἦταν μεταξύ τῶν ἐτῶν 1716-1719, μετά τά διποῖα ἀνευρίσκετο στά 1737, δηλαδή μετά δεκαοκτώ περίπου χρόνια⁽¹⁸⁾. Ἡδη γνωρίζουμε δτι καί στίς 23 Ἰανουαρίου 1735 ἦταν ήγούμενος. Τή χρονολογία αὐτή κατέστρωσε πωλητήριο ἔγγραφο ἐνός χωραφίου στόν Ἀρτεμώνα ίδιοκτησίας Ἰωάννη Μιχελῆ Σπίθα καί τῆς γυναικίας του πρός τόν ἀφέντη Γιαννάκη Μπάο. Καί στό ἔγγραφο αύτό ὑπογράφει «καθηγούμενος Ἰάκωβος, παρακαλεμένος ἀπό τούς δνωθεν ἔγραψα καί ούτως μαρτυρῶ»⁽¹⁹⁾. Ἀπό τήν ήγουμενία παραπήθηκε στίς 22 Μαρτίου 1737. Τήν ἡμέρα αὐτή τόν διαδέχτηκε δὲ Ἰωσήφ, πού εἶχε διατελέσει πρωτοσύγκελος τοῦ Ξάνθης Παρθενίου⁽²⁰⁾.

- (11). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 63.
(12). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 63.
(13). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 64.
(14). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 65.
(15). ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΝΗΣ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ ΑΓ. ΟΡΟΥΣ. Βλ. τό σχετικό ἔγγραφο στο Παράρτημα Νο 16.
(16). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 66.
(17). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 66.
(18). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 67.
(19). "Ἔγγραφο τῆς Συλλογῆς ΕΥΑΓΓ. ΒΑΟΥ.
(20). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 67.

ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΙΣΤΟΡΙΚΩΝ ΖΗΤΗΜΑΤΩΝ

“Υστερά από τὰ δσα ἔχουν ἀναπτυχθεῖ μέχρι τώρα, κρίνεται σκόπιμο νά
ἐπισημανθοῦν εἰδικότερα καὶ ἀποκατασταθοῦν οἱ διάφορες ιστορικές παρε-
ξιγήσεις πού ἔχουν δεῖ κατά καιρούς τῇ δημοσιότητα γύρω ἀπό βασικά ζη-
τήματα τῆς ιστορίας τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρυσιανῆς. Είναι δέ αὐτά τά ἐπό-
μενα:

1. Παρθένιος Α΄ ὁ Πατριάρχης Κ/Πόλεως.

‘Η ἀπορία πού ὑπῆρχε, ἀναφορικά μέ τό πρόσωπο τοῦ πατριάρχου
Παρθενίου⁽¹⁾, δ ὅποιος πρωτοανακήρυξε τό μοναστήρι σέ σταυροπήγιο, ἥδη
διευκρινίζεται. ‘Η ἀπορία εἶχε προέλθει ἀπό παράγραφο πατριαρχικοῦ σιγγι-
λίου ἔτους 1798, στήν ὅποια ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε΄, ἀνανεώνοντας τά
ἀρχαῖα προνόμια τῆς Βρυσιανῆς ἀνέφερε πώς «...ἔνεφανίσθη γάρ ἥδη ἡμῖν
πατριαρχικόν συνοδικόν συγγιλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα τοῦ ἀοιδίμου
πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Παρθενίου...». Μέ βάση τήν εἰδηση αὐτή
εἶχε ἐπιδιωχθεῖ καὶ ὁ προσδιορισμός, κατά προσέγγιση τῆς χρονολογίας ἀ-
νακηρύξεως της σέ σταυροπήγιο⁽²⁾ μέ μιά ἀναδρομή στούς πατριαρχικούς
πίνακες, πρᾶγμα ὅμως πού δέν ἔγινε δυνατό ἀφοῦ παράλληλα ἀνέκυψε ζή-
τημα ἀναφορικά μέ τό πρόσωπο τοῦ Παρθενίου, μεταξύ περισσοτέρων τοῦ
ἐνός πατριαρχῶν μέ τό ἴδιο ὄνομα. Μία γνώμη⁽³⁾ ἀπόκλινε στό πρόσωπο
τοῦ Παρθενίου Β΄, ἀφοῦ ὁ τελευταῖος εἶχε καί μέ ἄλλο τρόπο δεῖξει τήν εύ-
μενειά του πρός τή Σίφνο ἀνακηρύσσοντάς την σέ ἀρχιεπισκοπή τόν Αὔ-
γουστο τοῦ 1646 μέ τόν τίτλο ἀρχιεπισκοπή Σίφνου καί Μυκόνου.

“Ηδη ὅμως προσδιορίστηκε μέ ἀκρίβεια ὅτι ἡ Βρυσιανή ἔγινε σταυρο-
πήγιο στά 1643 ἐπί Παρθενίου Α΄ ὁ ὅποιος πατριάρχευσε ἀπό 1 Ἰουλίου
1639 μέχρι 8 Σεπτεμβρίου 1644⁽⁴⁾, τό δέ «πατριαρχικόν συνοδικόν σιγγι-
λιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα» πού ἐμφανίστηκε στὸν πατριάρχη Γρηγόριο
Ε΄ ἦταν αὐτό τοῦ αχμδ’ (1644) ἔτους, ἐπίσης τοῦ Παρθενίου Α΄, πού πρέπει
νά ἐκδόθηκε τό Βραδύτερο μέχρι τίς 7 Σεπτεμβρίου, ἀφοῦ ὁ πατριάρχης
αὐτός παρέμεινε στό Θρόνο Κπόλεως μέχρι τίς 8 Σεπτεμβρίου 1644.

(1). ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ, σελ. 230. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 33.

(2). ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ, σελ. 230. ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 33.

(3). ΒΙΤΑΛΗ, ΣΙΓΓΙΛΙΟΝ, σελ. 230.

(4). Ι.Κ. ΧΑΣΙΩΤΗ. Τό Οίκουμενικό Πατριαρχεῖο καὶ ἡ Κρήτη μετά τό θάνατο τοῦ Κυρίλ-
λου Α΄ τοῦ Λουκάρεως. Ἀνέκδοτα Γράμματα τοῦ Πατριάρχη Παρθενίου Α΄ στά «Θη-
σαυρίσματα» τοῦ Ἑλλην. Ἰνστιτούτου Βενετίας, 1969 τομ. δος, σελ. 201-236 ὅπου
καὶ ἡ σχετική βιβλιογραφία.

2. Η σύγχυση μέ το πρόσωπο τοῦ ιδρυτοῦ.

Έχει διατυπωθεῖ ἡ γνώμη ότι ιδρυτής τῆς Βρυσιανῆς ὑπῆρξε κάποιος Βενιαμίν, λογοθέτης στό ἀξίωμα· σαυτό τὸν διαδέχτηκε ὁ Βασίλης δ ὅποιος «ἰδίαις δαπάναις ἀνεκαίνησεν» τὸ μοναστήρι. Άλλα τὰ πράγματα δέν ἔχουν ἔτσι ἀκριβῶς καὶ ἄς ἔγινε χρήση ἱστορικῶν πηγῶν, ἀφοῦ καὶ κακή ἐρμηνεία τῶν κειμένων καὶ ἐσφαλμένες ἀναγνώσεις λέξεων καὶ φράσεων διαπιστώνονται ἥδη.

α) Παρερμηνεία τῆς λέξεως «προκατόχου».

Ἡ παράγραφος τοῦ σιγγίλου τοῦ Γρηγορίου Ε' «... ἐνεφανίσθη γάρ ἥδη ἡμῖν πατριαρχικὸν συνοδικὸν σιγγιλιῶδες ἐν μεμβράναις γράμμα...περιέχον ὅτι τὸ μοναστήριον τοῦτο, κατὰ Θεῖον ζῆλον καὶ ἰδίαις δαπάναις ἀνεκαίνησεν ὁ τότε βασίλειος λογοθέτης προκτισθέν παρά τοῦ προ[κατόχου] αὐτοῦ...» ἔχει ὀπωσδήποτε παρεμρηνευθεῖ, γιατὶ βέβαια ἡ λέξη «προκατόχος» δέν ἔχει τὴν ἔννοια τοῦ πρώην κατέχοντος τὸ ἀξίωμα τοῦ λογοθέτη, ἀλλά τοῦ πρώην κατόχου, τοῦ πρώην ἰδιοκτήτη τοῦ μοναστηριοῦ, μολονότι ἡ λέξη «προκατόχος» δέν πρέπει νά ἔχει ἀποδοθεῖ σωστά, εἴτε ἀπό τὸν συντάκτη τοῦ σιγγίλου, εἴτε ἀπό τὸν ἐκδότη του, ἀφοῦ μάλιστα δ τελευταῖος ἔχει χρησιμοποιήσει τὸ σύμβολο[] προκειμένου νά ἀποδόσει τὸ ἐφθαρμένο σημεῖο της. Τό δρθό θά ἦταν «τῶν προκατόχων» τοῦ μοναστηριοῦ, δηλαδή τῶν πρώην ἰδιοκτητῶν τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου στή Βρύση, τῆς κυρ-Ἀννας Καναβάρη καὶ τοῦ μάστρου Ἰωάννη Θεολογίτη. Τό γεγονός ότι ἀρχικά ἡ Βρυσιανή ἦταν ἰδιοκτησία περισσοτέρων τοῦ ἐνός προσώπων ἐπισημαίνεται καὶ σέ ἐπίσημο ἐνσφράγιστο ἔγγραφο τῆς 11 Μαΐου 1646 τῆς συνάξεως τοῦ Θεολόγου Πάτμου, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι ἡ ἐκκλησία τῆς Παναγίας «ἐν τόπῳ εὐρισκομένῃ ὀνόματι βρύση, μετά καὶ τοῦ χωραφίου αὐτῆς καὶ ἄλλων τινῶν, ἣ ἀφιέρωσαν τινές εύλαβεῖς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ διά ψυχικήν σωτηρίαν»⁽⁵⁾. Ὁχι λοιπόν ἔνας, ἀλλά περισσότεροι ὑπῆρχαν οἱ «προκάτοχοι» τοῦ Λογοθέτη, μολονότι καὶ δ τελευταῖος δέν ὑπῆρξε ποτέ κάτοχος, ἰδιοκτήτης δηλαδή τῆς Βρυσιανῆς, ἀφοῦ, ὅπως ἔχει ἀναφερθεῖ στά προηγούμενα κεφάλαια, μόνο κληρονομικά δικαιώματα διατηροῦσε ἐπί τῆς ἐκκλησίας τῆς Θεοτόκου καὶ αὐτά ὑπό προϋποθέσεις (ἄν δέν ἔκανε ἀνά 15ήμερο λειτουργία στή Βρυσιανή καὶ στόν Σωτήρα δ οίκονόμος Πάτμου στή Σίφνο κ.λ.π.), ὅπως ἔγραφε δ ἴδιος στόν ἡγούμενο τοῦ Θεολόγου Πάτμου (βλ. Κεφάλαιο 1ο). Συνεπῶς, ἡ λέξη «προκατόχου» στὸ σιγγίλο τοῦ Γρηγορίου Ε' μόνο ὡς ἀτυχῆς μπορεῖ νά χαρακτηρισθεῖ.

β) 'Ο Βενιαμίν λογοθέτης πρόσωπο ἀνύπαρκτο.

Ἡ ἀποψη ότι δῆθεν προκάτοχος τοῦ Βασίλη στὸ ἀξίωμα τοῦ λογοθέτη ὑπῆρξε δ Βενιαμίν δέν εἶναι ὀρθή παρόλο πού ἔχει στηριχθεῖ σέ σημείωση τοῦ Κώδικα Α' τῆς Βρυσιανῆς (πού ὑπάρχει, ὅπως προσημειώθηκε, σέ περιληπτικό ἀντίγραφο καμωμένο ἀπό τὸν αἰδεσιμολ. πρωτοπρεσβύτερο Ἰωάννη Ράμφο). Ή σημείωση αὐτή, μᾶς παραδίδεται ἀκριβῶς ὡς ἔξης:

{ 5). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο No 10.

«169[...] έν μηνί ἀπριλλίω

Ἐστοντας καὶ διάδεσμώτατος κύριον Ἰωνᾶς Ἀποστόλης, ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου, αὐτοθελήτως νά κινηθῆ θείως ζήλω κινούμενος νά πάγη εἰς τήν Βενετίαν νά μπορέσῃ νά ρεκοπεσάρη ταῖς δύο χιλιάδες τά δουκάτα ἀπό τά χέρια τοῦ [...] ἀφισμένα εἰς τό μοναστῆρι ἀπό τόν μακαρίτη Βενιαμίν τόν Λογοθέτην κτήτορα τοῦ μοναστηρίου, διόποιος κύριον Ἰωνᾶς μέ τήν βοήθειαν καὶ ἐπίσκεψιν τῆς Παναγίας ἑρχόμενος, καλόν κατευώδιον, εἰς τό μοναστήριον θέλει καὶ δείκτει λογαριασμόν τῶν πατέρων, καθὼς ἐπακολουθοῦν τά κάτωθι»⁽⁸⁾, χωρίς δμως δ ἀντιγραφέας νά σημειώσει καὶ τόν λογαριασμό.

Ἔχουμε τή γνώμη δτι δ τελευταῖος, ὅπως δέν μπόρεσε νά διακριβώσει τόν τελευταῖο ἀριθμό τῆς χρονολογίας τῆς σημειώσεως καὶ τό δνομα τοῦ προσώπου στή Βενετία πού κρατοῦσε τά «ἀφισμένα» ύπέρ τῆς Βρυσιανῆς 2000 δουκάτα, ἀλλο τόσο δέν πρέπει νά διάβασε σωστά τό δνομα τοῦ Βασίλη Λογοθέτη καὶ τό ἀπέδωσε Βενιαμίν. Γιατί αύτός πού κληροδότησε στό μοναστήρι τό ἀνωτέρω ποσό πρέπει νά ἦταν δ Βασίλης Λογοθέτης, δ ἀνθρωπος πού ἔκτισε γύρω ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου τό κτιριακό συγκρότημα τῆς Βρυσιανῆς, δ μεγαλέμπορος πού διατηροῦσε μεγάλες ἐμπορικές δοσοληψίες μέ τή Βενετία καὶ εἶχε ἔκει συνεργάτη-ἀντιπρόσωπο τόν Νικολό Κοντόσταυλο (δ ἴδιος ἀντιγραφέας τό ἐπώνυμο «Κοντόσταυλος», πού ύπάρχει σέ ἄλλη σημείωση τοῦ Κώδικα Α' τῆς Βρύσης, τό διάβασε ὡς «Κοντόπαυλος», ὅπως καὶ τόν ἀρχιεπίσκοπο Σίφνου Ἀθανάσιο ὡς Ἰάκωβο κ.ἄ.). Ο Νικολός Κοντόσταυλος διαχειρίζονταν στή Βενετία ἐμπορεύματα καὶ χρηματικά ποσά, τόσο τοῦ Λογοθέτη, δσο καὶ ἄλλων ἐμπόρων τῶν Κυκλαδῶν, ἀκόμη καὶ χρήματα τοῦ Βατικανοῦ προοριζόμενα γιά τίς καθολικές ἐκκλησίες τῶν νησιών. Ο Βασίλης Λογοθέτης λοιπόν πού ύπῆρξε ὅπως ἀποδείχτηκε ἀνωτέρω, αύτός καὶ μόνο πού ἔκτισε γύρω ἀπό τήν ἐκκλησία τῆς Θεοτόκου τό κτιριακό συγκρότημα τῆς Βρυσιανῆς, κατέλιπε μέ τή διαθήκη του ύπέρ αύτῆς τά 2.000 δουκάτα καὶ δρισε προφανῶς νά καταβληθοῦν ἀπό τά χρήματά του στή Βενετία πού διαχειρίζονταν δ ἀντιπρόσωπός του, δ ὅποιος, ἀγνωστο γιά ποιό λόγο, δέν εἶχε ἐκπληρώσει τή βούληση τοῦ διαθέτη μέχρι τό 1690 κ.ἔ., μολονότι δ Λογοθέτης εἶχε πεθάνει κατά τό 1659⁽⁷⁾. Γιά τήν τακτοποίηση αύτῆς τῆς ἐκκρεμότητας ταξίδεψε στή Βενετία μέ δική του πρωτοβουλία δ ἐπίτροπος τῆς Βρυσιανῆς Ἰωνᾶς Ἀποστόλης, δ ὅποιος ἐπέτυχε νά ἀπελευθερώσει («ρεκοπεσάρει») τό ποσό τῆς δωρεᾶς. Τό γεγονός αύτῆς τῆς ἐπί τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα ἐκκρεμότητας δέν δημιουργεῖ ἀπορία (ἀφού ύπάρχει καὶ ἄλλο δωρεοδοτικό παράδειγμα πού δέν εὕρισκε λύση γιά περισσότερα ἀπό τριάντα χρόνια)⁽⁸⁾, δσο ἡ

(6). ΚΩΔΙΚΑΣ Α' ΒΡΥΣΗΣ, φ. 3^B.

(7). P.F.S./SOCG. 276, f.316^R.

(8). Πρόκειται γιά τίς δωρεές τῆς διαθήκης τοῦ Μιχελέτου Κοντόσταυλου καμωμένης στίς 4-6-1667 ἀπό τόν ἀποστολικό βικάριο Σίφνου Τζιοβάννι Μπατίστα Πατέριο (Βλ. ἀνέκδοτη μελέτη μας «οἱ Κοντόσταυλοι τῆς Ἄνδρου»).

πληροφορία γιά τό ταξίδι αύτό τοῦ Ἰωνᾶ σέ κάποιο χρόνο τῆς δεκαετίας 1690-1699, μιά καί οἱ εἰδήσεις γιαυτὸν ἀπό τίς πηγές φτάνουν μόνο μέχρι τό 1671.

Γιά τήν ἀνυπαρξία, τέλος, τοῦ Βενιαμίν λογοθέτη πού ἀναφέρεται στήν ἀνωτέρω σημείωση τοῦ Κώδικα Α' τῆς Βρυσιανῆς ὡς «κτήτοράς γε τῆς προσεπιμαρτυρεῖ καὶ ἀλλη ἱστορική πηγή. Τό ἔγγραφο τῆς 29 Ὁκτωβρίου 1686 τοῦ ἡγουμένου τῆς Βρύσης πρώην Πάφου Νεκταρίου καὶ τριῶν ἀκόμη μοναχῶν τῆς πρός τὸν πάπα τῆς Ρώμης, τὸν ὅποιο παρακαλοῦν νά μεστεύσει στό Βενετό ναύαρχο «ἵνα κόψῃ τὰ ἑκατόν πεντήκοντα γρῦσα ἐκ τοῦ χαρατζίου τοῦ ἐπιπεσόντος εἰς τὴν νῆσον ταύτην τῆς σίφνου, τό βενέτικον χαράτζι δηλονότι ἐκ τοῦ μονηδρίου τοῦ καθ' ἡμᾶς...»⁽⁹⁾. Στό ἔγγραφο αὐτό δὲ πρώην Πάφου, πού εἶχε διατελέσει ἡγούμενος στήν Βρύση καί κατά τὰ πρώτα χρόνια τῆς λειτουργίας τῆς, ὅταν δηλαδή ζούσε ἀκόμη δὲ λογοθέτης καί εἶχε ἀμεση ἀντίληψη τῶν πραγμάτων, σημείωνε: «...τό καθ' ἡμᾶς μονήδριον, ἐπονόματι τῆς παναγίας Θεοτόκου ὑπό τοῦ μακαρίου κυρίου βασιλείου ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἡδη ἀνιδρυμένον, τῆς βρύσεως δέ ἐπονομαζόμενον...».

3. Μετοχιακά ζητήματα.

Στό βιβλίο μας «Ἡ Κυρία Βρυσιανή», σελ. 142 κ.εξ. ἔχουν καταγραφεῖ τά μετόχια καί οἱ ἐκκλησίες πού ἀνήκαν ἢ ἀνήκουν μέχρι σήμερα στό μοναστήρι. Οἱ νεώτερες δύμως ἱστορικές εἰδήσεις διαφοροποιοῦν ἀριθμητικά τή σχετική καταγραφή γιαυτό κρίνεται ἀναγκαῖο νά ἐπισημανθοῦν οἱ μικρές αύτές διαφορές γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν πραγμάτων.

α) Παναγία Κυτριανή καί
Ταξιάρχης στό Βαθύ.

Καί ἡ Παναγία ἡ Κυτριανή, πού βρίσκεται ἐπάνω στήν δμώνυμη νησίδα ἔξω ἀπό τό λιμάνι τοῦ Πλατύ Γιαλοῦ καί ἡ ἐκκλησία τοῦ Ταξιάρχη στό Βαθύ, Θεωρήθηκαν ὡς μετόχια τῆς Βρυσιανῆς, γεγονός πού δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Καί οἱ δύο αύτές ἐκκλησίες ἀνήκαν στήν ἐπισκοπική δικαιοδοσία τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Σίφνου ἢ δόποια τίς φιλοδωροῦσε (γιά τήν τέλεση λειτουργιῶν, πανηγύρεων κ.λ.π.) στόν ἐκάστοτε οίκονόμο τῆς, δηλαδή στόν κληρικό τῆς πού ἔφερε τό ἀξίωμα αύτό.

Ἐτσι, δὲ Σίφνου Νεόφυτος, στίς 4 Νοεμβρίου 1738, ἀναγορεύοντας τὸν Ἱερομόναχο «κυρ Παρθένιο μπάγο» σέ οίκονόμο, γράφει πῶς ἔχοντας «ἀπό τοῦ νῦν τήν ταύτην ὀνομασίαν τοῦ οίκονόμου τῆς περιφήμου νήσου σίφνου... νά ἔχει δέ καὶ ταῖς δύο πανήγεραις καθώς ἔξαρχης ἐφιλοδωρήθησαν τοῦ αὐτοῦ ὄφφικίου, τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν εἰς τὸ βαθύ... καὶ τῆς ὑπεραγίας μου θεοτόκου τῆς κυτριανῆς»⁽¹⁰⁾. Ἐπίσης, δὲ Σίφνου Μελέτιος στίς 21/Ιανουαρίου 1786 ἀποφαίνεται «ἵνα δὲ αἰδεσιμώτατος ἐν Ιερεῦσιν κύρ ἀ-

(9). Παράρτημα, ἔγγραφο Νο 15.

(10). Ἐγγραφο τῆς Συλλογῆς ΕΥΑΓΓ. ΒΑΟΥ.

Κεφ. 48

πόστολος μπάος... ᔁχει έκ τρυ όπό τούδε τήν όνομασίαν τοῦ ὄφφικίου τοῦ οἰκονόμου ... καὶ ᔁχειν δύο πανηγύραις κατά τήν δοθεῖσαν ἀρχαίαν ἀρχιερατικήν φιλοτίμησιν, τήν δέ δηλαδή τῶν παμμεγίστων ταξιαρχῶν εἰς τό βαθύ... καὶ τῆς θεοτόκου τῆς κυτριανῆς...»⁽¹¹⁾.

β) "Ἄγιοι Ἀνάργυροι τῆς Πηγῆς καὶ ἐκκλησία τοῦ Σωτήρα.

"Οπως ᔁχει ἥδη ἀναφερθεῖ καὶ οἱ δύο αὐτές ἐκκλησίες ἀποτελοῦν μέρος τοῦ «μετοχίου», δηλαδή τῆς κτηματικῆς περιουσίας τοῦ Θεολόγου Πάτμου στή Σίφνο. Στήν καταγραφή τῶν μετοχίων τῆς Βρυσιανῆς εἴχαμε περιλάβει τούς Ἅγιους Ἀναργύρους, ὅχι δμως καὶ τήν ἐκκλησία τοῦ Σωτήρα, ἡ δοπία μαζί μέ τούς πρώτους καὶ τίς ἄλλες ἐκκλησίες καὶ κτηματική περιουσία τοῦ Θεολόγου στή Σίφνο, εἴχε νοικιαστεῖ ἀπό αὐτήν ἀντί «ρεαλίων 100 κάθα τρεῖς χρόνους»⁽¹²⁾. "Ολη αὐτή ἡ κτηματική περιουσία τοῦ Θεολόγου, γιά τήν δοπία ἡ Βρυσιανή πλήρωνε τά τελευταῖα χρόνια στήν Πάτμο ἑτήσιο ἐνοίκιο 10 γροσίων, περιῆλθε κατά τά φαινόμενα στήν κυριότητά της τό 1798, ὅταν ὁ πατριάρχης Γρηγόριος Ε' τήν ἀπάλλαξε ἀπό τήν καταβολή τοῦ ἐνοίκιου πρός τόν Θεολόγο, ἔναντι δμοιας πρός τό Πατριαρχεῖο 50 γροσίων τό χρόνο. "Ετοι πρέπει νά ἔξηγεῖται ἡ παράγραφος «λόγω ὑποταγῆς ἀποδιῶ καθ' ἔκαστον ἔτος ἀπαραιτήτως γρόσια πεντήκοντα μηδ' δλως εἰς τό ἐν Πάτρω μοναστήριον» τοῦ σχετικοῦ σιγγιλίου τοῦ Γρηγορίου Ε', γιά τήν δοπία εἴχαμε ἐκφράσει ἀπορία⁽¹³⁾.

Οι "Ἄγιοι Ἀνάργυροι ἀνήκουν μέχρι σήμερα στή Βρυσιανή, ἡ ἐκκλησία δμως τοῦ Σωτήρα ὅχι. Γιά τήν τελευταία λέγεται, χωρίς ἐπίσημες μαρτυρίες, ὅτι ὑπῆρξε ἴδιοκτησία τοῦ ποτέ μητροπολίτη Βελιγραδίου Ἀνθιμου Λαδόπουλου καὶ σήμερα ἀνήκει στούς ἀπογόνους τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἀνθιμου ἔκείνου.

(11). "Ἔγγραφο τῆς Συλλογῆς ΕΥΑΓΓ. ΒΑΟΥ. (Τά σχετικά ἔγγραφα τῆς Συλλογῆς βρίσκονται ἥδη, μέ εύγενική προσφορά τοῦ κ. Ε. Βάου, στά χέρια μας σέ φωτοαντίγραφα. Ἡ ἐπόμενη ἔκδοσή μας θά ἀναφέρεται στά ἔγγραφα αὐτά πού είναι πολύτιμα γιά τήν ἴστορία τῆς Σίφνου).

(12). ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ. "Ἔγγραφο Νο 10.

(13). ΣΥΜΕΩΝΙΔΗ, ΒΡΥΣΙΑΝΗ, σελ. 36.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΩΝ

Πανομοιότυπο Σταύρος Α. Καναβίρη ("Εγγραφο No 1

Α'.- ΕΓΓΡΑΦΑ ΑΡΧΕΙΟΥ ΠΑΤΜΟΥ (Φάκ. 63)

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 1

† Εις δόξαν Χριστοῦ ἀμήν. 1587 μηνός Ἰουλίου 27. ἡ κυρ "Αννα τοῦ Ἀγγελέτου Καναβάζομένη ὑπὸ τίνος ἀλλ., ιδίᾳ αὐτῆς βουλῇ καὶ θελήσει θέλει καὶ ποιεῖ τὴν παροῦσαν αὐτῆς διαθήκην καὶ τελευταῖς διόρθωσιν καὶ ἀφίνει πᾶσι τοῖς εὔσεβεσι χριστιανοῖς τὴν τοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀγάπην καὶ τὴν αὐτῆς συγχώρησιν, ἀρχή. Θέλει καὶ ἀφίνει τό ἀμπέλι τῶν Ἐξαμπέλων καθώς εύρισκεται πού εἶναι γονικόν της, ἀκόμη καὶ τό ἐπίλοιπον πού ἀγοράσσασιν ὅμαδι μέ τό μάστρον Ἰωάννη τὸν ἄντρα τῆς ἀπό τὸν πατέρα τοῦ Λινάρδου ὡς καθώς εύρισκεται μέ τὴν (δυνανάγνωστη) νάναι τῆς ἑκκλησίας ὀνόματι Θεοτόκος εύρισκομένη στό πέραμα στὸν τόπον τοῦ παπα κύρ "Αντώνη Ναδάλε καὶ πρωτοπαπᾶ σύμπλιο τοῦ περιβολοῦ τῆς Βρύσης, ἀκόμη εἰς τὴν ἀνωθεν ἑκκλησίαν ἀφίνει τό χωράφι πού τῆς εύρισκεται στήν λαγκάδα ὡς καθώς εύρισκεται σύμπλιο τοῦ Ἀποστόλου Καναβάρη. ἀκόμη θέλει καὶ ὁ μαστροῖωννης ὁ ἄντρας τῆς αὐτῆς κυρ "Αννας μέ οἰκείαν του βουλήν καὶ θέλεισιν μαζί (οι) διο τους δίδουν καὶ παραδίδουν τῆς αὐτῆς ἑκκλησίας τό μισόν περιβόλι τῆς Βρύσης πού ἀγοράσσασιν, ἀκόμη καὶ ἔν χωράφι στό Βαθύ στά φυργιαλούδια σύμπλεα τοῦ Κόπιηκα μέ ἐφτά δένδρα καὶ εἰς ταῦτα τά ἄνω γεγραμμένα πράματα τά ἀφιερώνομεν στήν ἀνωθεν ἑκκλησίαν μέ κόντον νά ἔορτάζει καὶ ἡ ἑκκλησία στίς ὀκτώ τοῦ σεπτεμβρίου μηνός στό γενέσιον. Εἰς ταῦτα θέλομεν μέ καλή δρεξιν καὶ ἔγω μαστροῖωννης Θεολογίτης καὶ ἡ συμβία μου ἡ "Αννα καὶ προσηλώνομεν τῆς ἑκκλησίαν μέ δόλο τό πράμα πού εύρισκεται γράμμενο κί' ἀνωθεν διαλαμβάνει στόν Θεολόγον στήν Πάτμον. ἀκόστιτα ἡ κερ "Αννα καὶ θέλει μίαν χάριν ἀπό τήν διασύνην σας ὅτι δοποῦ διόποῦ θέλει εύρισκεται στό μοναστήρι νά λειτουργά τήν μίαν Κυριακήν στόν Σωτήραν καὶ τήν ἀλλην στήν Παναγία στή Βρύση καὶ δόποτε δέν ἔθελαν τό κάμει ὡς ἀνωθεν γράφομεν ἔχομεν συγχώρησιν ἀπό τίς πατέρες νάχομεν τό πράμαν στά χέρια μας καὶ τήν ἑκκλησίαν. Οὕτως ήθέλησαν καὶ οὕτω ἐδιετάχθη παρόντων τῶν τιμιωτάτων μαρτύρων τῶν ὑπογεγραμμένων τῶν κάτωθεν καὶ θέλει ὅτι ἡ παροῦσα αὐτῆς διαθήκη ἔχει τό ίσχυρόν καὶ βέβαιον εἰς τοῖς αἰώνας. "Οθεν εἰς πίστωσιν τῆς ἀληθείας ἐγεγόνει ἐγράφη ἡ παροῦσα διαθήκη εἰς ἀσφάλειαν διά μαρτυρίαν.

† κύρ παπᾶ κυρ ἀντόνης ναδάλης πρωτοπαπᾶς

† κύρ γεοργίτζης τοῦ ποτέ (δυσανάγνωστο)

† κύρ ιωάννης ταμισήνας μάρτυς

† κύρ πατρᾶς

† παπα ἀποστόλης γοζανδίνος οἰκονόμος σίφνου παρακληθείς ὑπέγραψα.

Στό ἀριστερό περιθώριο, κάθετα τοῦ κειμένου ἔχει σημειωθεῖ:

«ἀκόμη τά ἀνωθεν πράματα πού ἀφιερώνομεν τῆς ἑκκλησίας νά τυχαίνει νά τρω-
μεν τήν ἐμισήν καρπόν ἔως τῆς θανῆς μας».

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 2.

Πανοσιώτατε ἄγιε καθηγούμενε, ἀκριβέ μου καὶ ἀγαπητέ πατέρα καὶ ἀφέντη, μετάνοιες κομίζω τῆς πανοσιώτάσου καὶ ἀκριβῶς ἀσπάζομαι καὶ φιλῶ τήν ἀγίαν της δεξιά, δμοίως καὶ τόν ἄγιον γέροντάμου τόν κύρ Εύθύμιον, τόν παπά μου τόν παπά κύρ Γερμανό τόν ἄγιον ἑκκλησιάρχη χωριστά καὶ τούς λοιπούς ἀγίους πατέρες εὐλαβῶς χαιρετῶ δμοίως δέσποτά μου κατά τό στενόν τῆς ὥρας δέν ἀδειάζω εἰς πλάτος νά γράφω, τούτο μόνο σ' ὅτι νά τής δώσω εἴδηστο πώς τό γράμμα τό πήρεν διάφεντης μου. "Ετζ καὶ ἔτζ μή δλπίζοντας πώς δέν ηθελεν γενεῖ σωστό τό θέλημάν του καὶ δχι νάναι διά ἔζημιά τοῦ ἀγίου τοῦ μοναστηρίου. μόλον τούτο χαρίζει τοῦ Ἀγίου καὶ διά ἀγίων σας εύχων(ν) ήφεράτονε εἰς τό θέλημά σας νάναι ἐφημέριος τοῦ μοναστηρίου μας.

Μά μέ ἄλλο γράμμα όποι^η θέλω σᾶς γράψει θέλετε καταλάβει καλύτερα και μησε αποφασίζω τήν γνώμην του μήπως καί φέρομε εἰς καλύτερο λοισμόν. τόσο σώνει διά τήν ὥρα^η καί ἡ ἀγία σας εύχη μεθημῶν.

Χίος 1640 Ὁκτωβρίου 20

δοῦλος καί σκλάβος σας
βητόριος

ΕΓΓΡΑΦΟ No 3

† Πανοσιώτατε ἐν ιερομονάχοις καί ἄγιε καθηγούμενε παπά κυρ Σάβα τήν πανοσιότη σου ἀκριβῶς χαιρετῶ καί ἀσπάζομαι σύν πᾶσι τοῖς λοιποῖς ἀγίους πατέρες καί ἀδελφούς τῆς ἀγίας μονῆς. δέομαι Κ(υρί)ου τοῦ Θεοῦ τοῦ ὑγιαίνει καί μακρομερεῖ τήν πανοσιότη σου καί ἡμεῖς κατά τό παρόν χάριτι Χριστοῦ καί διά ἀγίων της εύχῶν ὑγιαίνομε, ἀνκαλά καί νά σύρνεται ἀρρώστεια εἰς τά νησιά μέ τήν βοήθεια αύτουνού τοῦ Χριστοῦ μας ὑγεία είναι εἰς τόν τόπο.

Τό αὐτό κάνει καί ὁ παπά κύρ ἀθανάσης ὁ δόποιος μετάνοιες καί χαιρετίσματα πολλά καί ἔχει ἡμέρες δόποι ἔβηγαλε ὁ ππωχάς ἔνα πόνεμα ὅπίσα εἰς τόν κόντρικαν μέ πολλήν φαστίδιο δόποι ἐπέρασε: μά μέ τήν βοήθεια τοῦ Θεοῦ καί τήν εύχήν σας καλά είναι τήν σήμερον, μά κατά τής ὥρας δέν ἡτον βολετό νά σᾶς γράψει διότις ἡ βάρκα φεύγει αἴφνιδίως. πάντα ἡμεστε εἰς τούς δρισμούς τῆς ἀγιοσύνης σας νά μέ δρίζετε, διότις καί ψυχή καί καρδία είμαι ἔτοιμος νά δουλεύγω τοῦ ἀγίου τοῦ μοναστηρίου. οὐχί ἔτερον καί πολυχρονεῖτε.

1642 σεπτεμβρίου 4

δικός της
Βασίλης Λογοθέτης

ὅπισθεν:

«Ἐξόχως εἰς τὸν γέροντά μας τόν κύρ Εὐθύμιον πολλές μετάνοιες καί χαιρετίσματα, εἰς τόν παπά κύρ Ιωσήφ Φραδελή ἀκριβῶς χαιρετῶ καί ἀσπάζομαι καί εἰς μαὶ πάντοτε ἔδικός τους.».

ΕΓΓΡΑΦΟ No 4

† Πανοσιώτατε ἐν ιερομονάχοις καί ἄγιε καθηγούμενε, τήν πανοσιότη σου ἀκριβῶς χαιρετῶ καί εύλαβῶς ἀσπάζομαι. δύοις καί τούς ἀγίους πατέρες καί ἀδελφούς τῆς ἀγίας μονῆς ἀκριβῶς χαιρετῶ. δημας θέλετε κατέχει πώς ήθελα νάρθα ἀπατοῦ διά νά προσκυνήσω τόν μέγαν Θεολόγο. μά ἡ πολυκαριά δόποι μᾶς ήκαμε ἔδω εἰς τήν Χίο καί οι δουλειές μου νά πομένασιν δόπισα μέ καμε νά πομείνω. δημας δέν ἔθέλησα νά λείψω παρά νά σᾶς γράψω εἰς κοντολογίς καί νά στείλω μαζί καί τόν Βητοριό ἀπόστα. τό λοιπόν ἔγώ πατέρες μου ἄγιοι δέν ὀλπίζω νά βάλετε καμίαν ντιφικολτά εἰς τό ζήτημά μου διότις δέν γυρεύγω νά κάμω καμίαν πραγμάτια μέ τήν πανο-ιότη σας, μόνο διά μία τιμή καί μπενεφιτζίο τίς κόντοι καί διά ψυχικόν ἔδικό μου, ἀκόμη καί διά βοήθεια πολλών ππωχῶν καί ώφελεια ψυχῶν. καί εἰς ἔκεινο ἐπῆρα λοίσμο καί ἔτελείωσα τά καθίσματα εἰς τής παναγιάς μέ τό πώς ἡ πανοσιότη σας δέν θέλει βάλει καμίαν ντιφικουλτά ώς καθώς μοῦ τό ἐπροεγράψετε μία καί δύο φορές, δητί νά κάμω ώσάν νοικοκύρης, ώσάν θέλω, τώρα δόποι ήλθεν ἀπού δ παπά κύρ ἀθανάσιος τοῦ ἐμίλησα νά σᾶς μιλήση καί νά μοῦ δώσῃ ἀπόκριση τώρα ἔχουσιν δύο βάρκες δόποι ἔρχοντε καί δέν ἔιδα καμίαν ἀπόκριση. μά δέν κατέχω τήν ἀφορμή, μόνο ἀπό τό παιδί τό δικό μας, τόν κύρ νικήτα, δηποι μοῦ εἴπε ἔνα λόγο μοναχό καί πώς είναι οίκονόμος ἔτοιμος νά πάει εἰς τό μετόχι. ἔτζι ἔθέλησα νά σᾶς γράψω διά νά μοῦ δώσετε σωστήν ἀπόκριση διά νά κατέχω νά πορευτῶ.

Ἐγώ ὀλπίζω πώς ἡ ἀγιοσύνη σας δέν θέλετε βάλει καμίαν ντιφικολτά εἰς τό ζήτημα δόποι ζητῶ τής πανοσιότης σας μά (δύσανάγνωστο) μήν είμαι τόσο χοντρός καί δέν τό γνωρίζω καί διά ταύτο τό ρεμετέρω εἰς τήν πανοσιότη σας νά τό κρίνετε δηπας δρίσετε καί νά μοῦ δώσετε εἰδηση τό τέλος. ἔγώ ώς τώρα ἔξδιασα καί ήκαμα ἔκεινο δόποι μέ ἔφωτισε δ

101
3

άφέντης ὁ θεός καὶ εἶναι κάποιοι πατέρες ὀρδινιασμένοι νά πᾶσιν ἔκει. τώρα πώς ὅρίζῃ ἡ πανοσιότης σας νά πηαίνει ἔνας οἰκονόμος ἀπό τό μοναστήρι νά κουμαντάρη καὶ δι ουλεύγουσιν. ἔκεινοι νά τό πέρην νά φεύγη ἐμπορεῖ τοῦτο νά στερεωθῇ καὶ νά γενῇ ποτέ διόρθωσις δέν τό ὀλπίζω (δυσανάγνωστο) νά μήν τό φτάνη δ λοισμός μου. ἐμένα μοῦ φαίνεται πατέρες ἄγιοι, διά νά μήν ἀποξενωθῇ ποτέ ἀπό τό μοναστήρι, νά τυχαίνη οι πατέρες ὃποῦ εύρισκονται μέσα εἰς τό μετόχι, νά εἶναι ὀμπλιγάδοι νά δίδουσιν ἔναν τόσο τό χρόνο ἡ πάλι ἀν σᾶς φαίνεται καλά, νά σμίζωμε καὶ τό μετόχι τῶν Ἅγιων διά πλέον τιμιώτερον καὶ νά τό ἀνεβάσωμε ἔναν τόσο τό χρόνο, διότις τό μετόχι εἶναι πολλά χαλασμένα καὶ τό χαράτζι του μάνκο δέν βγάνει καὶ πάσα καιρό ὃποῦ οι πατέρες ἔκεινοι ἐθέλασιν κάμει τίποτε μακαρέντο εἰς ἔκεινο ὃποῦ ἐθέλαμε νομοθετήση ἀναμοσό μας ἡ (μ)πουρῆ νά θέλασιν μανκάρη ἀπό τό δόσιμον ἔκεινο, νά εἶναι πάλι εἰς τήν ἔξουσίαν τῆς πανοσιότης σας νά κάμετε ἔκεινον ὃποῦ ἐθέλετε. ἐτοῦτο μοῦ φαίνεται πλέον τιμιώτερον καὶ μέ περισσότερο σας διάφορο. πάλι καὶ δέν σᾶς φαίνεται καλά καὶ τοῦτο, πουλήσετε μου τό χωραφάκι ὃποῦ εἶναι μέσα ἡ ἐκκλησία ἡ ἀλλαξέτε μου τό (ἄν) καὶ πάλι δέν μοῦ φαίνεται καλά ἔτζι, διότις ἀποξενώνεται ἡ Παναγία ἀπό τό μοναστήρι καὶ θέλω τόχει μεγάλη κακήν καρδιά, διότις ἔγώ ὡς καθώς εύρισκομαι, εἴμαι σκλάβος παντοτεινός τοῦ Θεολόγου καὶ δοῦλος τῆς ἀγιοσύνης σας. διότις ἡ βοήθειά του καὶ ἡ χάρι του μέφερε εἰς τά τέρμενα ὃποῦ εύρισκομε καὶ φερμάρω σας φανερά ὅτι ἄν ἔγώ ηθελα ἔχει γνώμη νά ἀποξενώσω τήν Παναγία ἀπό τό μοναστήρι, εἴχα καὶ ἔχω μεγάλα δικαιώματα, ως καθώς φαίνονται τά γράμματα τά συνοδικά ὃποῦ ἔχει καμωμένα ὁ μακαρίτης ὁ πατέρας μου μέ τούς πρώην πατέρες, γράμματα τοῦ μακαρίτη τοῦ φασουλα καὶ οι πατέρες ἀπόγραμμένοι μέ τή βούλα τοῦ Θεολόγου καὶ λέγει ὅτι ὁ οἰκονόμος νά λειτουργῷ κυριακή παρά κυριακή τόν ναόν τής ύπεραγίας θεοτόκου καὶ νά παγαίνῃ ἡ ἐσοδειά ἡ ἐμισή εἰς τήν (μ)παναγία καὶ ἡ ἐμισή εἰς τό μετόχι καὶ νά ἔορτάζεται καὶ νά φωταγωγῆται παντοτεινά. καὶ πᾶσαν καιρόν ὃποῦ νά ηθελέν μανκάρη ὁ οἰκονόμος ἀπό τά διανθι νά ἔχη ἔξουσία ὁ πατέρας μου ἡ οι κλερονόμοι του νά βγάλουν τό μετόχι ἀπό τόν Θεολόγον νά τό προσηλώνει ὅπου τῶν ηθελε φανεῖ· καὶ ἔγώ πατέρες ἄγιοι μέ τήν εὐχή σας ἔχω σήμερον 30 χρόνους ὃποῦ εύρισκομαι εἰς τήν Σίφουνο καὶ κανένα ἀπό τούτα δέν είδα νά κάμουσι, ἔσχονάς ἀπό τήν ἔορτήν τής παναγίας, ὃποῦ πάει ἔνας παπᾶς καὶ λειτουργά καὶ ἀπό κεῖ δλον τόν χειμώνα ἔξεχειμωνιάζασιν τά πράμματα μέσα καὶ πολλές φορές ἐπῆγα καὶ ἀτός μου καὶ ἥ-βγαλά τα. —μέ πολήν μου κακήν καρδιά τό λοιπόν πατέρες ἄγιοι ὁ κόσμος δλος, τά βασιλεια, ἡ ἐκκλησία μας στέκουνται μέ τά γράμματα καὶ μέ τούς πάτους, ἔγώ δέν ἐθέλησα ποτέ μου νά γυρέψω δίκαιο κατά εἰς τοῦτα μόνο ὅπου ἐνκαλοῦ εἰς τόν θεόν τούς οἰκονόμους, τώρα ἐφανίστη μου νά γενῇ τίποτες διόρθωση καὶ ἄς εἶναι ἡ πανοσιότη σας κριτάδες νά τό διορθώσετε μέ τή γνώση σας ώς καθώς θέλει σᾶς δόηγηση ἡ χάρις τής Παναγίας καὶ τοῦ ἀγίου Θεολόγου, διότις ἀπό τά 3 ζητήματα ὃποῦ σᾶς γυρεύγω ἀ δέν κάμετε τό ἔνα, φαίνεται ὅτι πιῶς τό κάνετε διά πεισματικό καὶ ἔχω το εἰσέ μεγάλη μου ἐντροπή καὶ δέν ὀλπίζω παρά μέ τή γνώση σας νά μοῦ δώσετε σοτισφατζιον πᾶσα κάνοντας πᾶσα χρειαζόμενον ἀτοῦ ὃποῦ στέλλω τόν Βητοριό τόν ειδικό μας, ούχι ἔτερον καὶ πολλοί οι χρόνοι σας.

1642 ὁκτωβρίου 10

Δοῦλος τῆς ἀγιοσύνης σας

Βασίλης Λογοθέτης

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 5

† Πανοσιώτατε ἐν ιερομονάχοις κ(αί) ἄγιε καθηγούμενε Κύριε κύρ Τερμανέ αύθέντη καὶ πατέρα δουλικῶς καὶ εύλαβῶς προσκυνῶ καὶ ἀσπάζομαι τήν μπανοσιότη σας.

—Κ(υρι)ε Ιησοῦ Χ(ριστ)έ πολυχρόνισέ μου τήν πανοσιότητά του εἰς γέρας βαθύ μετά ύγειας =

—μή σώνοντας μήτε μέ ἔργο μήτε μέ λόγο νά εύχαριστήσω τήν μπανοσιότη σου ώς καθώς εἶναι τό πρέπο σιμά εἰς τήν ἀγάπη ὃποῦ μοῦ ἐφανέρωσε μόνο διά τήν εύγένειαν καὶ τήν ἀρχοντιά της σιωπῶ καὶ ἄλλον δέν λέγω μόνο Κ(ύρι)ος δ Θ(εό)ς νά εἶναι δ ἀνταποδότης.

Δέσποτά μου ίδου όπου ἐμίλησαμε τά χρειαζόμενα εἰς τόν ἀφέντη μου καὶ εὐχαριστᾶ την πολλά πώς πάντα γυρεύγει νά ἔχη σοτισφατζίον καὶ ἐπειδή ἀναπαύεται εἰς ὅλα σοτισφάρετε τονε εἰς τό Θέλημαν ἑτοῦτο όποι σᾶς γυρεύγει διότις ἐζημιά σας δέν εἶναι καὶ ἔτζι θέλει τελειώσει κιόλας καὶ μήν ἀκούγεις ἐκεινῶν ὅποι δέν ἤτανε ποτέ ἄξιοι νά κάμουν κανένα καλό τοῦ μοναστηρίου, μήτε κάνου καί διότις ή πανοσιότη σου εἶναι καθεῖς εἰς πολλά πράματα ὀραμάτη ή ζωή σου ἐπέρασε εἰς τούς κόπους καί δαπάνες τοῦ μοναστηρίου καί κατά τόν λόγον τῶν φρονίμων ὀλίγα, ἔτζι μοῦ φαίνεται καί μένα νά σᾶς γράψω νά κάμετε διά νά πιάσωμε καί ψαράκι.

Διά τού λόγου μου μήν είπητε πώς είμαι έναντιος διότις είπα τό καί λέγω το καί ίδου δπού το γράφω κιόλας, δτι καί ἄν ἔχω, ρουχαλάκι μου ἀσπρα μου, τοῦ μοναστηρίου είναι καί δέν γελάται δ Θεολόγος γυρεύγω δ φτωχός νά ξεκόψω καί τούτο μπορεί καί δ παπά κύριωσήθι νά κατέχη τή γνώμη μου, δστις δπού δίνει μάστετε καί καλή πάντα νοϊκοκυρά εις τι μή χάσωμε ἐκεῖνο δπού μέλλει νά ἔρθη, καί τόσον σώνει.

—Σύνει νά γράφω καί δέν θέλω νά λαμενταριστώ τού πν(ευματι)κού μας τού παπά κύριον αθα(νά)ση πώς μέ ήκαμε νάχω χολές καθημερές άπό τόν άφέντη μου διά λόγου του καί μην απομείνη διατί είναι έντροπή καί μαγάρι νά μήν θήθελα γνωρίσει τήν μπανοσιότη σου έτσι ευγενικό καί άρχοντικό καί δέν ήθελα σοῦ γράφει έτζι άνοικτά.

Μή λειψη νάχω τίμιον της γράμμα χωριστά διά μίαν παρηγορίαν έδικη μου. δέσποτά μου μιά σκάτολα μαρασκινά τῆς πέμπτω καί ἀτζετάρισέ τα καί δλιγάκι κάπαρι όπου Θέλει μειραστεῖ μέ τόν ἄγιον τόν προηγούμενον παπά κύρ Σάβα. μή ἄλλον διά τήν ὥραν καί ή ἄγιαν της εὐχή μεθ' ήμῶν.

1643 Γενουαρίου 7

Δικός της
Βιτόριος

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 6

† Πανοσιώτατε ἐν ιερομονάχοις καὶ ἄγιε καθηγούμενε τὴν μπανοσιότη σου ἀκριβῶς καὶ εὐλαβῶς ἀσπάζομαι καὶ φιλῶ τὴν ἄγιαν τῆς δεξιά· Κύριον τὸν Θ(εό)ν καὶ τὴν χάρι τοῦ μεγάλου θεολόγου δέομαι τοῦ ὑγιαίνει εἰς γήρας βαθύ. πέρ βίᾳ τῆς Χίου ἥλαβα τό τιμιόν σας γράμμα· τό (δ)ποτο εὐλαβῶς εἶδα καὶ τά γραφόμενα ἔκατάλαβα. τό λοιπόν δέσποτά μου ἡ γνώμη σας καλή καὶ ἄγια εἶναι καὶ ἔτζι εἶναι καὶ ἡ ἐδική μου, μόνο ἔνας λόγος εἶναι ὅπου θέλει ἔκαθαρίσει, διτι νά γίνεται καὶ ἔνας ἡγούμενος ἀπό τὴν ἀδελφότητα καὶ ὁ ἀπεσταλμένος οἰκονόμος ἀπατοῦ νάναι ἐπίτροπος καὶ νοικούρης νά δεσποτεύῃ τά πάντα καὶ χωρίς τὴν βουλήν του κανένα πρᾶγμα νά μή γίνεται καὶ ὁ ἡγούμενος νά μνημονεύεται κατά τὴν τάξην τοῦ Θεολόγου. δέν βάνω τίποτας ντεφικολτά εἰς τὴν γνώμη· σας διότι μέ την δική μου ἔνα εἶναι μόνο διά νά μπορῇ νά στρεωθῇ, διότις πάσα ἀνθρωπος ὅποιο ἐμπεῖ μέσα ἡ νά βάλη τό παιδίν του ἀνήνεμει καὶ κείνος κατά καιρόν νά τιμηθῇ καὶ νά γενῇ πραεστός, μά σᾶν εἶναι μόνο ἀπεσταλμένος οἰκονόμος φαίνεται πάντα πώς οι ἄλλοι δέν εἶναι μόνο διά νά σκάφτου(v) τά ἀμπέλια ἡ νά κάνου(v) τό ζευγάρι. τοῦτο πρέπει νά μετρήσῃ ἡ ἀγιούσινη σας καὶ πώς ἄ(v) δέν ἦτονε μόνο ἔτούτη ἡ ντεφικολτά, ἔγω δέν ἤθελα μιλήση πλέον ἔνα λόγο, διότις λέσιν ἔτούτοι πώς θέλουν νάναι ὁ ἀπεσταλμένος ἀπατοῦ νοικούρης εἰς ὅλα τά πάντα καὶ κανένα πρᾶμα νά μήν γίνεται χωρίς τό Θέλημά του καὶ ἄν τυχόν καὶ κείνος στέρηγνάναι ἡγούμενος παντοτινός μέ θέλημα τῶν πατέρων δολονῶν τῶν εύρισκομένων(v). ἄς εἶναι τό λοιπόν πατέρες ἄγιοι, φαίνεται μου πώς δέν εἶναι τίποτις ντεφικολτά, μήτε ἔζημιά σας, μόνο διά τό γουμενιό καὶ τοῦτο διά μίαν σοτισφατζίον καὶ σάν εἶναι ὁ ἀπεσταλμένος ἀπατοῦ νοικούρης εἰς τά πάντα, ἵντα ἄλλη ντεφερέντζια μπορεῖ νάναι εἰς τό μέσος. ἔγω δέν γυρεύω κανένα πρᾶμα ὅποιο νά θέλω νά ἴντερεσάρω τόν Θεολόγο, μόνο διά τιμή σας καὶ ψυχικόν ἐδικό μου.

Έγνωρίζω τάχα έγώ πώς μπορεῖ νά γενη διόρθωσις καί νά Θέλω έγώ νά κάμω παράδει- σον έδικό μου μά διά νά γενή ἀνοψή(;) διά τε κείνο πάσκω καί παρακαλῶ σας νά μήν βάλ- τε καμία ντιφηκολτά διατί όποιος ήθελεν είστε άφορμή νά έμποδιστώ, ήθελεν δόσει λόγων

εἰς τὸν Θ(εό)v. ἔτζι ἀνημένω ρεσπόστα μὲ πρώτη ὄκαζίον ἂν χρειάζεται νά στείλω καί ἄνθρωπο νά τελειώσει πάσαν ὑπόθεσιν. ἐγώ πατέρες μου ἄγιοι εἰς τὸ πράμα δόποῦ Θέ οὐ κάμωμε θέλω νά κάμω νάναι ἡ πανοσιότη σας νοικούροι καί ἐγώ μάνκο τὸ δνομά μου δέν θέλω νά φαίνεται εἰς τὸ μέσος καί πώς ἡ ἀγιοσύνη σας νά στείλετε νοικούρη νά κουμαντάρη καί νά γοβερνάρη τὸ μετοχάκι καί κανένα πράμα νά μή γίνεται χωρίς τό θέλημάν του. περό μόνο ἔτοῦτο, δτι δηγούμενος νά γίνεται μέ θέλημα ἔδικόν του καί δλωνῶν τῶν πατέρων, ἀλλον δέν εἶναι πλιό εἰς τὸ μέσος. ἐγώ ἐμποροῦ (σα) νά κάμω ἀλλοῦ τήν δρεζί μου καί εἰς καλύτερον τόπον, μά διά τιμήν τοῦ μόναστρίου διά ταύτο δέν ἔθέλησα παρά νά γενή εἰς τὸν τόπο τοῦ θεολόγου. ἔτζι στέκω ἀκαρτερώντας ρεσπόστα, πάλι καί ὅρίζετε διά κάπιον χοντρόν ἄνθρωπο η γνώμη νά ἀφήσωμε νά ἐμπαίνουσι τά ὅζά πάλι νά ξεχειμάζουσι μέσα καταπᾶς τό είχαν καί πρωτήτερα ἄς τὸ κάμωμε καί ἄς εἶναι τό κρίμα εἰς ἔκείνους δόποῦ θέλουν είστε ἀφορμή.

Ἐπροέγραψά σας πώς ἐγώ ἔχω πάτους μεγάλους καί μπορώ νά κάμω τό θέλημά μου καί μέ δικαιοσύνη, μά νά μήν τό δρίση ο Θ(εό)v. καί ἐγώ κόντρα τοῦ θεολόγου ποτέ νά πάγω, διότις γνωρίζω πώς η εύχη του καί τό ψωμίν του μέχει εἰς τά τέρμενα δόποῦ με. δοξασμένη η χάρι του καί δι μιστός του ἐμένα δέν θέλει πάλι λειψει καί δι νοῦς μου θέλει ἀναπαεῖ. μά πρέπει νά στιμάρετε καί η ἀγιοσύνη σας τά κοντράρια καί ἵντα λόγια ἔθελε μιλεῖ πάσα ἔνας. εἰς τούς φρονίμους πολλά δέν ὀφελοῦσιν καί μέ τό τέλος, η ἀγία σας εύχη μετά μᾶς.

1643 Γενουαρίου 18

Δοῦλος τῆς πανοσιότη σας
Βασίλης Λογοθέτης

ΕΓΓΡΑΦΟ No 7

† Πανοσιώτατε ἐν ιερομονάχοις καί ἄγιε καθηγούμενε κύριε κύρ Σάβα, τήν πανοσιότη σας ἀκριβῶς καί εύλαβις χαιρετῶ καί ἀσπάζομαι σύν τοῖς λοιποῖς ἀγίους πατέρες καί ἀδελφούς τῆς ἀγίας μονῆς· τό τίμιον γράμμα τῆς πανοσιότη σας ἐλαβα καί τά γραφόμενα καλῶς ἐγροίκησα. τό λοιπόν η ὑπόθεσις ἐπέρασεν. ἔτζι δη πολυχρονεμένος καπετάν πασάς μοῦ ἐμήνυσε προημέρους ως καθώς νά στό ἐπροέγραψα, τώρα πάλι τό ύστερο μοῦ ἐμήνυσε δτι νά εύρεθω εἰς τήν Χίον τίς Λαμπρές. ἔτζι ἐμανκάρησα του δλίγο καί ἐπήγα εἰς τίς 24 τοῦ Ἀπριλίου καί είχεν μίαν ἡμέρα προτήτερα ἐκεῖ· τό λοιπόν διά νά μή μακράνη ἥβρα 4 φεργάδες ἀρματωμένες ναρθοῦν ὀπόρων τά νησιά διά νά δώσουν λόγον καί νά ἀφήσουν καί ἄνθρωπους, ἀπάνω εἰς τά νησιά καί μέ τόν παγομόν τόν ἐδικό μου ἐδυσκολεφτήκασεν λέγοντάς του πώς ἦτον καλύτερο νά μήν κατεβοῦσιν, διά νά περάσουν πλιά ἀλαφρωμένα τά νησιά διά νά συγχωροῦσι τών γονιώ μου. Ἐμίλησά του δλα τά χρειαζόμενα εἰς τήν πτωχείαν καί θανάτους δόποῦ ἔπειτε δόφετος εἰς τά νησιά καί ἔτζι ἥβγαλε καί ἡδειξέ μου δύο κατάστιχα, ἥτονε τό ἔνα 55 χιλιάδες καί 400, τό ἀλλο 54 καί 800. εἴπα του ἀφέντη πώς ἀφτανά τά κατάστιχα δέν ξίζουν, μόνο ἔτοῦτο δόποῦ δείχνω τῆς ἀφεντιᾶς σου δόποῦ τόκαμε δη πολύχρονος, δη Βηζύρης καί διαβάζοντάς το τό ἐτζετάρησε λέγει μου καί τοῦτο εἶναι 38 χιλιάδες καί κείνος μοῦ εἴπε πώς σᾶς ἔχει κατάστιχο διά 50. εἴπα του ἀφέντη εἶναι χωριστά οι ἔξοδες μά εἶναι περισσοί καί νά κάμης ἐλεμημοσύνη νά κόψης ἀπό κείνοι. εἴπε μου δτι ἄς μαζώνετε δόφετος μέ τοῦτο τό κατάστιχο καί τό Σετέβρη δητε νά πάγω μέσα ἐλάτε καί θέλω σᾶς ἐκάμη χάρη δτι θέτε διά τήν ἀγάπη σου καί ἀλλα περισσότερα. ἔτζι μοῦ ἤγραψε δλα τά χαρτιά δλωνῶν τῶν νησιῶν δτι νά τυχαίνη νά πάσιν δλα τά μισά δσπρα ως δλον τόν Μάιον καί τάλλα ως δλον τόν ἐμισόν Σετέβρη ως τοῦ Σταυροῦ. ἔτζι μέ τῶν ἀλλωνῶν νησιῶν μοῦ ἤγραψε καί τό ἐδικό σας χαρτί· εἴπα του ἀφέντη ἐμένα δέν εἶναι βολή μου η Πάτινος· ἔδωσε μου ἀπόκριση, ἀφηστο λοιπονίς καί ἐγώ ἔχω νά πάγω ἀπό κεί καί ὅχι διά κακήν γνώμη· ως καθώς τῶν ἐγνώρισα ἐγώ ἤπερνα τό χαρτί νά σᾶς τό πέψω, μά γροικώντας πώς εἰς κάπιοιν ἀνθρώπων τά λόγια μου τώς κακοφαίνετε καί μηδέ ρεσπόστα ἔδια δητε σᾶς ἤγραψα εἰς ἔκεινο ἐντουμπιτάρισα. τό λοιπόν νά κατέχετε πώς τό χαράτζι σας εἶναι σωστό εἰς δύο χιλιάδες καί τά 700 δόποῦ ἔβαλεν δη (μ)πικήρ πασᾶς διά ἔξοδες δόποῦναι δλα 2.700. ἔθέλησεν ἀκόμη

1643

ό κεχαγιάς 5 χιλιάδες ριάλια διά έξοδες του ντισκερέδες διά τά κοπέλια του καί ἄλλες έξοδες· έγώ ἀπάνω εἰς τοῦτο ἔχολιάσ(θ)η δυνατά καί ἐσηκώθηκα καί ἥψυγα διότις τοῦ εἴχεν παραγγείλει· ὃ πασᾶς ὅτι νά μήν ἔβηγη ἀπό τὸν λόγο μου· ὕστερα ἤπεσεν ὃ πεητζαντές καί ἄλλοι ἄρχοντες καί ἥπασιν ὅτι εἶναι κρίμα νά μήν τοῦ ἔβγάλετε μιά σπέζα ὅποι γενεράτε μαζωμένα καί ἔδω ὃ κεχαγιάς του, ὃ χασνατάρης του, ὃ γραμματικός του, μάγερας κελερετζές του, κοντολογιά ἐπομείναμε χίλια ρεάλια διά τό φαητόν του καί χίλια διά τούς ἀνθρώπους του. ὕστερα πάλι ἥκουφα του τά 200 καί ἐπομείνασιν 1800 διότις ἤπεσεν εἰσέ πάσα χιλιάδα 50, τοκάμει καί τῆς ἀφεντιάς σας 135, ὅποι γίνονται ὅλα ὅτι ἔχετε νά δώσετε ριαλία 2.835, χωρίς νάνι πλιό εἰς τό μέσος κανέναν ἀσπρό.

ἔτζι τό λοιπόν ἡ ἀφεντιά σας θέλετε τοῦ στείλει ὅσα ἀσπρα ἔχετε μαζωμένα καί ἄν εἴναι καί πειριστότερα καλύτερα εἶναι, καί νά τοῦ γράψετε πῶς τό ρέστος θέτε τά πάη ώς τό ἐμισόν Σετέβρη καθώς ἑκάμασιν καί τά ἀλλα νησιά καί ἔγω ὅποι δύστη ἡ χάρις τοῦ ἀφέντη τοῦ Θ(ε)οῦ καί τοῦ μέγα Θεολόγου ύγεια ώς τοῦ Σταυροῦ, παγαίνω καί ἔγω εἰς τήν Χίο καί κυτῶ ὅποι μπορῶ νά κάμω διά βοήθεια· κατέχετέ το ἡ ἀφεντιά σας πῶς βάνω τήν κεφαλή μου διά τό νύχη τοῦ μικρότερου πατινιώτη καί ὅποτε πάσιν ἄς βαστοῦσιν τίποτας κανισκάκι τοῦ κεχαγιά, διότις εἶναι γυναικαδερφός του τοῦ καπετάν Παστᾶ καί υἱός τοῦ ἀφέντη του καί στέκου(ν)ται ὅλα εἰς τό χέριν του. οὐχί ἔτερον καί ὃ ἀφέντης ὁ Θ(εό)ς νά σᾶς πολυχρονή νά σέχωμε θάρρος καί βοήθεια.

τόν ἀφέντη τόν κύρ Μιχάλη Κουτρούλη ἀκριβῶς χαιρετῶ.

1643 μαΐου 24

τόν ἄγιον τόν κύρ Εύθυμιον ἀκριβῶς καί εύλαβῶς χαιρετῶ.

Δοῦλος τῆς πανοσιότης σου
Βασίλης Λογοθέτης

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 8

τ Πανοσιώτατε ἐν ιερομονάχοις καί πν(ευματι)κοῖς Π(ατ)ράσι καί ἄγιε καθηγούμενε τήν μπανοσιότη σου ἀκριβῶς πολλά χαιρετῶ καί εύλαβῶς ἀσπάζομαι τήν ἀγίαν της δεξιά, ὅμοιώς καί τούς ἀγίους πατέρες εύλαβῶς ἀσπάζομαι. ἔγω εἶχα πάντα γνώμη νά ἔλθω διά νά προσκηνύσω τόν μέγαν Θεολόγον καί νά σμίξω καί τήν ἀγιοσύνην σας, διά νά μιλήσωμε λόγια χρειαζόμενα, ὅμως ὃ καιρός μέ φέρνει νά ἀμποδιστῶ· ἀφόρμη πῶς δέν δρίζω τοῦ λόγου μου, διά νά ἐσκλαβώθηκα ὅχι μόνο εἰσέ ὑπηρεσίες τῶν ἀφεντάδων(ν) μας, μά ἀκόμη καί τῶν νησιῶν ὀλωνῶ καί ἔτούτο εἶναι ἀφορμή· τό λοιπόν τοῦ παπά κύρ 'Αθανάση ἐμίλησα ὅλα τά χρειαζόμενα νά μιλήση τῆς ἀγιοσύνη σας καί παρακαλῶ σας νά μετρήσετε σάν φρόνιμοι νά κάμετε ὅλα τά χρειαζόμενα, τό ἔνα πρώτο διά τιμή καί φούμη τῆς ἀγιοσύνης σας καί διά τοῦ λόγου μου δόλιον μνημόσυνο. τό λοιπόν δέν σᾶς γράψω εἰς πλάτος διατί θέτε μάθει ἀπό τόν ἄγιον πν(ευματι)κό παπά κύρ 'Αθανάσιον τήν γνώμην μου καί τόν πόθον ὅποι ἔχω εἰς τόν μέγα Θεολόγον καί μηδέ δλπίζω εἰσέ μετά νά φανήτε κοντράριοι εἰς τήν γνώμην ὅποι ἔχω καί ὅποι τρέχει διά καλόν καί βοήθεια πάντα τοῦ μοναστηριοῦ. ἄλλον καί ἡ ἀγία σας εύχῃ μεθ' ἡμῶν

δ βητόριος ἀσπάζεται τήν ἀγιοσύνην σας
1643 Σετέβριου 3

. Δοῦλος τῆς πανοσιότης σου
Βασίλης Λογοθέτης

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 9

Πανοσιώτατε ὅγιε καθηγούμεν(ε) μετάνοιες κομίζω τής ἀγιοσύνης σας καί ἀσπάζομαι τήν ἀγία σας δεξιά σύν παντί τοῖς λοιποῖς ιερομονάχοις καί μοναχοῖς. τό λοιπό(ν) πατέρες μου ἄγιοι μεγάλη κακή καρδιά ἔχω· τά βάσανα ὅποι ἔχω χάσει στόν τόπο σας ἡ χάρις τοῦ ἀγίου(ου) νά κάμη ἐλεημοσύνη. ἔτζι πατέρες μου ἄγιοι ἔγω ἥθελα νάρθω νά προσκυνήσω τόν 'Αγιον καί νά τελειώσωμε πάσα ὑπόθεσι, μά ἐπειδή νά (δυσανάγνωστη) ἔδικές μου ἐμποδί-

σασι, ἔρχομαι νά παρακαλέσω τήν πανοσιότη σας νά στείλετε κανέναν πατέρα νά γίνη τό τέλος καί ἀν (δέν) Θέ λάχη πασάζιο ἄς πιάση ἔνα βαρκάκι καί ἐγώ πληρώνω τήν ἔξοδο καί πάλι ἀν μοῦ βολέση σέ ὀλίγες ἡμέρες θέλω ἔρθη καί ἀπός μου. Τό λοιπόν στέκω ἀκαρτερών(τ)ας κι δυτε δρίσετε ἄς κοπιάση· δι παπά κύρ 'Αθανάσης είναι δξω καί ἡ βάρκα φεύγει αιφνίδια καί διά ταυτό δέν ἔγραψε. δχι ἔτερον, ἡ εύχη σας μετ' ἔμας.

1644 μηνί Μαΐου 22

Δοῦλος τῆς πανοσιότης σας
Βασίλης Λογοθέτης

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 10

† Εις τὸ δνομα τοῦ π(ατ)ρ(ὸ)ς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πν(ευματο)ς, ἐν ἔτει ἀπό τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας αχμσον μαῖα ια'. ἐπειδή καὶ ὁ κύρης βασίλειος ὁ λογοθέτης, ὁ ὃν ἐκ νήσου σύφνου, πρό ἡμερῶν ηθελε ζητήση ἡμῶν τῶν π(ατ)έρων τῶν ἐντυγχανόντων ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐάγγελιστοῦ ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, τοῦ ἐν τῇ νήσῳ πάτμῳ, κάποιαν ἑκκλησίαν, ἥν είχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσω σύφνῳ, ἐν τόπῳ εὐρισκομένῃ ὀνόματι βρύση, μετά καὶ τοῦ χωραφίου αὐτῆς, καὶ ἀλλων τινῶν, ὅ ὀφιέρωσαν τινες εὐλαβεῖς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ διά ψυχικήν σωτηρίαν. τήν δποίαν ἑκκλησίαν, οὐ μόνον ἀνάστησεν αὐτήν, καὶ ἀνακαίνησεν, ἀλλά καὶ μονήδριον ἐποίησε εἰς πολλῶν ψυχῶν ὠφέλειαν καὶ πάλιν μετά ταῦτα ἐζήτησε παρ' ἡμῶν καὶ τό λοιπόν μετόχιον, ὅ ἔχωμεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσω σύφνῳ, ἥγουν ἑκκλησίας, ὀνόματι σωτῆραν καὶ ἀγίους ἀναργύρους καὶ ἀλλας, μετά τῶν σκευῶν καὶ ὀσπητίων καὶ χωραφίων καὶ ἀμπελίων καὶ περιβολίου καὶ ἀλλων τινῶν, καθώς εἰσὶ γεγραμμένα ἐν τῷ ἡμετέρῳ πίνακι, εἰς κυβέρνησιν καὶ ἀνάστησιν αὐτῶν, μέ τοῦτο οἱ κατά καιρόν π(ατ)έρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, δίδειν καὶ παρέχειν τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου, ἥγουν τοῦ μεγάλου θεολόγου, κάθα τρεῖς χρόνους, ριάλια(α) ἑκατόν, διά πάκτος τῶν αὐτῶν πραγμάτων.

Καὶ ταῦτα εἰδότες ἡμεῖς οἱ δηλωθέντες μοναχοί, οἱ ἐν τῇ μονῇ τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἐσυνάχθημεν ὁμοθυμαδόν πάντες καὶ ηθελησαμ(εν) αὐτοθελῶς, μιᾶς θυσιᾶς καὶ γνώμη πάντων ἡμῶν, καὶ δίδωμεν τό αὐτό μετόχιον, ἥγουν τάς ἑκκλησίας τάς ἀνωθεν, μετά τῶν πραγμάτων αὐτῶν, ὃν εἴτε(εν), εἰς ἀνάστησιν καὶ εἰς κυβέρνησιν αὐτῶν καὶ μή εἰς ἀφανισμόν, τοῖς αὐτοῖς πατράσι τοῦ αὐτοῦ μονυδρίου, αὐτοί δέ οἱ εὐρισκόμενοι π(ατ)έρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, παρέχειν τό ἡμαθ(εν) πάκτος, τῆς ἡμετέρας μονῆς τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἥγουν κάθα τρεῖς χρόνους ριάλια ἑκατόν, εἰ δέ καὶ οἱ αὐτοὶ π(ατ)έρες τοῦ αὐτοῦ μονηδρίου, οἱ εὐρισκόμενοι καὶ οἱ μεταγενέστεροι οὐκ ἡθελον δίδειν τό αὐτόν πάκτος ἐν τῷ καιρῷ αὐτοῦ, ἢ ἡθελον ἀφανίζειν τά πράγματα τοῦ μετοχίου τοῦ μεγάλου θεολόγου, νά ἔχωμεν ἔξουσίαν ἡμεῖς οἱ νῦν π(ατ)έρες τοῦ μεγάλου θεολόγου καὶ οἱ μεταγενέστεροι νά πέρωμεν τό μετόχιον μας ὅπισω, ὅλον ὡς καθώς εὐρίσκεται, ἀπό πολὺ ἔως ὀλίγον, δμοῦ καὶ τήν παναγίαν τῆς βρύσης, μετά τοῦ χωραφίου αὐτῆς ὡς καθώς εὐρίσκεται καὶ αὐτοί οι κατά καιρόν π(ατ)έρες τοῦ αὐτού μοναστηρίου, νά μήν ἔχουν δικαιώματα νά γυρέψουν εἰς τά αὐτά πράγματα, οὔτε πολύ, οὔτε ὀλίγον, μόνον νά στρέφονται εἰς τόν μέγαν θεολόγον, ὡσάν ίδια του πράγματα δπού ἔναι. καὶ διά τό βέβαιον ύπογράφουν πάντες οἱ π(ατ)έρες κάτωθεν καὶ τυποῦται καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ μεγάλου θεολόγου, μετά τῆς ἀπογραφῆς τοῦ καθηγουμένου.

† ὁ ταπεινός ἀρχιεπίσκοπος πρώην κώου Σεραφείμ.

† ησαις ιερομόναχος στέργο τά ἀνοθεν

τνικηφόρος ιερομόναχος στέργο τά ἀνοθεν

†Γερμανός ιερομόναχος στέργο

† νεόφυτος ιερομόναχος στέργο τά ἀνοθεν

† Ναθαναήλ ιερομόναχος στέργο

† γρηγόριος ιερομόναχος στέργω τά ἀνωθεν

† Ιωνᾶς ιερομόναχος ἐπέγραψα

† γαβριήλ ιερομόναχος στέργω τά ανωθεν

† γεδεών ιερομόναχος στέργο

† νικηφόρος ιερομόναχος παπαμάρκου (;

† γενάδηος υερομόναχος στέργω τάνοθεν

† γαβριήλ ιερομοναχός
† ίωσήφ ιερομόναχος
† ιερώνυμος (;) ιερομόναχος κώτης γράφω
† Ναθαναήλ ιερομόναχος
† μωάσης ιερομόναχος στέργο
† βενέδικτος (;) ιερομοναχός
† ανατόλιος ιερομοναχός
† νικηφωρος ιερομόναχος
(Τ.Σ.) † Σάββας ιερομόναχος καί καθηγούμενος Πάτμου.

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 11

† Εἰς τὸ δόνομα τοῦ π(ατέ)ρ(ό)ς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἀγίου πν(εύματος)ς ἐνέτει ἀπό τῆς ἐν-
σάρκου οίκονομίας αχμᾶς' μαῖω ια' ἐπειδή καὶ ὁ κύρις βασίλειος ὁ λογοθέτης, ὁ ὥν ἐκ νήσου
σύνφου πρό ἡμερῶν ἤθελε ζητῆσαι ἡμῖν τῶν π(ατέ)ρων τῶν ἐντυγχανόντων ἐν τῇ μονῇ τοῦ
ἀγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ θεολόγου τοῦ ἐν τῇ νήσῳ πάτμῳ
κάποιαν ἑκκλησίαν ἢν εἴχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ σύφνῳ ἐν τόπῳ εὐρισκομένῃ ὄνδρατι βρύ-
ση τη̄ μετά καὶ τοῦ χωραφίου αὐτῆς καὶ ἄλλων τινῶν ἀφίερωσαν τινες εὐλαβεῖς ἐν τῇ ἡμετέρᾳ
μονῇ διὰ ψυχικήν σωτηρίαν τὴν ὅποιαν ἑκκλησίαν οὐ μόνον ἀνάστησεν αὐτὴν καὶ ἀνακαίνι-
σεν, ἀλλά καὶ μονῆδριον ἐποίησε εἰς πολλῶν ψυχῶν ὧφελειαν καὶ πάλιν μετά ταῦτα ἔζητη-
σε παρ' ἡμῶν καὶ τὸ λοιπόν μετόχιον, ὃ ἔχομεν ἐν τῇ αὐτῇ νήσῳ σύφνῳ, ἤγουν ἑκκλησίας
ὄνδρατι σωτήρων καὶ ἀγίους ἀναργύρους καὶ ἄλλας μετά τῶν σκευῶν καὶ ὀσπητίων καὶ χω-
ραφίων καὶ ἀμπελίων καὶ περιβολίου καὶ ἄλλων τινῶν καθώς εἰσι γεγραμμένα ἐν τῷ ἡμετέ-
ρῳ πίνακι εἰς κυβέρνησιν καὶ ἀνάστησιν αὐτῶν μέ τοῦτο· οἱ κατά καιρόν π(ατέ)ρες τοῦ αὐ-
τοῦ μονῆδρίου δίδειν καὶ παρέχειν τοῦ ἡμετέρου μοναστηρίου, ἤγουν τοῦ μεγάλου θεολό-
γου κάθα τρεῖς χρόνους ρεάλια ἑκατόν διά πάκτος τῶν αὐτῶν πραγμάτων καὶ ταῦτα εἰδόν-
τες ἡμεῖς οἱ δηλωθέντες μοναχοί οἱ ἐν τῇ μονῇ τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἐσυνάχθημεν διμο-
θυμαδόν πάντες καὶ ἡθελήσαμε αὐτοθελῶς μία βουλή καὶ γνώμη πάντων ἡμῶν καὶ δίδομεν
τὸ αὐτό μετόχιον, ἤγουν τά ἑκκλησίας τάς ἄνωθεν μετά τῶν πραγμάτων αὐτῶν ὡν ἐπομεν
εἰς ἀνάστασιν καὶ εἰς κυβέρνησιν αὐτῶν καὶ μή εἰς ἀφανισμόν τοῖς αὐτοῖς πατρᾶσι τοῦ αὐ-
τοῦ μονῆδρίου. αὐτοὶ δέ οἱ εὐρισκόμενοι π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονῆδρίου παρέχειν τό δινω-
θεν πάκτος τῇ ἡμετέρᾳ μονῇ τοῦ μεγάλου θεολόγου, ἤγουν κάθα τρεῖς χρόνους ρεάλια ἑκα-
τόν, εἰ δέ καὶ οἱ αὐτοὶ π(ατέ)ρες τοῦ αὐτοῦ μονῆδρίου οἱ εὐρισκόμενοι καὶ οἱ μεταγενέστε-
ροι οὐκ ἡθελον δίδειν τό αὐτόν πάκτος ἐν τῷ καιρῷ αὐτοῦ ἡ ἡθελον ἀφανίζειν τά πράγματα
τοῦ μεταχίου τοῦ μεγάλου θεολόγου νά ἔχωμεν ἔξουσίαν ἡμεῖς οἱ υῦν π(ατέ)ρες τοῦ μεγά-
λου θεολόγου καὶ οἱ μεταγενέστεροι νά πέρνωμεν τό μετόχιον μας ὅπισω δλον ὡς καθώς
εύρισκεται ἀπό πολὺ ἔως δλίγον δομοῦ καὶ τὴν παναγίαν τῆς βρύσης μετά τοῦ χωραφίου αὐ-
τῆς ὡς καθώς εύρισκεται . αἱ αὐτοὶ οἱ κατά καιρόν π(ατέ)ρες τοῦ αὐτόθι μοναστηρίου νά
μήν ἔχουν δικαιώματα νά γυρέψουν εἰς τά αὐτά πράγματα οὔτε πολύ οὔτε δλίγον μόνο νά
στρέψωνται εἰς τον μέγαν θεολόγου ὡσάν ίδια τού πράγματα δποῦ είναι καὶ διά τό βέβαιον
ὑπογράφουν πάντες οἱ π(ατέ)ρες κάτωθεν καὶ τυποῦται καὶ ἡ εἰκὼν τοῦ μεγάλου θεολόγου
μετά τῆς ἀπογραφῆς τοῦ καθηγουμένου ἀκόμη ἔκαθαρτίζουμε δτὶ δ σασμός πού γράφομε
ἄνωθε νά στέκεται παντοτεινός καὶ νά μήν ἡμποροῦν πλέον οἱ π(ατέ)ρες τοῦ θεολόγου μήτε
νά βγάλουν μήτε νά βάλουν. ἔτζι καὶ οἱ π(ατέ)ρες τῆς παναγίας. περό ἀνίσως καὶ οἱ π(α-
τέ)ρες τῆς παναγίας δέν ἔθέλαισι δίδει τά ἑκατόν ρεάλια πού γράφομε ἀνωθε νά ἔχου
ἔξουσίαν οἱ π(ατέ)ρες τοῦ θεολόγου νά παίρνουν τό μετόχιο το(u)s καὶ τὴν παναγία ὡς καθώς
εύρισκεται εἰς δτὶ ἡθελε κειστάρει κινητά καὶ ἀκίνητα καὶ νάχου(v) ἔξουσία νά στέλλουν π(α-
τέ)ρες εἰς τό μοναστήρι νά τό ἔξουσιάζουν ὡς πράγμα ἀδικόν τους, ἔτζι καὶ οἱ π(ατέ)ρες τοῦ
θεολόγου δην ἔθέλαισα σηκωθε νά τζακίσουν τούς ἄνωθε σασμούς νά μήν ἡμποροῦν νά πά-
ρουν πάρετ τό μετόχιο το(u)s κατά τό γράμμα πού παραδίσου(v) τά πράγματα τοῦ μετοχίου
καὶ κοντάδα ρεάλια ἑκατό διάτην παναγία καὶ τόν τόπον της.

δοῦλος τῆς πανοσιότη σας βασίλης λογοθέτης βεβαιώνω τάνωθε(v).
(ύπογραφή ίδιόγραφη)

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 12

Πρόκειται για άντιγραφο του Νο 11 μέ ασήμαντες λεκτικές διαφορές. Η ύπογραφή του λογοθέτη έχει άντιγραφεί μέ πρόταξη του όνδηματός του:

«βασίλειος λογοθέτης δοῦλος τῆς πανοσιότης συς βεβαιώνω τά ἄνωθεν».

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 13

Ίσον τού πρωτοτύπου.

~ : 1657: ~ έν μηνί Οκτωβρίω πρώτη~

Ἐστοντας καγώ ό έν ιερομονάχοις ἐλάχιστος Ἰωσήφ ὁ Φραδέλος καὶ προηγούμενος τῆς σεβασμίας καὶ βασιλικῆς μονῆς Πάτμου νά ἐλθω εἰς τὴν Σίφνον ἀπεσταλμένος ὅπο τὸ μοναστήριον μας διά νά ἰδωμεν τὸν λογαριασμὸν ὃποι ἔχομεν μέ τούς πάτέρας τοῦ μοναστηρίου τῆς Βρύσης διά τὸ πάκτος. Ἐτῇ λοιπὸν ἐκάμαμεν καὶ ἴδωμεν τὸν λογαριασμὸν μέ τὸν αἰδεσμήτανον κύριον Ἰωνᾶ τὸν Ἀποστόλην ὡς προεστόν καὶ ἐπίτροπον τοῦ ἄνωθεν μοναστηρίου τῆς Βρύσης καὶ ἐπλορώθη δλον ἐκεῖνον ὃποι εἶχομεν νά λάβωμεν διά τὸ πάκτος ἀπό τούς 1646 Μαΐου μηνός καθώς τὸ γράμμα τὸ συμφωνητικόν μας διαλαμβάνει καὶ ἥμεθα σποισφάδοι ἀποτέλεμενοι ἔως τούς 1658 καὶ μήνα τὸν Μάιον.

Καὶ ἀκόμη ἀπό τὴν σήμερον ἔλαβα ἀλλα ἑκατό ριάλια τὰ ὅποια εἶναι διά ἔνα πάκτος ἔως τούς 1661 καὶ δέν ἔχομεν νά λάβωμεν παρά εἰς τούς 1661. Καὶ διά τὸ ἀληθές ἐγράφθη διά χειρός ἐμοῦ Παύλου Ἀναγνώστου τοῦ Σερμαρτῆ ἐν τῷ παρόντι κόνδικι τῆς σεβασμίας μονῆς τῆς Παναγίας Βρύσης ἐπονόμαζομένου. Ἐνυπογράφει καὶ διά τὸ πλέον ἀναμφίβολον διά χειρός του ὁ ἄνωθεν προηγούμενος κύριος Ἰωσήφ ὁ Φραδέλος.

Ίωσήφ ιερομόναχος καὶ προηγούμενος ὁ Φραδέλος βεβαιώνω τ' ἄνωθεν διάκος σερματῆς καὶ πρωτονοτάριος τῆς κοινότητος Σίφνου ἐρεκοπάρηστα πότερον.

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 14

Πανοσιολογιώτατε ἄγιε Καθηγούμενε τοῦ έν Πάτμῳ ιεροῦ μοναστηρίου τοῦ Θεολόγου κύριε Ἰάκωβε καὶ λοιποὶ ἀδελφοί τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου, τὴν πανοσιολογιότητά σας πανευλαβῶς προσαγορεύοντες προσκυνοῦμεν.

Τό ἀπό ιστης τοῦ ἀπελθόντος μαΐου σεβάσμιον εὔχετικόν ύμῶν γράμμα λαβόντες ἥσθητον πληροφορθέντες δι' αὐτοῦ τὰ τῆς εὐκτῆς ἡμῖν ἀγαθῆς ὑγείας σας ἥδομεν ἐπομένως καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ γράφοντες προτρέπετε ἡμᾶς ἵνα συμβουλεύσωμεν τούς πατέρας, τούς ἐν τῷ ιερῷ μοναστηρίῳ τῆς βρύσης, δῆτας ἀποδῶσιν τῷ αὐτόθεν ἔχαποστελλομένῳ σοφολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ κύρῳ μισαήλ συναδέλφῳ τοῦ ιεροῦ μοναστηρίου ύμῶν, τὰ πρό ἐτῶν διδόμενα χάριν πάκτου κατ' ἔτος δέκα γρόσια ἀπό τὸ μοναστήριο τῆς βρύσης πρός τὸ ύμετερον μοναστήριον, ἀπέρ καὶ ζητοῦνται παρ' ύμῶν, ὅχι λόγω πάκτου, ἀλλὰ χάριν ὑποταγῆς, ὡς δῆθεν μετοχίου τὸ μοναστήριον τῆς βρύσης πρός τὸ ύμετερον μοναστήριον, ἐφ' οἵς ἀποκρινόμενοι γράφομεν ὅτι ἄκραν ἔφεσιν ἔχοντες ἀνέκαθεν εἰς τὸ νά δουλεύῶμεν, τό κατά δύναμιν, τοῖς ιεροῖς καταγωγίοις καὶ ἔξεραίτως χαριζόμενοι τῷ σοφολογιωτάτῳ Διδασκάλῳ κύρῳ μισαήλ συναδέλφῳ σας καὶ ἐπίτιδες ἀπεσταλμένω, ὡς πρό χρόνων ἐγνωσμένω ἡμῖν καὶ ἡνομένω διά τε τὰ λοιπά του προτερήματα καὶ διά τὴν ἐνάρετόν του διαγωγή, ἀλλως τε μηδόλως τοῦ πράγματος ίδεαν ἔχοντες, ἐν τῷ ἅμα μεταπέμπους (;) ἐπέσαμεν τούς πατέρας τοῦ ιεροῦ μοναστηρίου καὶ μετά πόθου ἐζητήσαμε νά τούς παροτρύνωμεν εἰς τό νά ἀποδώσωσι τῷ εἱρμένῳ ἀπεσταλμένῳ σας τά ἀπέρ παρ' ύμῶν ζητοῦνται λόγω ὑποταγῆς, ὡς δῆθεν ἀπό μετοχίου τοῦ μοναστηρίου σας. καὶ ταῦτα πάντα ἐπί παρουσία τοῦ σοφολογιωτάτου κύρου μισαήλ. οἱ πατέρες δέ τοῦ μοναστηρίου τῆς βρύσης εὐλόγως ἐφ' ἐνί ἐκάστω ἀπο-

λογηθέντες (διπερ ἀφήνομεν νά πληροφορηθῆτε παρά τοῦ ἀπεσταλμένου σας) παρέστησαν
ἡμῖν ἔνα πατριαρχικόν συνοδικόν γράμμα τοῦ ἀειδήμου πατριάρχου κυρίου Κυρίου Παρθενίου γεγραμμένον κατά τὸ σχῆμαν σωτήριον ἔτος καὶ ἔν τετερον σιγγιλιῶδες γράμμα τοῦ αὐτοῦ ἀειδήμου Πατριάρχου καὶ τῆς ἀγίας καὶ Ἱερᾶς συνόδου κατά τὸ σχῆμαν σωτήριον ἔτος, ἐν ἀμφοτέροις τοῖς ὅποιοις, τῇ προτροπῇ τοῦ βασιλείου λογοθέτου ἀποφαίνεται καὶ ἀποκαθίσταται τὸ Ἱερόν μοναστήριον τῆς βρύσης, ἐλεύθερον, αὐτόνομον, σταυροπηγιακόν μοναστήριον, μόνω τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ ὑποκείμενον, ἐξ οὗπερ καὶ ἐβιάσθημεν νά ἐπεξεργασθῶμεν περιεργοτέρως καὶ τὸ εἰς χείρας τοῦ σοφολογιωτάτου κύρι μισαήλ δοθέν παρ' ὑμῶν Ἰσον τοῦ συμφωνητικού γράμματος τοῦ ρηθέντος βασιλείου λογοθέτου ὅποιū ἔκαμε τότε μέτο τὸ μοναστήριον τῆς βρύσης, διπερ ὥραμε νά είναι γεγραμμένον κατά τὸ σχῆμαν σωτήριον ἔτος, δηλ. μετά τρεῖς χρόνους τοῦ ἔνός καὶ μετά δύο τοῦ ἐτέρου σιγγιλιῶδους γράμματος καὶ οὕτως ἐστοχάσθημεν καὶ στοχαζόμεθα ὅτι ἔνεκα ὅποι ἄπαξ διά δύο τοιούτων γραμμάτων φθάση νά ἀποκαταστήσῃ σταυροπηγιακόν, τῷ οἰκουμενικῷ θρόνῳ, ἔνα μοναστήριον ὅτι μετά δύο χρόνους μόνη τῇ ὑπογραφῇ του δέν ἔχει πλέον τὴν δύναμιν νά κάμη τὸ αὐτό καὶ μετόχιον, ἀλλά φαίνεται ὅτι τὰ συμφωνηθέντα ἐτησίως γρόσια ἡτον λόγω πακτόματος διά τινα ἔτερα πράγματα, τά ὅποια δ Παναγιώτατος πρώην Κωνσταντινουπόλεως κύριος Γρηγόριος συνοδικῶς, ὡς Κυριάρχης ἀπάντων τῶν ὑπό τὸν οἰκουμενικὸν θρόνον μοναστηρίων ἐμπόδισεν καὶ ἐν τῷ σιγγιλιῶδες γράμματι, τούς μετέπειτα ἀλλως πράξοντας Ιερομένους καὶ λαϊκούς, φρικταῖς ἄρραις καὶ ἀλύτω δεσμῷ καθυπέβαλεν ἐφ' ᾧ καὶ ἡμεῖς ὡς γνήσια τέκνα τῆς ἀνατολικῆς ἐκκλησίας δέν τολμοῦμε νά ἐναντιοθῶμεν οὔτε κάνψιλόν(;) λόγον νά παρέμβωμεν, ἀλλά ζητοῦντες συγγνώμην παρ' ὑμῶν ἀπάντων ἔνεκα τούτου, συνάμα καὶ τάς εὐχάς ὑμῶν ἔξαιτούμεθα θεόθεν τά ἔτη σας ὅτι πλεῖστα καὶ σωτηριοδέστατα. αιώγον Ιουνίου ια. σίφνος.

τῆς ὑμετέρας πανοσιολογιότητος

τέκνα ἐν Κυρίῳ καὶ πρόθυμοι εἰς τάς προσταγάς σας

»οἱ προεστῶτες τῆς νήσου σίφνου.

ΑΡΧΕΙΟ ΠΑΤΜΟΥ

Άρχ. Κώδικας 1004, φ. 50^v

Σίφνος

- 1638 Ἀπριλίου —10— ἐλάβαμε μέ τὸν κυρ Νικόλα τὸν Ἀλαβανό διά λογαριασμὸν τοῦ μετοχίου τῆς σφουύνου — ρεάλια 12.
- 1639 Μαρτίου — 25 ἐλάβαμε ἀυτὸν παπα κυρ Ἀθανάσιον αεάλλια — 22 διά οὐζο τοῦ μετοχίου.
- 1640 Φεβρουαρίου(υ). ἐλάβαμε τό πάκτος ἀπό τὸν χατζην ρεάλια 22 καὶ ἀπό τὸν μαγάζεν τοῦ μακαρίου Νικολοῦ Σφακόπουλου — ρεάλια 12.
- 1641 Μαρτίου
- 1642 Ἀπριλίου 16 ἐλάβαμε διά τό πάκτος ρεάλια 20.

B'.- ARCHIVIO PROPAGANDA FIDE SACRA (SC. ARCHIP. 5, f.141)

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 15

(Τ.Σ.)

Μακαριώτατε καί παναγιώτατε πάπα κοινέ πάτερ τήν σήν μακαριότητα γονυπετῶς, προσκυνώ, δόμοιάς καί οι σύν έμοι ἀδελφοί, καί τούς ιερούς αὐτῆς πόδας πανευλαβῶς καταφιλοῦμεν:

Ἄναφερομε τῇ σῇ παμμεγίστω καί ὑψηλοτάτῃ ἄξιᾳ, ὅτι τὸ καθ' ἡμᾶς μονήδριον, ἐπ' ὄνόματι τῆς Παναγίας Θεοτόκου ὑπὸ τοῦ μακαρίου κυρίου βασιλείου ἐν ταύτῃ τῇ νήσῳ ἤδη ἀνιδρυμένῳ, τῆς βρύσεως δὲ ἐπονομαζόμενον, ὑπὸ διαφόρων βαρέων, χαρατζίων δηλονότι χριστιανικῶν, καί ἀγαρηνῶν, ἔτι δέ καὶ ὑπὸ τῶν ἐμπιπόντων δομέραι πτωχῶν καί ξένων, ἀλλά δή καὶ πάντων εἰς πικράν ἐρήμοσιν τε καί ἀποίκησιν οἵμοι κινδυνευσ(ε), ἔάν μή ἡ θεία τε ροπή καί ἡ βοήθεια τῆς σῆς προφθάση μακαριότητος: θθεν δή καί προστρέχομεν τῇ σῇ χριστομιμήτῳ ἀντιληψει ὡς κοινῷ πατρί, ὅπως ἄν χριστομιμήτως βοηθήσῃ ἡμῖν: τί δέ δεόμεθα λαβεῖν; δύο χιλιάδας Γρῶσα καί ἐβδομήκοντα ἐπέρριψεν ὁ ὑψηλότατος Γενεράλες ἐπί τὴν σίφον, ἵνα πληρώνῃ ἐν ἑκάστῳ ἔτει. ὅπο τὰ ὅποια ἔγγιζουσιν εἰς τὸ μονίδριόν μας, νά πληρώνῃ μόνον τὸ βενέτικον χαράτζιον, Γρῶσα ἐκατόν πεντήκοντα, παρακαλοῦμεν οὖν γονυκλιτῶς τὴν πατρικήν σου παναγιωτάπτην μακαριότητα, ἵνα γράψῃ πρός τὸ Γαληνότατον σενάτον ἡ πρός τὸν ὑψηλότατον καπητάνιον Γενεράλε, ἵνα κόψῃ τὰ ἑκατόν πεντήκοντα Γρῶσα ἐκ τοῦ χαράτζου τοῦ ἐπιπεσόντος εἰς τὴν νήσον ταύτην τῆς σίφου, τὸ βενέτικον χαράτζι δηλονότι ἐκ τοῦ μονίδριον τοῦ καθ' ἡμᾶς, ναὶ μακαριώτατε πάτερ ἀντιβολοῦμε σπλαγχίσθητε ἡμᾶς διά τὸν κτίσαντα, οὐκ ἔχομεν γάρ πού προσδραμεῖν, γηραιοί ὑπάρχοντες καί ἀδύνατοι: ἡ δέ ὑπερούρανιος ροπή διαφυλάττοι σου τὴν μακαριότητα εἰς μακραίνας, εἰς σύστασιν καί κυβέρνησιν τῆς καθολικῆς (τοῦ) Χριστοῦ ἐκκλησίας: αἱ δέ τῆς παναγιότητος εὔχαι καί εὐλογίαι, εἴησαν μεθ' ἡμῶν: ἀπό σίφου, κατά τὸ αχτισὸν ἔτος τῆς θεοῦ σαρκώσεως, κατά τὴν κθην τοῦ ὁκτωβρίου.

ταπεινός τῆς σῆς μακαριότητος ὑπόγειος δούλος ὁ πρώην πάφου καί τριμυθοῦντας νεκτάριος ἀρχιερεύς

νικηφόρος ιερομόναχος δροσᾶς καί πρώην ἥγούμενος τῆς βρύσεως.

—Ιγνάτιος ιερομόναχος καί ἐφημέριος ταπεινός τῆς μακαριότητος σου δούλος.

—Γαβριήλ ιερομόναχος καί ἐφημέριος, ταπεινός τῆς μακαριότητος σου δούλος.

(Τ.Σ.)

Γ'. ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΝΗΣ ΣΙΜΩΝΟΣ ΠΕΤΡΑΣ

ΕΓΓΡΑΦΟ Νο 16

(Τ.Σ.)

Διά τοῦ παρόντος γράμματος δηλοποιοῦμεν ἡμεῖς οι κάτωθεν ὑπογεγραμμένοι καί δίδομεν βεβαίαν πίστιν καί ἀναμφίβολον μαρτυρίαν πρός πάντα(τα) ὅποι τὸ παρόν ἦθελεν πρεζενταρισθῆ: τό μετοχάκι ὅποι εύρισκεται (ἐ)δῶ εἰς τὴν σίφουν λεγόμενον "Ἄγιος Ἀρτέμιος εἶναι καί ὄνομάζεται μετόχι τοῦ μοναστηρίου Σίμων Πέτρας τοῦ Ἅγιου Ὁρους ἀπό τό δηλοτον μονυδρίου τό ἔξουσίαζαν παλαιόθεν καί πάλιν σήμερον τό ἔξουσίαζουν οἱ αὐτοί σιμοπετρίτες: βάνουν προεστόν καί κατασθάνουν ἐπιτρόπους καί εἶναι εἰς τὴν ἔξουσίαν το(u)s κτίσουν χαλάσσουν ἄπαντα τά δικαιώματα ὅποι εἰς αὐτό τό μετόχι τρέζουν πάντοτε ἀπό αὐτό τό μοναστήρι ἔξουσίαζαν καί τήν σήμερον ἔξουσίαζουν καί οὐχί ἀπό δλλον κανένα: οὕτως κατέχομεν καί ἡμεῖς καί ἀπό τούς προγόνους μας καί δίδομεν πίστιν εἰς καθένα ὅποι τό πα-

ρόν ήθελεν πρεζενταρισθή καί διά πλέον βεβαίωσιν βάνομεν καί βούλαν τοῦ τόπου μας καί τά ἔξης:

1707 ἐν μηνὶ Ἰουλίου 15

- Νικόλαος ιερεύς Γοζαδῖνος καί οἰκονόμος Σίφνου μαρτυρῶ
 - ὁ σακελλάριος Κωνσταντίνου ιερεύς μαρτυρῶ
 - Ἄποστόλης Γοζαδῖνος μαρτυρῶ
 - ὁ σκευοφύλαξ μαρτυρῶ
 - ὁ χαρτοφύλαξ μαρτυρῶ
 - Ἴγνατιος ιερομόναχος μαρτυρῶ τά ἄνωθεν
 - παπά Νικολός Γοζαδῖνος
 - Μάρκος Πο(υ)λίτης καί ἐπίτροπος τοῦ μοναστηρίου
 - Ο ἀρχιμανδρίτης Ἰάκωβος καί καθηγούμενος τῆς μονῆς Παναγία Βρύσης ἔγραψα καί μαρτυρῶ
 - Ἴωάννης ιερεύς καί καντζηλάρης Σίφνου βεβαιώνω ὡς εἶναι βέβαια καί ἀληθινά τά γραφόμενα
- (Άπο ἐπίσημο ἀντίγραφο τοῦ πρωτοτύπου πού βρίσκεται στό ἀρχειοφυλάκειο τῆς Μονῆς Σίμωνος Πέτρας Ἀγίου Ὄρους).

ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ:
ΕΠΤΑΛΟΦΟΣ Α.Β.Ε.Ε.
ΑΡΔΗΤΤΟΥ 12-16 ΑΘΗΝΑΙ
ΤΗΛ.: 9217513 - 9214820

57

102

58

(113)

59

5

60

